

Stilistički neologizmi u bugarskim, hrvatskim i slovenskim prijevodima knjiga o Harryju Potteru J. K. Rowling

Lovrić, Tena

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:672017>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom](#).

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-06**



Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)



Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Odsjek za južnoslavenske jezike i književnosti
Diplomski studij južnoslavenski jezici i književnosti
Jezično-prevoditeljski smjer

**STILISTIČKI NEOLOGIZMI U BUGARSKIM, HRVATSKIM I SLOVENSKIM
PRIJEVODIMA KNJIGA O HARRYJU POTTERU J. K. ROWLING**

MAGISTARSKI RAD

15 ECTS bodova

Studentica: Tena Lovrić

Mentorica: dr. sc. Virna Karlić, doc.

Komentorica: dr. sc. Ana Vasung, doc.

Zagreb, srpanj 2021.

STILISTIČKI NEOLOGIZMI U BUGARSKIM, HRVATSKIM I SLOVENSKIM PRIJEVODIMA KNJIGA O HARRYJU POTTERU J. K. ROWLING

Sažetak

U radu su analizirani stilistički neologizmi u bugarskim, hrvatskim i slovenskim prijevodima knjiga o Harryju Potteru J. K. Rowling. U uvodnom dijelu rada definiran je pojam *neologizam*, prikazane su opće klasifikacije i vrste neologizama te su izloženi razlozi zbog kojih je u radu primijenjen termin *stilistički neologizam*. Budući da je analiza posvećena načinima gradnje i prilagodbe novih riječi u pojedinim južnoslavenskim jezicima, obrađeni su njihovi tvorbeni modeli. Posebna pažnja posvećena je *blendingu* ili stapanju kao novom modelu tvorbe riječi, koji je u južnoslavenske jezike ušao pod utjecajem engleskog jezika.

Prije analize korpusa obrađen je pojam *dječja književnost*, kao i neke od najvažnijih karakteristika prevođenja za djecu, jer romani o Harryju Potteru pripadaju dječjoj književnosti. Pritom, prevoditeljska rješenja uvelike ovise o ciljnoj čitateljskoj publici, u ovom slučaju djeci i mladima.

U radu su nadalje, navedene najvažnije karakteristike *potterovskog* čarobnog svijeta, a detektirani neologizmi popisani su i klasificirani u tri tematske kategorije: živo, neživo i imena. Prva kategorija obuhvaća nazive za bića, biljke i zvijeri, druga kategorija obuhvaća nazive za različite pojmove i predmete, a treća kategorija obuhvaća toponime, vlastita imena, nadimke i nazive. Pojedini su neologizmi analizirani komparativnom metodom, odnosno uspoređeni su neologizmi nastali na engleskom, koje je za potrebe romana iskovala J. K. Rowling, te njihovi prijevodi na bugarski, hrvatski i slovenski jezik, koje su za potrebe prijevoda iskovali prevoditelji.

Ključne riječi: neologizam, stilistički neologizam, tvorbeni modeli, književno prevođenje, *Harry Potter*

STYLISTIC NEOLOGISMS IN BULGARIAN, CROATIAN AND SLOVENIAN TRANSLATIONS OF HARRY POTTER BOOKS BY J. K. ROWLING

Summary

This paper analyzes stylistic neologisms in the Bulgarian, Croatian and Slovenian translations of Harry Potter books by J. K. Rowling. Firstly, the paper defines the term *neologism*, lists some types of neologisms, emphasizes the problem of naming, i.e. classifications of neologisms, and explores the reasoning behind the term *stylistic neologism*. Moreover, as the paper deals with the ways new words are created in a certain language, some formative models are explained, particularly blending, as a new formative model introduced to South Slavic languages under the influence of the English language.

Before analyzing the corpus, the term *children's literature* and some of the more important characteristics of its translation are explored. This is due to the fact that the Harry Potter novels are considered as children's literature, while the translation of particular neologisms in such literature largely depends on its targeted audience (in this case children and youths).

Furthermore, the paper lists certain important characteristics of the magical world of Harry Potter novels, while the analysis itself is divided into three categories: animate nouns, inanimate nouns and names. Some neologisms are analyzed using the comparative method, where the original neologisms created by J. K. Rowling for the needs of her novels in English are compared to their translated counterparts, created by translators for the needs of their local translations.

Keywords: neologism, stylistic neologism, formative models, literary translation, *Harry Potter*

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Neologizam	3
2.1. Definicija pojma.....	3
2.2. Tipologija neologizama.....	6
2.2.1. Okazionalizmi ili prigodnice	7
2.2.2 Denominativni i stilistički neologizmi	8
3. Tvorba riječi	10
3.1. Tvorbeni modeli u južnoslavenskim jezicima	10
3.2. Tvorbeni modeli u engleskom jeziku	13
3.3. Stapanje ili <i>blending</i> kao novi tvorbeni model.....	14
4. Dječja književnost i prevođenje za djecu	19
4.1. Dječja književnost (i fantastična priča)	19
4.2. Prevođenje dječje književnosti	22
5. Romani o Harryju Potteru i njihovi prijevodi na bugarski, hrvatski i slovenski jezik	26
5.1. J. K. Rowling i čarobni svijet Harryja Pottera.....	26
5.2. Prijevodi Harryja Pottera na bugarski jezik.....	27
5.3. Prijevodi Harryja Pottera na hrvatski jezik	28
5.4. Prijevodi Harryja Pottera na slovenski jezik	28
5.5. Pregled dosadašnjih analiza prijevoda neologizama iz romana o Harryju Potteru	29
6. Analiza primjera stilističkih neologizama iz romana o Harryju Potteru	30
6.1. Metodologija	30
6.2. Nazivi za živa bića	31
6.2.1. Posuđenice sa strukturnom prilagodbom.....	32
6.2.2. Posuđenice s pravopisnom prilagodbom.....	32
6.2.3. Prevedenice	32
6.2.4. Novotvorenice	32
6.2.5. Različita prevoditeljska rješenja.....	33
6.3. Nazivi za nežive pojavnosti.....	35
6.3.1. Posuđenice s pravopisnom prilagodbom.....	36
6.3.2. Posuđenice s pravopisnom i strukturnom prilagodbom	36
6.3.3. Semantičke posuđenice	36
6.3.4. Prevedenice	37
6.3.5. Novotvorenice	38

6.3.6. Različita prevoditeljska rješenja.....	40
6.4. Imena	43
6.4.1. Toponimi	44
6.4.2. Vlastita imena i nazivi	47
6.5. Rasprava	53
7. Zaključak	56
8. Appendix	58
9. Popis literature.....	62

1. Uvod

Tema ovog diplomskog rada stilistički su neologizmi u bugarskim, hrvatskim i slovenskim prijevodima knjiga o Harryju Potteru autorice J. K. Rowling. Pojam *stilistički neologizam* odnosi se na nove riječi skovane za potrebe nekog književnog djela, koje stvara sâm autor (Muhvić-Dimanovski 2005). Istraživanje provedeno za potrebe ovoga rada usmjereno je na obilježja prijevoda stilističkih neologizama u knjigama o Harryju Potteru na tri navedena južnoslavenska jezika.

Rad je organiziran u šest tematskih cjelina. Prva cjelina rada, naslovljena *Neologizam*, posvećena je definiciji toga pojma. Nadalje, u njoj slijedi podjela neologizama na vrste te rasprava o prednostima i nedostacima navedene klasifikacije, a u konačnici i razlozi zbog kojih je u ovom radu odabran termin *stilistički neologizam*.

U drugoj cjelini rada, pod nazivom *Tvorba riječi*, prikazani su tvorbeni modeli u južnoslavenskim jezicima (bugarskom, hrvatskom i slovenskom) te u engleskom jeziku.

Budući da romani o Harryju Potteru pripadaju dječjoj književnosti, u trećoj su cjelini rada istaknute neke od najvažnijih karakteristika dječje književnosti, kao i specifičnosti vezane za prevođenje dječje književnosti.

Četvrta cjelina rada naslovljena *Romani o Harryju Potteru i njihovi prijevodi na bugarski, hrvatski i slovenski jezik* posvećena je detaljnijem opisu korpusa, pa su u njoj prikazane najznačajnije karakteristike *potterovskog* čarobnog svijeta. Osim toga, predstavljeni su bugarski, hrvatski i slovenski prijevodi romana i njihovi prevoditelji.

Nakon navedenih teorijskih pretpostavki slijedi analiza korpusa. Detektirani neologizmi popisani su i klasificirani u tri tematske kategorije: živo, neživo i vlastita imena. Prva kategorija obuhvaća nazive za bića, biljke i zvijeri, druga kategorija obuhvaća nazive za različite pojmove i predmete, a treća kategorija obuhvaća toponime, vlastita imena, nadimke i nazive školskih domova i predmeta. U radu su neologizmi klasificirani kao posuđenice, prevedenice ili novotvorenice te je za svaki tip naveden tvorbeni model kojim je pojedina riječ nastala. Po tome principu u radu je prikazano ukupno 198 neologizama, od kojih je 68 neologizama detaljnije analizirano.

U radu je provedena komparativna analiza prijevoda neologizama s engleskog jezika na južnoslavenske jezike.

Analiza je provedena s ciljem usporedbe prijevodnih strategija stilističkih neologizama u bugarskom, hrvatskom i slovenskom jeziku te utvrđivanja uzroka eventualnih razlika među njima.

2. Neologizam

Pojam *neologizam* potječe od francuske riječi *néologisme*, koja pak dolazi od grčkih riječi *neos* (hrv. *nov*) i *logos* (hrv. *riječ, govor, znanost*). Iz etimologije ovoga pojma proizlazi da je neologizam nova riječ ili – najjednostavnije rečeno – novotvorenica. Međutim, ovaj naizgled jednostavan pojam u suštini je vrlo kompleksan, pa se oko njegove definicije lingvisti sve do danas nisu u potpunosti usuglasili.

2.1. Definicija pojma

O tome koliko je pojam *neologizam* kompleksan svjedoči činjenica da postoji mnoštvo njegovih definicija, koje se u većoj ili manjoj mjeri međusobno podudaraju. Primjerice, na *Hrvatskom jezičnom portalu* stoji definicija prema kojoj je to: „nova riječ, jezična novotvorina, kovanica ili posuđenica iz drugog jezika; novotvorenica”¹. U *Hrvatskoj enciklopediji* također stoji da su neologizmi novotvorenice, dakle, novostvorene riječi ili izrazi, uz napomenu da se radi o izrazima koji nisu općeprihvaćeni ili o riječima koje se počinju upotrebljavati u novom značenju. Osim toga, navedeno je i dodatno objašnjenje njihovih funkcija i daljnjeg razvoja:

Novotvorenice nastaju kako bi se njima označili novi sadržaji (novi pojmovi, posebno proizvodi, ustanove i sl.), kako bi se osvježila komunikacija, odnosno kako bi se učinila zanimljivijom, duhovitijom, originalnijom i sl. Često se susreću i u književnim djelima. [...] Najviše se ipak upotrebljavaju u zatvorenim krugovima specijalnih jezika, npr. u jeziku znanosti i/ili umjetnosti, u jeziku zatvorenijih društvenih ili profesionalnih skupina [...]. Kada novotvorenice postanu općeprihvaćene, prestanu biti novotvorenice i postanu sastavnim dijelom općega ili specijalnoga leksika.²

Rikard Simeon u *Enciklopedijskom rječniku lingvističkih naziva* za neologizam navodi da je: „novotvorina, novostvorena riječ; novo skovana i još ne općenito prihvaćena riječ ili izraz; kovanje i upotreba novih riječi ili upotreba starih riječi u novom značenju; riječ, izraz, konstrukcija koja je nedavno ušla u jezik” (Simeon 1969: 904).

U *Rječniku hrvatskog jezika* stoji sljedeće tumačenje neologizama:

U novije vrijeme preuzeta kao izrazitija novost prema postojećem rješenju (riječi, izrazu itd.) ili nova upotreba stare ili nekad konstruirane riječi ili značenja; novotvorina. Uz neke je označena godina 1941. ili 1945. kao početak razdoblja (u 2. svjetskom ratu i poslije

¹ HJP: <http://hjp.znanje.hr/index.php?show=search> (pristupljeno 20.7.2020.)

² *Hrvatska enciklopedija*, čl. Neologizam: <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=43389> (pristupljeno: 20.7.2020.)

njega) nekih izmjena ili pokušaja izmjena u vokabularu. To su a) tada nove konstruirane riječi i nova značenja; b) riječi koje nisu od vremena kad se bilježe u starim tekstovima i knjigama stekle trajan i neprekinut komunikativni status (nisu se upotrebljavale), c) neke internacionalne i ruske riječi i tvorbe (Anić 1998: 1430).

Samardžija smatra da su neologizmi svi leksemi „koji su u određenom trenutku novi (nepoznati) jezičnoj zajednici ili njezinu većemu dijelu” (Samardžija 2002: 17).

Također, u udžbenicima i monografijama iz leksikologije možemo pronaći neke od definicija neologizama. Tako primjerice Zgusta smatra da je *neologizam* termin koji se može odnositi na bilo koju novu leksičku jednicu čija se novina još uvijek osjeća:

Budući da postoji širok spektar mogućnosti između hapaksa, čiste prigodičnosti i pune stabilizacije neke leksičke jedinice u jezičkom sistemu, neologizmom se može zvati svaki izraz koji se može svrstati u taj niz, s izuzetkom ekstremne vrijednosti (Zgusta 1991: 172).

Osim toga, Zgusta ističe kako postoje neologizmi (1) među kombinacijama riječi, (2) među složenicama, (3) među izvedenicama, (4) neologizmi uspostavljeni novom primjenom riječi, te (5) neologizmi uspostavljeni potpuno novim riječima koji se ne kuju jednim od spomenutih procesa (ibid.).

U udžbeniku *Leksikologija hrvatskoga jezika s poviješću hrvatskoga jezika u XX. st.* Samardžija (1995) neologizme svrstava među lekseme koji se nalaze između aktivnog i pasivnog leksika (uz zastarjelice, pomodnice i oživljenice).

U priručniku *Osnovi leksikologije i srodnih disciplina* Šipka (2006) navodi definiciju prema kojoj su neologizmi „one lekseme koje su u novije vrijeme ušle u leksički sistem”, pri čemu je pojam vremena varijabilan pa se samim time neologizam mora shvatiti kao notacijski termin, prilagodljiv onome tko ga upotrebljava i prilagodljiv konkretnoj situaciji (Šipka 2006: 81). Autor ističe da neologizam ne mora biti povezan s pojavljivanjem određene realije, pa je moguće da se već postojeća realija počne zvati novim imenom, što je karakteristično, na primjer, za pomodnu upotrebu riječi engleskog porijekla (na primjer *menadžer* za *upravnika* ili *biznis* za *posao*). Isto tako, moguće je da neologizam bude novi smisao već postojećeg leksema, što je karakteristično za kreativnu upotrebu jezika (na primjer *prenositi* u značenju „pratiti određeni događaj TV ili radio-tehnikom”) (ibid.).

U studiji *Bugarska leksikologija* Bojadžiev (2002) navodi da je *neologizam* nova riječ, nastala u određenom periodu tijekom jezičnog razvitka ili nova riječ, stvorena i upotrijebljena jednokratno u nekom pisanom tekstu ili konverzacijskom činu. Bojadžiev ističe da je pojava novih riječi i izraza uvjetovana društvenim potrebama jezika (na primjer da se imenuju novi predmeti i pojave ili da se preimenuje već imenovan predmet) i unutarjezičnim faktorima (tendencija prema ekonomičnosti, unifikaciji i sistematičnosti jezičnih sredstava). Osim toga, autor naglašava da se nove riječi nekada stvaraju radi purističkih i ideoloških ciljeva. Bojadžiev također tvrdi kako se neologizmi prema podrijetlu dijele na novotvorenice i novoposudenice, pri čemu su novotvorenice sastavljene od domaćih ili stranih morfema prema već postojećim tvorbenim modelima, dok su novoposudenice strane riječi i izrazi koji su u jezik ušli iz potrebe za imenovanjem novih predmeta i pojava (Bojadžiev 2002: 251-252).

U slovenističkoj literaturi postoji više različitih definicija neologizama koje se podudaraju u većoj ili manjoj mjeri. Tako je primjerice neologizam prema *Slovenskom pravopisu* (2001) „nova riječ” ili „novost”, a prema *Rječniku slovenskoga književnoga jezika* (2000) „riječ ili sintagma koja još nije općeprihvaćena”. U *Enciklopediji slovenskoga književnoga jezika* Toporišič neologizam opisuje kao „ponovno stvorenu ili ponovno upotrijebljenu staru riječ ili sintagmu, koju smatramo neologizmom, dok se na nju ne naviknemo i izgubimo osjećaj da je novotvorenica ili preuzeta riječ” (Toporišič, 1992: 135). U *Slovenskoj slovnici* Toporišič ističe da je neologizam mlada tvorba, vremenski obojana riječ, koja sa češćom uporabom prelazi u stilski neutralni leksik ili njezina uporaba ostaje prigodna pa prelazi u zaborav (Toporišič 2000: 130).

Budući da postojeće definicije neologizam određuju kao novu riječ, nameće se pitanje što to zapravo znači, odnosno koji su kriteriji za određivanje riječi kao stare ili nove. Muhvić Dimanovski u knjizi *Neologizmi: problemi teorije i primjene* (2005) ističe da najveći problem pri određivanju je li neki leksem neologizam ili nije predstavlja određivanje vremena koje je proteklo od usvajanja neke strane riječi. Osim toga, napominje da je starost neke riječi vrlo relativna, jer određena riječ u jednome jeziku može biti veoma stara, dok kao nova posuđenica u drugome jeziku može imati status neologizma. Također, autorica tvrdi da su nove riječi najčešće samo uvjetno nove jer se u većini slučajeva tvore od već postojećih sastavnica nekog jezika, te se uz pomoć tvorbenih obrazaca sa svakim pojedinim elementom tog jezika može oblikovati neologizam. U tom se slučaju radi o novim kombinacijama već poznatih riječi ili morfema, no pri donošenju odluke je li neka riječ nova ili nije presudna je

spoznaja da se ona u takvom obliku nije ranije pojavljivala – bez obzira na to što su njezine pojedinačne komponente poznate (Muhvić Dimanovski 2005: 62-63). Muhvić Dimanovski tako među neologizme ubraja i *oživljenice* – riječi koje su stare po svojem postanku, ali su nove za suvremene korisnike, dakako uz riječi koje su *apsolutno nove* – kako u jeziku primatelju, tako i u jeziku davatelju.

2.2. Tipologija neologizama

Budući da lingvisti na različite načine tumače neologizme, na različite ih načine i klasificiraju. Na primjer, Rondeau (1984: 127) razlikuje tri glavne kategorije neologizama: *formalni neologizmi*, *značenjski neologizmi* i *posuđenice*. Rey (1995: 68-70) ih također dijeli u tri skupine: *formalni neologizmi*, *semantički neologizmi*³ i *pragmatički neologizmi*⁴, dok Honselaar (2002:105) razlikuje pet kategorija neoloških tvorbi: *neostilizmi*⁵, *neozastarjelice*⁶, *neohistorizmi*⁷, *neosemantizmi*⁸ i *neoformizmi*⁹.

Mikić Čolić u svojoj doktorskoj disertaciji *Neologizmi u hrvatskom jeziku nakon 1990. godine* neologizme dijeli prema sljedećim kriterijima: (a) s obzirom na prirodu inovacije, (b) s obzirom na razloge nastanka te, (c) s obzirom na podrijetlo. Neologizme iz prve kategorije dijeli na formalne i semantičke, iz druge na denominativne (one koje u jezik ulaze iz komunikacijskih razloga) i stilističke (nastale iz estetskih razloga, najčešće za potrebe književnog dijela), a iz treće na one sastavljene od domaćih ili udomaćenih sastavnica te na one sastavljene od stranih sastavnica ili njihovom kombinacijom s domaćima. Iz navedenog je vidljivo da neologizme koji nastaju s obzirom na razlog nastanka Mikić Čolić dijeli na denominativne i stilističke, što odgovara temeljnoj podjeli Muhvić Dimanovski. Budući da je ovaj rad posvećen stilističkim neologizmima, u nastavku slijedi poglavlje posvećeno tome pojmu te njemu bliskim pojmovima.

³ Semantička novost može biti potpuna (npr. kod posuđivanja), djelomična (npr. tvorenice nastale afiksacijom ili kompozicijom) ili vrlo slaba (npr. u slučaju akronima ili kratica) (Rey 1995: 70).

⁴ Neologizam se ne može smatrati apstraktnim, tj. novim elementom neovisnim o konkretnom procesu u jeziku. Tako funkcionalni oblik starog leksičkog znaka ograničenog u jednom podsustavu (npr. dijalektu ili sociolektu), može prijeći u drugi podsustav u kojem se percipira kao neologizam (ibid.).

⁵ „Nekadašnji žargonski ili razgovorni oblik koji je postigao bolji status i ušao u viši sloj” (Muhvić-Dimanovski 2015: 8).

⁶ „Stari oblik i značenje koji su rehabilitirani zbog društvenopolitičkih promjena” (ibid.).

⁷ „Isto kao neozastarjelice, osim što se odnosi na bivše realije” (ibid.).

⁸ „Novo značenje stare riječi” (ibid.).

⁹ „Novi oblik s novim značenjem” (ibid.).

2.2.1. Okazionalizmi ili prigodnice

U lingvističkoj se literaturi uz neologizam spominje još jedan, njemu blizak pojam – *okazionalizam*.

Okazionalizam se nerijetko naziva i prigodnicom, a označava „okazionalnu upotrebu riječi – slučajnu ili prigodnu upotrebu riječi” (Simeon 1969: I, 957). Osim toga, Simeon (1969: I, 460) spominje i pojam *hapaks*, koji određuje kao „riječ, oblik, upotrebu za koju imamo samo jedan primjer kod pisaca (osobito starih) ili u pojedinim piscima”. Štebih Golub u tekstu *Okazionalizmi u hrvatskome publicističkome stilu* (2015) ističe da se u oba slučaja radi o „riječi za čiju uporabu postoji samo jedna potvrda – te kako iz navedenih definicija nije razvidno je li riječ o istoj ili sličnim pojavama jer je u kroatistici uobičajeno da se okazionalizmom smatra riječ za koju postoji samo jedna potvrda (kod pojedinog autora), a njezinu se uporabu može smatrati prigodnom (ne slučajnom, jer je tada riječ o hapaksu) zato što je skovana za potrebe određenoga teksta.”¹⁰

O povezanosti pojmova *okazionalizam* i *neologizam*, kao i o njihovom odnosu, raspravlja i Otašević u knjizi *Nove reči i značenja u savremenom standardnom srpskom jeziku* (2008). Autor, preuzevši ove termine iz ruske lingvistike, navodi da se „okazionalizmi često vežu za neologizme što se vidi iz termina kojima se označavaju: *okazionalni neologizmi, kontekstni neologizmi, individualno-stilistički neologizmi, autorski neologizmi, individualno-autorski neologizmi, individualno-govorni neologizmi, kontekstno-govorni neologizmi i govorni neologizmi*” (Otašević 2008: 61-62). Spominje i tri parametra za određivanje neologizama: vrijeme („nove reči određenog perioda u odnosu na neki od prethodnih perioda, odnosno reči određenog perioda kojih nije bilo u prethodnim periodima”), jezično prostranstvo (područja i stilovi uporabe neologizama) i novina. Također, ističe i pojam *potencijalna riječ*, pri čemu je glavni kriterij razlikovanja okazionalizama i potencijalnih riječi stupanj uobičajenosti tvorbenog modela i tvorbenih sredstava: okazionalizmi su neuobičajeno tvoreni leksemi, dok su potencijalne riječi nastale po uobičajenim, općeprihvaćenim tvorbenim obrascima (Otašević 2008: 62).

Dragičević također ukazuje na to da se u slavističkoj literaturi djelomično preklapaju pojmovi *individualizam, okazionalizam, neologizam, kovanica, hapaks* i *potencijalna riječ*, uz

¹⁰ Barbara Štebih Golub: *Okazionalizmi u hrvatskome publicističkome stilu*: <https://stilistika.org/stiloteka/rasprave/79-okazionalizmi-u-hrvatskome-publicistickom-stilu> (pristupljeno: 1.9.2020.)

napomenu da se okazionalizmi obično definiraju kao individualizmi, a glavni kriterij razlikovanja okazionalizama i neologizama jest faktor vremena (Dragičević 2011: 47).

Iz prethodno navedenog proizlazi zaključak da bi se pojedini pojmovi (npr. Otašević *individualno-autorski neologizam*, pa čak i *okazionalizam*) mogli primijeniti na neologizme u originalu i prijevodima književnog serijala o Harryju Potteru. Međutim, za potrebe ovog rada odabran je termin *stilistički neologizam* jer okazionalizam može s vremenom postati neologizam. I *okazionalizam* i *stilistički neologizam* stvara sâm autor za potrebe nekog književnog djela, no ako *okazionalizam* prijeđe u širu uporabu nakon određenog vremenskog perioda, možemo ga nazvati stilističkim neologizmom. Iako većina kovanica J. K. Rowling neće postati dijelom općega leksika te će u većoj ili manjoj mjeri ostati vezana za *potterovski* svijet, romani i filmovi o Harryju Potteru postali su dijelom popularne kulture na globalnoj razini. Neke kovanice postale su dijelom aktivnoga ili pasivnoga leksika pripadnika mladih generacija i njihovih roditelja, dok su neke poznate i transgeneracijski izvan okvira „potterovske publike”. Iz toga razloga držimo da su predmeti naše analize na granici između okazionalizama i stilističkih neologizama. Budući da neki autori (npr. Muhvić-Dimanovski) okazionalizme smatraju vrstom neologizama i budući da ne postoje jasni vremenski ili frekvencijski kriteriji prema kojima se ta dva pojma mogu razgraničiti, u ovome radu izabran je pojam *stilistički neologizam* zbog popularnosti opusa J. K. Rowling (prevedena je na 80 jezika¹¹ svijeta) i činjenice da upotreba njenih kovanica izlazi iz strogih okvira njezinih književnih djela.

2.2.2 Denominativni i stilistički neologizmi

Muhvić-Dimanovski (2005: 6) razlikuje dva temeljna tipa neologizama: *denominativne* i *stilističke*. Denominativni su oni neologizmi koji nastaju iz potrebe da se u komunikaciji označi neki novi referent, te su mnogo učestaliji od *stilističkih* zbog potrebe imenovanja novih pojmova, koji gotovo svakodnevno pristižu u jezik. U sklopu *denominativnih neologizama* autorica razlikuje dva tipa posuđenica – *denotativne* i *konotativne*. Prvi tip je potreban kako bi se imenovali novi proizvodi i novi pojmovi stvoreni u nekoj drugoj zemlji, koji za sobom donose i novu riječ. Drugi tip nastaje zbog prestiža neke države i njezina društva, a on je

¹¹ Izvor: *Pottermore*: <https://www.wizardingworld.com/news/500-million-harry-potter-books-have-now-been-sold-worldwide> (pristupljeno 30.3.2021.)

također i posljedica fascinacije nekim stranim stilom života ili civilizacijskim tekovinama nekog društva (Muhvić Dimanovski 2005: 7).

S druge strane, iako Muhvić Dimanovski (2005: 6) ne donosi konkretnu definiciju *stilističkih neologizama*, ipak navodi da takvi neologizmi polaze od estetskih načela, što je svojstveno ponajprije novim riječima koje za potrebe nekog književnog djela stvara sam autor. Osim toga, autorica pojmove *hapaks*, *okazionalizam* i *prigodnica* rabi kao istoznačnice i smatra ih vrstom neologizama. Također ističe da će veoma malen broj novih riječi koje je pisac stvorio za potrebe konkretnoga djela ući u opći jezik jer jezik lijepe književnosti nije u tolikoj mjeri pristupačan širem čitateljstvu, a i zato što se često radi o riječima koje su upotrijebljene tek povremeno, ponekad samo jednom. (ibid.)

Ipak se potencijal koji tu postoji ne može i ne smije u potpunosti zanemariti jer se – teoretski gledano – može dogoditi da kakav stilistički neologizam prodre u širu uporabu. Šanse su za takvu situaciju vrlo male, ali mogućnost da prigodnica postane neologizam, svakako postoji. Da je tome tako potvrđuje primjerice riječ *robot* koju je 1920. skovao Karel Čapek ili *newspeak* (*novogovor*) iz romana 1984. Georgea Orwella. Obje su riječi ušle ne samo u jezike na kojima su ti autori pisali, nego putem transfera u mnoge druge, bilo kao posuđenice, bilo kao prevedenice (ibid.).

Osim toga, Muhvić-Dimanovski (2005: 7) ističe da se okazionalizam ili prigodnica može – bez obzira na to je li ga stvorio renomirani pisac, prevoditelj ili tek „obični“ govornik nekog jezika – u danome trenutku razviti u neologizam: „Svaki je okazionalizam, naime, potencijalni neologizam ako je u skladu sa zakonitostima jezične tvorbe te ako je tvorbeni obrazac kojim se autor poslužio u tom trenutku aktivan odnosno produktivan” (ibid.). Ovdje treba imati na umu da autorica ističe i kako je glavni kriterij pri određivanju što je neologizam a što okazionalizam – vrijeme. Međutim, vrlo je teško reći koliko je vremena potrebno da bi se okazionalizam počeo smatrati neologizmom.

3. Tvorba riječi

Nakon prikaza definicije neologizama i njihovih vrsta u ovome poglavlju slijedi prikaz tvorbenih modela i načina građenja riječi. Najprije su prikazani tvorbeni modeli u južnoslavenskim jezicima (bugarskom, hrvatskom i slovenskom), a nakon toga su istaknuti neki od načina građenja riječi karakteristični za engleski jezik, koji su od izrazite važnosti za neologizme iskovane u romanima o Harryju Potteru.

U poglavlju *Tvorbeni modeli u južnoslavenskim jezicima* obrađeni su tvorbeni modeli u hrvatskom jeziku prema Stjepanu Babiću (2002), u bugarskom prema Todoru Bojadžievu, Ivanu Kucarovu i Jordanu Penčevu (1999), a u slovenskom jeziku prema Joži Toporišiču (1976).

3.1. Tvorbeni modeli u južnoslavenskim jezicima

Tvorbene modele hrvatskog književnog jezika opisao je Babić u knjizi *Tvorba riječi u hrvatskome književnome jeziku* (2002). Prema autorovu mišljenju, da bi se uopće moglo govoriti o tvorbi riječi u suvremenom hrvatskom jeziku, tvorbeni obrazac treba se sastojati najmanje od dviju riječi povezanih dvojnomo vezom – glasovnom i semantičkom. Veza između osnovne riječi i tvorenice treba biti sinkronijska i mora zadovoljiti tri uvjeta: (1) tvorenica treba imati zajednički dio (leksički morfem ili osnovu) s riječju od koje je tvorena; (2) odnos osnove i tvorbenih morfema treba biti jasan; (3) značenje tvorenice treba se izravno izvoditi iz značenja dijelova koji je tvore. Nadalje, Babić iznosi kako rastavljanjem riječi na jedinice sastavljene posljednjim tvorbenim činom dobivamo različite dijelove. U jednim je dijelovima osnovno leksičko značenje, a drugi služe samo za modificiranje značenja osnove i oblikovanja nove riječi. Dijelove koji imaju leksičko značenje nazivamo tvorbenom osnovom, a ostale tvorbenim formantima. Tvorbeni su formanti sufiksi, prefiksi i spojници. Babić u hrvatskom jeziku razlikuje dva osnovna načina tvorbe riječi: izvođenje ili derivaciju te slaganje ili kompoziciju. Isti morfološki tvorbeni modeli zastupljeni su u bugarskom i slovenskom jeziku, stoga ćemo ih u ovome prikazu predstaviti usporedno na primjerima iz sva tri južnoslavenska jezika. Definicije pojedinih tvorbenih modela i primjeri na hrvatskom jeziku navode se prema Babiću (ibid.), a za slovenski i bugarski jezik kao izvor se koriste Toporišičeva *Slovenska slovnica* (1976) i *Suvremeni bugarski jezik* (1999) Bojadžieva, Kucarova i Penčeva.

Izvođenje je tvorbeni model pri kojem nova riječ nastaje od osnove jedne riječi, tj. od jedne osnove. Nova riječ najčešće nastaje tako da se iza osnove dodaje tvorbeni formant (*sufiks*), a takva tvorba zove se *sufiksalna tvorba* ili *sufiksacija* (hrv. *student – studentica*, slo. *študent – študentka*, bug. *студент – студентка*). Sufiksacija je najproduktivniji tvorbeni model u južnoslavenskim jezicima.

Prema Babiću (2002) drugi način tvorbe slaganje je ili kompozicija, a u njega se ubrajaju čiste složenice, složeno-sufiksalna tvorba, srašćivanje, polusloženice, prefiksalna tvorba, prefiksarno-sufiksalna tvorba te prefiksarno-složena tvorba. Uslijed slaganja nova riječ nastaje od dviju ili više riječi, tj. od dviju ili više osnova. Čiste složenice one su složenice u kojima kao drugi dio dolazi samostalna riječ (npr. *kućepazitelj – 'pazitelj kuće'*). Čiste su složenice u hrvatskom jeziku relativno rijetke. Mnogo su češće složenice koje su nastale tako da se pri slaganju istodobno dodaje i sufiks, a takva se tvorba naziva složeno-sufiksalna tvorba. Pri takvom se slaganju najčešće dodaje spojnik i sufiks (na primjer: *čudo+tvor-iti-+-(a)c > čudotvorac*). Bojadžiev, Kucarov i Penčev navode (1999) da se u bugarskom jeziku takav tip tvorbe naziva kompozicijski tvorbeni način ili kompozicija (bug. *композиционен словообразователен начин* ili *композиция*). U takvom tipu tvorbe riječ nastaje iz dvije ili više osnova, koje zajedno čine punoznačnu izvedenicu. Na primjer, pridjev *научно-технически* sadržava dvije osnove, *научен* i *технически*. Autori ističu kako su u bugarskom jeziku složene riječi, nastale iz više od dvaju korijena, poprilično rijetke, a pretežito ih se može naći u terminologiji. Toporišič (1976) navodi da se u slovenskom jeziku takav tvorbeni model naziva slaganje (slo. *zlaganje*), pri kojem se višedijelna osnova većinom povezuje s vezanim samoglasnikom ili s nominativnim nastavkom (npr. *stare mode – staromodni* ili *zdravnik zob – zobozdravnik*). U prvom se načinu slaganja mijenjaju gramatičke osobitosti osnove, dok se u drugom gramatičke osobitosti ravnaju po dijelu osnove, koja u složenici dolazi na kraj.

Srašćivanje je način slaganja u kojem se riječi stalnijeg skupa spajaju u složenicu (npr. *blag dan > blagdan, dan gubiti > dangubiti*). To je rjeđi način tvorbe u hrvatskom jeziku, a mnoge riječi koje su tako nastale obično su netvorbene. Toporišič (1976) takav tvorbeni model naziva sklapanjem, pri čemu se jedinice višedjelne osnove jednostavno sklapaju u novu riječ, a moguće je da se pri tome promjeni naglasak osnove ili se ona na neki drugi način promjeni (npr. slo. *oče naš – očenaš, kdor koli – kdorkoli* itd.). Prema Bojadžievu, Kucarovu i Penčevu (1999) takav je tip tvorbe podtip kompozicije (npr. bug. *железобетон*).

Prefiksalna tvorba poseban je način slaganja riječi pri kojem je u prvom dijelu složenice prijedlog ili niječnica *ne* (hrv. *predstraža, nečovjek, neumoljiv*, bug. *съавтор, нерадост, полетя*, slo. *premlad, popiti*). U sva se tri jezika prefiks odmah pridodaje na već nastalu riječ, a ne na njezinu osnovu. Također, pri takvom tipu tvorbe gramatičke osobitosti osnove ostaju nepromijenjene.

Ako nova riječ nastaje tako da se uz prefiks istodobno dodaje i sufiks, takav tip tvorbe naziva se *prefiksarno-sufiksalna* tvorba. Prefiksacijska-sufiksacija (koja se u bugarističkoj literaturi naziva i konfiksacija) tip je tvorbe u kojoj riječi nastaju istovremenim pridruživanjem prefiksa i sufiksa osnovi (hrv. *za peć > zapećak, bez nade > beznadan*, slo. *ki je vroče krvi > vročekrven*, bug. *на-конеч-ник*).

Također valja spomenuti i nemorfološke tvorbene modele koji nastaju različitim vrstama posuđivanja. Njih navodi Muhvić-Dimanovski u knjizi *Neologizmi problemi teorije i primjene* (2015). Autorica ističe (ibid. 99-102) da neke nove riječi nastaju kontrakcijom ili sažimanjem, što znači da se u većini slučajeva sažimaju prvi dio jedne riječi i drugi dio druge riječi, s time da je kraj riječi obično zadnji slog druge riječi, ali ponekad i samo jedan fonem (ili grafem). Napominje kako je to vrlo čest tip tvorbe u engleskom jeziku (eng. *brunch < breakfast + lunch, sitcom < situation + comedy* itd.), no kako se u hrvatskom takvi oblici najčešće nalaze u reklamama, dok ih je vrlo malo u svakodnevnoj jezičnoj uporabi (npr. hr. *radoholičar < rad + alkoholičar, znanfan < znanstvena fantastika* ili *klinceza < klinka + princeza*). Drugi način stvaranja koji navodi autorica semantičko je posuđivanje, pridavanje novih značenja postojećim leksičkim jedinicama. Semantičke posuđenice mogle bi se podijeliti prema jednakosti (podudarnosti) po obliku i jednakosti (podudarnosti) po značenju (ibid., 103). Kao primjere iz prve grupe autorica navodi riječi *ekstenzija, generacija* ili *memoria*, dok su primjeri iz druge grupe *daska, miš, krtica* ili *sapunica*. Treći način stvaranja novih riječi koji ističe Muhvić-Dimanovski stvaranje je novih riječi metonimijom pri čemu ističe da se:

Neologizam (se) kao posljedica metonimije javlja tek u određenim slučajevima u kojima se vlastito ime počne rabiti za neki opći pojam, tj. kad ono postane opća imenica pa se tada, u skladu s pravilima danoga jezika, sklanja, dobiva određeni član ili slično. (ibid. 104)

To bi primjerice bile *plave kacige, Wallstreet* (= newyorška burza) ili *Prisavlje* (Hrvatska radiotelevizija). Osim metonimijom, autorica ističe da se nove riječi mogu stvoriti i

metaforom, no da bi neka metafora postala kandidat za neologizam mora proći proces leksikalizacije (na primjer termini iz područja računalne tehnologije poput: *virus*, *bug* ili *window*). Peti način stvaranja novih riječi jest slobodna tvorba – kada se za imenovanje pojedinih novih pojmova ili predmeta pribjegava uporabi oznake nacije iz koje pojam potječe (poput *japanki* ili *švedskog stola*). Kao posljednji stvaranja novih riječi Muhvić-Dimanovski navodi neologizme nastale radi popunjavanja mjesta antonimima, jer određeni broj novih riječi nastaje zašto što već postoji njihov antonimski parnjak (na primjer *mobilna telefonija* koja se pojavila kao suprotnost *fiksnoj telefoniji* ili kada su se pojavile različite reklame s *first minute* ponudama, dok su one *last minute* već bile prisutne) (ibid. 106-107).

3.2. Tvorbeni modeli u engleskom jeziku

Budući da je roman o Harryju Potteru napisan na engleskom jeziku, slijedi kratak prikaz tvorbenih modela u jeziku njegova izvornika. Algeo u svojoj knjizi *Fifty Years Among the New Words: A Dictionary of Neologisms* (1991) navodi šest osnovnih etimoloških načina stvaranja novih riječi u engleskom jeziku. To su stvaranje (*creating*), posuđivanje (*borrowing*), slaganje (*combining*), skraćivanje (*shortening*), stapanje (*blending*) i premještanje (*shifting*). Svaki od tih šest načina ima još i mnoštvo podtipova (Algeo 1991: 3).

Algeo smatra da je slaganje najproduktivniji način stvaranja novih riječi, pri čemu se u novi oblik spaja postojeća riječ ili neke sastavnice riječi (morfemi). Tvorbene riječi autor dijeli na dva tipa: složenice (kada dvije samostalne riječi ili njihove osnove složimo u novu cjelinu) i izvedenice (kada osnovi dodajemo sufiks ili prefiks) (Algeo 1991: 4) koje nalazimo i u bugarskim, hrvatskim i slovenskim tvorbenim modelima.

Kategorija koju Algeo naziva premještanjem Toporišič u svom pregledu naziva sklapanjem. Prema Algeu, premještanje može označavati promjenu oblika riječi (na primjer red riječi ili slova), promjenu okoline (kada riječ postane dio novog jezika, ona mijenja svoju okolinu), gramatičku promjenu (npr. kada riječ prelazi iz imenice u glagol) ili promjenu značenja (riječ kroz vrijeme mijenja svoje značenje, pa se sada upotrebljava u novim okolnostima) (ibid.), dok Toporišič sklapanje definira konkretnije, kao povezivanje višedjelne osnove u novu riječ u kojoj je moguće da se promjeni naglasak osnove ili da se ona promjeni na neki drugi način.

Od šest Algeovih načina stvaranja novih riječi, onaj koji do sada nije spomenut jest stvaranje. Naime, stvaranje je postupak kojim nastaju nove riječi ni iz čega ili nepostojećih riječi, a od

spomenutih šest načina ovaj je najmanje produktivan, zato što većina novih riječi proizlazi iz postojećih riječi. Najčistiji oblik takvog stvaranja bio bi stvaranje nove riječi ni iz čega, što je teoretski moguće, no u praksi nema mnogo riječi za koje možemo biti sigurni da su nastale na taj način. Osim toga, u ovu bi kategoriju pripadale i riječi čiji zvuk podsjeća na zvukove iz prirode, koje Algeo naziva oponašajućima ili onomatopejskima (ibid.).

Model koji je već spomenut u podjeli Muhvić-Dimanovski (2015: 99-102), i koji u južnoslavenske jezike sve više ulazi upravo pod utjecajem engleskog jezika, Algeo naziva stapanjem (eng. *blending*). Budući da je riječ o jednom od frekventnih načina stvaranja neologizama u romanima o Harryju Potteru, posvećeno mu je zasebno poglavlje ovoga rada.

3.3. Stapanje ili *blending* kao novi tvorbeni model

U mnogim se jezicima danas, uključujući južnoslavenske, pojavio novi tvorbeni model koji je preuzet iz engleskog. Budući da su stilistički neologizmi u romanima o Harryju Potteru originalno nastali na engleskom jeziku, slijedi prikaz njegovih obilježja. Riječ je o procesu građenja riječi koji se ponekad naziva stapanjem, slivanjem, sažimanjem ili kontaminacijom, a u internacionalnoj je uporabi poznat pod nazivom *blending*.

Hrvatski termin *stapanje* i *stopljenica* predložio je Marković, koji u radu *Hrvatske stopljenice: Novina u slengu, jeziku reklame i novina* predstavlja obilježja ovog tvorbenog modela (Marković 2011: 223-224):

Tvorba riječi u hrvatskome bitno ovisi o morfovima, odnosno rječotvorni postupci – sufiksacija, prefiksacija, kompozicija – zapravo su opisi načina na koje se morfovi linearno, susljedno *ulančavaju* u nove leksičke jedinice. [...] No kako je poznato, u jezicima svijeta – pa i u hrvatskome – ima i rječotvornih postupaka koji se ne temelje na linearnu ulančavanju morfova, koji dakle nisu *konkatenativni*, nego su *nelinearni*, *nekonkatenativni*. [...] Među postupcima koji se temelje na alfabetu jest i osobit postupak koji nas ovdje zanima. [...] Zanimalo nas je dakle ono što se u anglosaksonske svijetu zove *blend*. Posrijedi je tvorba riječi kombiniranjem i fuzioniranjem neznačenjskih, nemorfemskih dijelova dviju (daleko najčešći slučaj, veoma rijetko triju) postojećih punoznačnica, dakle tvorba *riječi hermafrodita*.

Marković nadalje ističe kako u engleskom jeziku takve tvorenice nisu ograničene samo na imena, nisu rijetka i nova, pomodna pojava, nego su sastavni dio derivacijskog kanona, čest i

produktivan tvorbeni postupak. Česte su u jeziku reklame, novinarstvu i terminologijama, a nerijetko nadilaze okvire okazionalnosti i pojedine struke te prelaze u opći leksik. Što se tiče hrvatskog jezika, Marković zaključuje da i u njemu postoje *blendovi*, a kategorizira ih u pet skupina. Prva su posuđenice, stopljenice izravno preuzete iz drugoga jezika (npr. *smog*, *motel* ili *mehatronika*). Druga su domaće tvorenice nastale u slengu (ponajprije se misli na zagrebački sleng, npr. *figuar*, *klinceza*, *Kavkaz* ili *doviđorno*), treća su prigodne novotvorenice u jeziku reklame i marketinga (npr. *Krašotice*, *Apokalipso*). Četvrta su prigodne novotvorenice u jeziku novina i internetskih portala (*demokratura* ili *koalicitacija*), a peta individualne tvorenice nastale u beletristici (ponajviše poeziji) i prigodne u prevodilaštvu (primjerice u prevođenju američkih humorističnih serija i filmova, u kojima se *blend* redovito rabi kao duhovita, koliko-toliko spontana kreacija). Nakon pregleda stopljenica po vrstama, Marković ističe da hrvatski *blendovi* pokazuju djelomičan sklad sa značajkama utvrđenima za engleski. Kompozit duljinom i slogovnim ustrojem načelno prati dulju, obično drugu polazišnu riječ; mjesto na kojemu se polazišne riječi stapaju obično je slogovna granica; prva od polazišnih riječi kraća je, ali znatno frekventnija i semantički prototipičnija; druga polazišna riječ obično je duža i načelno joj je prinos fonetskoga materijala u kovanici veći; ako su polazišne riječi jednako duge, izrazito često jednak je i prinos njihova fonetskoga materijala; raspoznatljivost polazišnih riječi veoma je važna, ali ne mora biti odlučujuća. Što se pak tiče terminologije samog pojma, Marković spominje kako Simeon *blend* opisuje kao *kontaminaciju*, što je termin koji podrazumijeva različite vrste spajanja jezičnih jedinica (na primjer dvaju sufikasa), dok Muhvić-Dimanovski *blendove* tretira kao vrstu *kontraksije*, sažimanja ili stezanja, što mu se čini preneodređenim jer se pod time u kroatistici tradicionalno razumije fonetsko sažimanje unutar jedne fonetske riječi. Upravo zbog toga Marković kao domaći termin predlaže *stapanje* jer termin relativno dobro implicira ono što kolokacijski implicira eng. *blend* (stapanje i prožimanje čega različitog u novoj cjelini).

Da je *blend* vrlo često duhovita kreacija naglašava Bugarski, koji u svojoj knjizi *Sarmagedon u Mesopotamaniji* spominje taj tip tvorbe s primjerima u srpskom jeziku. Bugarski (2013: 18) također ističe da u engleskom igre riječima imaju dugu tradiciju, pa takvim verbalnim igrarijama (kao što je *blend*) na ruku idu sama struktura jezika kao analitičkog, s razmjerno visokim postotkom jednosložnih riječi, što olakšava kreiranje neočekivanih, često humornih i apsurdnih značenja premještanjem ili zamjenjivanjem formalnih segmenata. Kako je srpski jezik pretežno sintetički i flektivni jezik, s manjim postotkom kraćih riječi, Bugarski zaključuje kako je takve efekte teže postići, pa je to jedan od razloga zašto se slivenice u

srpskom (slična je situacija i s hrvatskim) pojavljuju i proučavaju tek od nedavno. Njegova podjela po područjima obuhvaća devet vrsta slivenica, odnosno karakterističnih područja u kojima se pretežito pojavljuju. Neka od područja su „omladinski žargon” kao jedan od prvih i najvažnijih izvorišta procesa slivanja (npr. *životinjariti*, *bosoglav*, *hašoman*, *najmburger*). Zatim, šaljivi nazivi dječjih ustanova, igara i emisija (npr. *školigrlica*, *zekodlak* itd.). Osim toga, postoji i mnogo različitih kategorija, poput prodavaonica i lokala, prijevoznih sredstava, hrane i pića i sl. (npr. *mlekoteka*, *čokoholičar*, *transformans*). Tri područja javne upotrebe jezika koja su, prema Bugarskom, u najvećoj mjeri zasićena neobičnim verbalnim kreacijama čine elektronski i tiskani mediji (npr. *Jugovizija*, *Blogodovštine*), reklame (npr. *FANTAstičan*, *priJATan let*, *Kinderacija*) te politički diskurs (npr. *komunjara*, *smradikali*, *banalitičari*).

Vidljivo je kako se definicija *blenda* podudara kod Bugarskog i Markovića, s time da Bugarski daje klasifikaciju tipova slijevanja. Prvi je prototipski model u kojem se prvi dio jedne i drugi dio druge riječi slivaju u novu cjelinu (npr. *droksa*, *narkić*, *krediša*). U drugom se modelu slijeva cijela prva i drugi dio druge riječi (np. *ogromantan*, *rođendaonica*, *radoholičar* i sl.), a treći je model obrnut u odnosu na prethodni, dakle, slijeva se prvi dio prve riječi i cijela druga riječ (npr. *kulturizam*, *ekologično*). Četvrti model čini slijevanje dviju cijelih riječi, linearno preklapljenih bez ostatka tako da se svaka može iščitati (npr. *smortadela*, *zabavantura*, *blogoraš*). Peti model su nelinearne, tj. unutrašnje slivenice od kojih se jedna riječ ili njezin dio ubacuje usred druge ili se s njom isprepliće, povremeno uz modifikacije (npr. *brodokradilište*, *dolodlazak*). Šesti je model onaj u kojem jedna riječ unutar druge čiji neodvojiv dio čini, neprepoznatljivo kao slivenica u govoru, uz obavezno isticanje u pisanju (npr. *ROMAntično*, *sTVarni*, *Hrabro*). Zadnja, sedma kategorija zapravo čine različite međujezične, najčešće srpsko-engleske slivenice (npr. *Blaywatch*, *Coolinarka*, *BEERahte!*).

Očito je da i Marković i Bugarski *blend* definiraju kao noviju pojavu u hrvatskome, odnosno srpskome jeziku te kako je njihova uporaba povezana s pojedinim vrstama diskursa u kojima se pojavljuju. Osim toga, obojica ističu duhovitost, odnosno igru riječima kao jednu od važnih komponenata takvog tipa tvorbe, što zapravo znači da bi takvi tvorbeni modeli mogli biti pogodni za prevođenje nekih pojmova u dječjoj književnosti, kako bi se postigao željeni, duhovito-zaigrani učinak.

Na sličan je način *blend* opisan i u slovenističkoj, odnosno bugarističkoj literaturi. U slovenističkoj se literaturi *blend* naziva *prekrivankom*, a sam se proces stapanja naziva *prekrivanjem*. Tako u radu *Prekrivanke u slovenščini z vidika vpliva angleškega jezika* (2018),

Sicherl i Žele navode (2018: 7) kako stapanje u slovenskom jeziku nije toliko rašireno, pa je više iznimka, nego ustaljeni tip tvorbe. Autorice također tvrde kako je takav tip tvorbe pogodniji za jezike kojima je slaganje najčešći tvorbeni model, poput engleskog i djelomično njemačkog. Što se tiče tipologije stopljenica u slovenskom, autorice navode, kako prevladavaju imeničke stopljenice (kao i u engleskom), a čest je i proces stapanja priloga i pridjeva (npr. *hudobro* < *hudo* + *dobro*). Osim toga, Sicherl i Žele slovenske stopljenice dijele u četiri kategorije, s obzirom na to, u kojem dijelu riječi dolazi do stapanja, odnosno okrnjavanja pojedine riječi. Prvu kategoriju stopljenica čine riječi u kojima se stapaju prvi dio prve riječi i cijela druga riječ (npr. *kotalkolesa* < *kotalke* + *kolesa*), drugu kategoriju čine stopljenice sastavljene iz cijele prve riječi i zadnjeg dijela druge riječi (npr. *zverjasec* < *zver* + *merjasec*), treću kategoriju čine stopljenice sastavljene od prvog dijela prve riječi i zadnjeg dijela druge riječi (npr. *burkini* < *burka* + *bikini*), a četvrtu kategoriju čine stopljenice čiji je središnji dio nastao slivanjem istog dijela obje riječi (npr. *klimačka* < *klima* + *mačka*). Autorice također navode kako u slovenskom jeziku prevladava prvi tip, odnosno prva kategorija stopljenica, nakon čega slijede stopljenice treće kategorije. Osim toga, poput Markovića i Bugarskog, autorice ističu kako stopljenice uglavnom još nisu dio književnog jezika, već se upotrebljavaju u manjim sociolektima, u žargonu i slengu, najčešće zbog stilskog učinka.

Iako u bugarskom jeziku *blending* nije toliko produktivan, ipak postoji te se spominje u nekim radovima. Tako primjerice Valentina Bondžolova u radu *За официналното словообразуване в българския език (Контаминация, вставъчно словообразуване и междусловно налагане)* (2005) navodi da su kontaminacija, umetanje i slaganje tri načina stvaranja *blenda*. Kontaminacija je rezultat miješanja dvaju sličnih riječi, s time da skraćena osnova jedne riječi modificira drugu. Proces je vrlo rijetko popraćen afiksacijom, a može se reći da elementi jedne riječi prodiru u drugu zamjenjujući njezinu komponentu. Bondžolova tvrdi, da takve riječi, ako su stvorene u okviru jezične igre, nastaju aglutinacijom ili teleskopskim načinom. Aglutinacijom se koriste početni elementi riječi koje su zapravo vrsta abrevijacije (npr. *кодек* = *кодер* + *декодер*), dok u teleskopskom načinu izvedenu riječ tvore početni dio prve riječi i završni dio druge riječi. Drugi način stvaranja *blenda* Bondžolova naziva umetanjem (npr. *Тер-меду-натор* = *терминатор* + *Меду*). Takav je tip tvorbe čest u reklamnim tekstovima i trgovačkim imenima. Trećim načinom stvaranja *blenda* autorica naziva slaganje, dok ga neki autori smatraju vrstom kontaminacije. To je tvorba u kojoj se na kraj riječi dodaje druga, koja ima isti početak. Za razliku od kontaminacije, ona nije povezana

skraćivanjem elemenata ishodišnog leksema, već se u takvom tipu tvorbe kraj jedne riječi preklapa s istoimenim početkom druge riječi. Rezultat je složena riječ posebne vrste, koja u svom značenju uključuje semantiku dviju kombiniranih riječi (npr. *сексекспериментирате* = *секс* + *експериментирам*). Autorica zaključuje kako su sva tri načina stvaranja *blenda* uglavnom korištena u jeziku medija i oglašavanju. Usko povezane s kontekstom zbog kojeg nastaju navedene skupine okazionalizama privlače pažnju čitatelja svojom neobičnom strukturom, ponovno se iščitavaju kako bi se bolje razumio njihov sadržaj, a u isto vrijeme zabavljaju čitatelje.

4. Dječja književnost i prevođenje za djecu

U ovoj cjelini rada iznose se glavne karakteristike dječje književnosti jer je za analizu stilističkih neologizama u prijevodima romana o Harryju Potteru iznimno važno tko je primatelj, odnosno čitatelj originala i prijevoda.

4.1. Dječja književnost (i fantastična priča)

Pojam *dječja književnost* vrlo je složen te postoje različiti stavovi o tome što sve obuhvaća. U *Hrvatskoj enciklopediji* dječja književnost definirana je na sljedeći način:

Dječja književnost je književno stvaralaštvo prilagođeno mlađima te namijenjeno kućnom, predškolskom i školskom odgoju, a čije se odvajanje iz korpusa nacionalne i svjetske književnosti opravdava funkcijom stvaranja navike čitanja u najranijoj dobi. [...] Iako se dječja književnost osamostaljuje od književnosti odraslih tek s prosvjetiteljstvom, ona u slijedu institucionalizacije ubrzo pronalazi svoje korijene npr. već u uspavankama kao *prvom lirskom iskazu čovječanstva*, da bi zatim postupno ustanovila europski kanon s autorima od Ezopa nadalje. (*Hrvatska enciklopedija*)¹²

Također, istaknut je i klasifikacijski problem: „ipak, pojave hibridnih tvorevina na razmeđu romana i bajke (J. J. R. Tolkien) pa i preživljavanja *unutarnjeg djeteta* u odraslih čitatelja danas već upozoravaju na pojase propusnosti među naizgled osamostaljenim područjima dječje i odrasle književnosti” (*Hrvatska enciklopedija*).¹³

O otvorenim teorijskim i terminološkim problemima vezanim za dječju književnost raspravljaju Hameršak i Zima u knjizi *Uvod u dječju književnost* (2015). Autorice već na početku knjige ističu da je dječja književnost za jedne primarno skup knjiga na policama dječjih knjižnica ili dječjih odjela u knjižarama, za druge ona obuhvaća knjige koje su čitali u djetinjstvu, za treće knjige koje prema njihovu mišljenju danas čitaju djeca (Hameršak i Zima 2015: 13).

Za jedne je ona primarno zabava, za druge pouka. Za jedne je umjetnost, za druge eventualno priprema za nju. Za jedne je ona sve navedeno, za druge nešto treće. Dječja je književnost, osim toga, kako to ističu njezini suvremeni proučavatelji [...], a riječima kojima je na samom početku 20. st. o hrvatskoj dječjoj književnosti govorio Rudolfo Franjin Magjer, *u svojem razvoju tako raznovrsna po obliku i sadržaju, da je teško naći*

¹² *Hrvatska enciklopedija*: dječja književnost: <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=15567> (pristupljeno 10.9.2020.)

¹³ Ibid.

onu zajedničku nit, koja je moćna kod literarnog prosuđivanja vrijednosti (1907: 5). I definiranja, dodale bismo.

Autorice također navode nekolicinu značajki tekstova dječje književnosti koje se najčešće spominju u literaturi. Prva od njih je da su tekstovi dječje književnosti jednostavni, što je, prema autoricama, samo pojednostavljeni prikaz. Takvo je mišljenje u skladu s Nodelmanovim (2008: 76–77), koji tvrdi da dječja književnost podrazumijeva kompleksno dvorazinsko čitanje, odnosno uvijek prisutan „tekst iz sjene”, koji je rezerviran za odraslog čitatelja, dok ilustrirana izdanja pretpostavljaju intenzivno povezivanje verbalnog i vizualnog komunikacijskog koda. U drugoj definiciji dječja književnost definirana je kao književnost s dječjim likovima i junacima, koja je prema autoricama također prijeporna jer bi onda u kategoriju dječje književnosti trebalo uvrstiti i neka djela s dječjim likovima koji nemaju status dječje književnosti. Osim toga, autorice smatraju da je svrstavanje nekoga djela u dječju književnost pitanje subjektivne procjene, a ne klasifikacije prema jasno zadanim tekstualnim i paratekstualnim parametrima.

Što se tiče žanrovskog sustava dječje književnosti, autorice ističu da je upravo on jedan od glavnih razlikovnih kriterija dječje i nedječje književnosti. Na primjer, za dječju je književnost karakteristično tematsko, a ne stilsko žanrovsko diferenciranje romana, što znači da kada se govori o dječjim romanima, to su primjerice romani o djetinjstvu, romani o životinjama ili pustolovni romani, a ne naturalistički romani, romani struje svijesti itd. Također, autorice naglašavaju (2015: 134-135) da dio žanrovskih razlika između dječje i nedječje književnosti proizlazi iz razlika u njihovim funkcijama i pretpostavljenim čitateljima.

Te razlike nisu univerzalne, nego su povijesno i kulturno varijabilne, čvrsto povezane s predodžbama o djetinjstvu i dječjoj književnosti. Uzmimo za primjer duljinu teksta. Zbog pretpostavke o ograničenim lingvističkim i kognitivnim mogućnostima dječjeg čitatelja, ali i zbog drugih razloga (koncepta slobodnog vremena i dr.), dječji romani su u pravilu kraći od nedječjih romana, što se ponekad izdvaja kao njihova značajka. No, već i romani u nastavcima ili ciklusima (primjerice romani Karla Maya), a posebice neki novi primjeri među kojima su svakako najistaknutiji romani o Harryju Potteru pokazuju da je svaka uopćena distinkcija između dječje i nedječje varijante pojedinog žanra u najboljem slučaju nepotpuna, a time i netočna.

Budući da romani o Harryju Potteru pripadaju fantastici, valja se osvrnuti na odnos dječje književnosti i fantastične priče. O razlikama između bajke i fantastične priče govori Zima u tekstu *Moderna bajka u hrvatskoj dječjoj književnosti* (2001). Autorica navodi da se radnja u

dječjoj fantastičnoj priči nasuprot bajci najčešće smješta u odrediv vremensko-povijesni okvir, likovi su individualizirani te su u pravilu djeca. U bajci se onostranom ne čude ni čitatelji/slušatelji ni likovi, dok onostrano u dječjoj fantastičnoj priči izaziva neodlučnost, čuđenje i zaprepaštenje. Uz to, bajka je jednodimenzionalna, a fantastična priča dvodimenzionalna, tj. podijeljena na dvije razine događanja, realnu i fantastičnu. Fantastična je priča strukturirana i kao prodor fantastike u stvaran, realan svijet, pri čemu su obje razine u tekstu ravnopravne, a događaji se razmjenjuju na objema razinama.

Što se tiče termina *fantastična priča*, Hameršak i Zima ističu da se 1950-ih na njemačkom govornom području afirmirao taj termin, koji se donekle usvaja i u hrvatskom kontekstu te koji prema Kendi (2009: 31-50) obuhvaća tri skupine tekstova: (1) prvu u kojoj nefantastični svijet postoji usporedno s fantastičnim, (2) drugu u kojoj se fantastično isprepliće s nefantastičnim, te (3) treću koja se odnosi na tekstove koji su u cijelosti smješteni u jedinstvenom fantastičnom svijetu. Autorice također ističu protočnost između dječje i nedječje fantastične književnosti koja je vidljiva na produkcijskoj, ali i analitičkoj razini (Hameršak i Zima 2015: 265). I u tom kontekstu spominju da tzv. *crossover* tekstovi dječje književnosti pripadaju fantastičnoj dječjoj književnosti (usp. npr. romane o Harryju Potteru, Alici i sl.), kao što se i mnogi inicijalno nedječji tekstovi koji se danas podvode pod fantastiku danas percipiraju kao dječja fantastična književnost.

Iz navedenog je vidljivo da je definicija dječje književnosti složena te da je pojam čitatelja-djeteta varijabilan. Međutim, sigurno je da je ciljni čitatelj romana o Harryju Potteru dijete prepubertetske/pubertetske dobi. Ne samo da su pripadnici te životne dobi ciljane čitateljska publika već su i glavni likovi romana djeca u razdoblju puberteta i odrastanja – točnije učenici između jedanaeste i sedamnaeste godine koji se u tom razdoblju školuju u Hogwartsu. Također, u romanima *potterovski* čarobni svijet postoji paralelno s bezjačkim¹⁴ svijetom, a čitatelj je toliko uronjen u njega da mu se čini da i on postaje njegovim sastavnim dijelom. Upravo će to biti od izrazite važnosti ne samo za stvaranje novih riječi, dakle neologizama u jeziku originala koje je J. K. Rowling iskovala, već i u prijevodu na svaki pojedini jezik, jer na taj način prevoditelj postaje „sukreator” tog čarobnog svijeta i svih njegovih sastavnica.

¹⁴ Nemagičnim, običnim.

4.2. Prevođenje dječje književnosti

Ivir u knjizi *Teorija i tehnika prevođenja* (1978) tvrdi da postoji više definicija prevođenja jer se pristupi u prevođenju razlikuju, pa se onda razlikuju i definicije samog predmeta. Pritom se definicije uglavnom razlikuju u pogledu onoga što njihovi autori smatraju da se prevodi:

Na prvi se pogled čini očiglednim da se prevodi tekst: u izvornom jeziku postoji tekst (koji može biti napisan ili izgovoren) i taj se tekst u procesu prevođenja zamjenjuje jednakovrijednim tekstom u jeziku-cilju. Naravno, prevodilac ne može zamjenjivati cijeli tekst odjedanput, jer ga nije u stanju cijeloga držati u glavi. Umjesto toga, on zamjenjuje tekstualni materijal dio po dio dok ne dobije cjeloviti tekst u jeziku-cilju koji odgovara izvornom tekstu. (...) Značenjska jednakovrijednost (ekvivalencija) uspostavlja se između lingvističkih izražajnih sredstava dvaju jezika, pa se ovakav pristup prevođenju može okarakterizirati kao lingvistički pristup. Zakonitosti odnosa između izvornika i prijevoda traže se na leksičkoj i gramatičkoj razini, te posebno na razini stila. (Ivir 1978: 35)

Osim lingvističke, Ivir još spominje filološku i komunikacijsku definiciju prevođenja. Tvrdi kako filološki pristup jeziku ne usmjerava pažnju na lingvistički definirana izražajna sredstva nego na književno definirana sredstva za stvaranje određenog umjetničkog doživljaja. Taj se pristup bavi pitanjima koja se javljaju u prevođenju lijepe književnosti, pa prevođenje definira kao postupak zamjenjivanja jednoga književnog teksta drugim uz očuvanje umjetničke vrijednosti koju je imao prvobitni tekst. S druge strane, u komunikacijskoj definiciji prevođenja Ivir ističe da tekst nije primarna kategorija koja ulazi u proces prevođenja jer je on samo površinski proizvod jednoga dubljeg poriva da netko nekome nešto saopći.

Ako je jedna od glavnih svrha čovjekove upotrebe jezika komunikacija, onda se i prevodilac mora najprije upitati što je to odašiljalac izvorne poruke želio svojim primaocima saopćiti i zatim tu obavijest pokušati ponovno izraziti jezikom svojih primalaca, koji izvornu poruku nisu mogli razumjeti (Ivir 1978: 36-37).

Međutim, kod prevođenja postoji još jedna stavka koja je nužna da bi prijevod bio dobar. Prevoditelj, osim što u prijevodu pokušava zadržati književno-umjetničku vrijednost originala, pred očima mora imati i primatelja, odnosno čitatelja kojem je prijevod namijenjen. Naravno da nije isto prevoditi na primjer neki stručni tekst za znanstvenu zajednicu ili književno-umjetničko djelo namijenjeno široj, nestručnoj publici. Isto tako, ne može biti isto prevoditi za odraslog čitatelja koji raspolaže bogatijim vokabularom i složenijim sintaktičkim mogućnostima vlastita jezika ili za dijete koje nema toliko prethodnog čitateljskog iskustva.

Kao što je prethodno utvrđeno, romani o Harryju Potteru pripadaju dječjoj književnosti, stoga u nastavku slijedi kratak prikaz obilježja prevođenja za djecu.

Lathey u knjizi *Translating Children's Literature* (2015) ističe da je pisanje za djecu poprilično podcijenjeno, a prevođenje za djecu gotovo dvostruko više, iako tekstovi namijenjeni djeci ili adolescentima mogu biti zahtjevni za prevođenje (intelektualnom kompleksnošću, stilističkim formama ili tematskim sadržajem) jednako kao i tekstovi namijenjeni odraslima.

Kao rezultat dječjeg kognitivnog, emocionalnog i literarnog razvoja, prevoditelj dječjih tekstova može raditi na mnoštvu tipova teksta, od slikovnica za mlađu djecu do romana za adolescente. Pisati za šestogodišnjaka generalno zahtjeva različiti stilski pristup od proze koja bi se svidjela predpubertetskom dvanaestogodišnjaku ili sedamnaestogodišnjaku – ni najmanje zbog toga što je mlađe dijete neiskusni čitatelj. Nužne prilagodbe za mlađeg čitatelja ipak, ne trebaju dovesti do namjernog pojednostavljivanja jezika u procesu prevođenja (Lathey 2015: 7).¹⁵

Autor također spominje i dvorazinsko čitanje, odnosno prevođenje koje prevoditelj treba imati na umu tijekom prevođenja, a koje podrazumijeva kodiranje „tajnih formi” moralnih uputa ili ideoloških sadržaja koje najprije mora odobriti odrasli čitatelj da bi tekst uopće dao djetetu. Što se tiče pripovjedača koji se u dječjoj književnosti prvenstveno obraća djetetu, autor predlaže nekoliko smjernica koje prevoditelj treba imati na umu tijekom prevođenja:

Održavati dvostruku komunikaciju prema odrasloj osobi i djetetu kada je to ključni dio stila i tona pripovijedanja.

Pročitati ostale radove autora teksta koji će biti prevedeni ili provesti biografsko istraživanje koje bi pomoglo u razumijevanju njegovih ili njezinih političkih ili ideoloških vidika u spomenutom tekstu.

Raspraviti s urednicima prijevod autorovog predgovora ili pogovora kada je to, po vašem mišljenju, ključni element u cijelom dijelu i ukoliko će ga djeca čitati.

Koristiti kurziv u prijevodu često je efektivna strategija za prenošenje ironičnog tona prisutnog u izvornom tekstu.

¹⁵ S originala prevela T.L.

Kada prevodite glas dječjeg pripovjedača, provedite vrijeme s djecom iste dobi, ukoliko je to moguće. (Lathey 2015: 22-23)¹⁶.

Lathey, u poglavlju *Upoznavanje nepoznatog: Prevođenje imena, kulturnih markera i intertekstualnih referenci* (2015) ističe nešto vrlo zanimljivo u kontekstu prevođenja romana o Harryju Potteru. Naime, autor tvrdi da će urednici i prevoditelji ponekad uvoditi promjene u prijevod, strahujući da će „teška” imena, nova hrana ili nepoznate kulturne prakse odvratiti dijete od čitanja. Koliko će daleko u tom „posredovanju” prevoditelj ići ovisi o širini čitateljskog iskustva ciljne publike, pa će tako mlađa publika koja se rjeđe susreće s drugim kulturama kroz čitanje biti opreznija s nepoznatim. Osim toga, takva su posredovanja gotovo nepotrebna kada čitatelji čitaju prijevode od rane životne dobi ili kada su mlađi čitatelji već donekle upoznati sa „zemljom knjige” odnosno sličnim ekonomskim i kulturnim vezama. Kao primjer Lathey koristi prevođenje britanske i američke književnosti za mlade na druge jezike jer su u tom slučaju prevoditelji svjesni globalne dominacije engleskog jezika, pri čemu će mlađi čitatelji prepoznavati kulturne specifičnosti i reference poput pjesama, filmova i TV serija. S druge strane, prevođenje s „manjih” jezika zahtijevat će veći stupanj prilagodbe jezika te kulturnih i geografskih referenci izvornika. Lathey još ističe i Klingbergovu frazu „adaptacije u kulturnom kontekstu” (Klingberg 1986), koju koristi kako bi opisao „transformaciju” aspekata lokalne kulture u prijevodu kao pomoć djetetu za bolje razumijevanje prevedenog teksta. Autor također navodi i Venutijev širi koncept „domestikacije i internacionalizacije” (Venuti 2008), tj. preferenciju korištenja domaće, lokalne riječi i korištenja strane riječi koje se često koriste u prevođenju književnosti za djecu. Prema Venutiju (2008), kojeg citira Lathey, prevoditelj koji je skloniji domaćim riječima, izmijenit će kulturne markere kako bi tekst što više približio ciljnoj kulturi, dok će prevoditelj, koji je skloniji upotrebi stranih riječi, ostavljati kulturne pojmove i imena neprevedena te će ostavljati reference kulturnih praksi koje su nove čitatelju – djetetu. Lathey još dodaje kako su Venutijevi argumenti protiv „domestikacije”, koja predstavlja vrstu prisvajanja ili kulturnog kolonijalizma, snažni, no ujedno ih treba pažljivo procijeniti u kontekstu knjiga za mlade jer će dječji nedostatak iskustva zahtijevati veći stupanj adaptacije nego što je potrebno kod prevođenja za odrasle.

U kontekstu prevođenja za djecu zanimljiv je status prijevoda dječje književnosti u odnosu na pojedinu nacionalnu književnost. O tom su statusu raspravljale Hameršak i Zima u već spomenutoj knjizi *Uvod u dječju književnost* (2015). Autorice tako ističu Crnkovićevu ideju

¹⁶ S originala prevela T.L.

da „za dijete postoji samo suvremena književnost i književnost na jeziku koji govori, a sve što je dobro, što ga zanosi i što nalazi štampano na svom jeziku, sve je to suvremena i njegova književnost”. Zbog toga za dječju književnost „vrijedi činjenica da uspješno prevedeno strano djelo ulazi u nacionalnu književnost određenog naroda onog časa kad je prevedeno – prijevod živi kao originalni tekst” (ibid. 30). Također, autorice navode i recepciju ove Crnkovićeve hipoteze. Primjerice, Cvitan (1970: 20) Crnkovićevu elaboraciju produbljuje tezom o „ontološkoj anacionalnosti i apovijesnosti djeteta”, a obje povezuju s pojmom koji uvodi Hazard (1970: 167-173) – „sveopća dječja republika”. Prema Hazardu, „dječja republika” nastaje u djetinjstvu kada se knjige čitaju i uvažavaju bez obzira na jezičnu, geografsku, nacionalnu ili neku drugu pripadnost tekstova i autora. Na tome tragu autorice spominju da bi prema Majhutu (2008: 68), koji je u novije vrijeme aktualizirao Crnkovićevu teoriju, prijevodi trebali biti uključeni u razmatranja o dječjoj književnosti jer oni „ravnopravno sudjeluju u oblikovanjima čitateljskih repertoara i očekivanja te u konačnici i polja dječje književnosti”. Također, Hameršak i Zima (2015: 31-32) ističu da se prema Shavitu (1986: 115) prijevodi u dječjoj književnosti često prilagođavaju ciljnom sustavu, njegovim jezičnim, poetičkim i ideološkim značajkama te kako je upravo to prilagođavanje ili domestikacija prijevoda jedna od rijetkih konstanti dječje književnosti, što je ujedno i jedno od mjesta razlike u odnosu na kanonsku ili visoku književnost u kojima je znatno jače izrađen autoritet i integritet teksta. Osim toga, kao drugu značajku prijevoda dječje književnosti one spominju da jednom prevedeni tekstovi često postaju njezinim integralnim dijelom. To je posebno moguće, kao što je uostalom i slučaj s romanima o Harryju Potteru, „uz pomoć filmskih i drugih obrada, zajednički su različitim jezičnim zajednicama te čine neku vrstu globalnog dječjeg književnog kanona”.

5. Romani o Harryju Potteru i njihovi prijevodi na bugarski, hrvatski i slovenski jezik

Ova cjelina rada posvećena je prikazu serijala romana o Harryju Potteru, njegovoj autorici te izdanjima prijevoda na bugarski, hrvatski i slovenski jezik. Osim toga, poglavlje obuhvaća kraći pregled dosadašnjeg bavljenja stilističkim neologizmima u romanima o Harryju Potteru.

5.1. J. K. Rowling i čarobni svijet Harryja Pottera

Joanne Kathleen Rowling britanska je spisateljica i scenaristica, koja je svjetsku slavu stekla serijom romana o Harryju Potteru. Romani su prodani u više od 500 milijuna primjeraka te su prevedeni na 80 jezika, čime su postali jedni od najuspješnijih i najprodavanijih književnih serijala u povijesti.¹⁷ Serijal se sastoji od sedam romana, koji u izvorniku glase: *Harry Potter and Philosopher's Stone* (1997), *Harry Potter and Chamber of Secrets* (1998), *Harry Potter and Prisoner of Azkaban* (1999), *Harry Potter and Goblet of Fire* (2000), *Harry Potter and Order of the Phoenix* (2003), *Harry Potter and Half-Blood Prince* (2005) te *Harry Potter and Deathly Hallows* (2007). Uz sedam spomenutih romana, objavljene su još četiri knjige koje govore o čarobnom svijetu, no Harry Potter se kao lik ne pojavljuje u njima, budući da su one u tom svijetu nastale prije (ili nakon) njegova rođenja. To su: *Quidditch Through the Ages* (2001), *Fantastic Beasts and Where to Find Them* (2001), *The Tales of Beedle the Bard* (2007) te drama *Harry Potter and the Cursed Child* (2016). No, okosnicu priče čini sedam spomenutih romana, koji su objavljeni u Londonskoj nakladničkoj kući *Bloomsbury Publishing*, koja je upravo zbog Pottera 1999. i 2000. godine proglašena izdavačem godine po izboru Britanske književne industrije. Potterovoj planetarnoj popularnosti sigurno je pridonijela i filmska ekranizacija romana, pa je tako od sedam knjiga snimljeno osam filmova, čime je serijal približen i nešto mlađoj publici.

Priča je to o neobičnom dječaku koji saznaje da je čarobnjak i pred kojim je sedmogodišnje školovanje (zato serijal čini sedam knjiga, jer svaka predstavlja jednu godinu školovanja) u Hogwartsu, drevnoj britanskoj školi vještice i čarobnjaštva. Ono što Pottera razlikuje od većine njegovih vršnjaka i drugih vještica i čarobnjaka ožiljak je u obliku munje koji će Harry nositi zauvijek. Dobio ga je još dok je bio beba, a ožiljak je zapravo trag smrtonosne kletve koju je od svih ljudi jedino on uspio preživjeti. Naime, prije Harryjeva rođenja vlast nad čarobnjačkim svijetom pokušao je osvojiti zli čarobnjak Lord Voldemort. Međutim, to mu

¹⁷ Izvor: Pottermore: <https://www.wizardingworld.com/news/500-million-harry-potter-books-have-now-been-sold-worldwide> (pristupljeno 12.8.2020.)

nije pošlo za rukom upravo zahvaljujući Harryju jer se kletva, usmjerena njemu odbila o Voldemorta. Harry je toliko poznat upravo zato što je „dječak koji je ostao živ”, a kako je to uspio (iako su prije njega puno stariji, moćniji i iskusniji čarobnjaci, uključujući njegove roditelje, poginuli od Voldemortove ruke, tj. štapića) čitatelj saznaje kroz priču. Budući da je Harry kao jednogodišnja beba ostao bez roditelja i roditeljskog doma, prisiljen je živjeti s jedinim živućim rođacima – tetom i tetkom Dursley, koji su bezjaci, tj. ljudi koji nemaju magične sposobnosti, a ujedno mrze sve što je neobično, drugačije ili „abnormalno”. Na početku *Kamena mudraca* Harry kao jedanaestogodišnjak saznaje da je čarobnjak te da pripada čarobnom, a ne bezjačkom svijetu, koji čitatelji, zajedno s njim otkrivaju. To je svijet u kojem djeca uče kako koristiti i kontrolirati magiju kroz najrazličitije školske predmete poput Čarolija, Preobrazbe, Čarobnih napitaka, Obrane od mračnih sila, Povijesti magije, Astronomije, Starih runa itd. Osim toga, vještice i čarobnjaci koriste se posebnim sredstvima komunikacije i transporta, brinu o različitim magičnim stvorenjima, uzgajaju različito čarobno bilje, imaju vlastito Ministarstvo magije (koje se uglavnom brine da čarobnjački svijet ostane u tajnosti pred bezjacima), liječe ih vidari, tj. „čarobnjački liječnici” u bolnicama za magične ozljede i povrede, pripremaju različite čarobnjačke kulinarske specijalitete i između ostalog igraju najpopularniji čarobnjački sport – metloboj. Dakle, mogli bismo reći, njihov svijet u romanima postoji paralelno s bezjačkim i „zadovoljava sve njihove životne potrebe”. Međutim, u pozadini „čarobnjačke svakodnevice” zapravo je borba između dobra i zla, tj. dobrih i zlih čarobnjaka. Zli, predvođeni Voldemortom, ponovno pokušavaju preoteti vlast i zavladatai svima, uključujući bezjake, dok dobri koriste sva moguća sredstva (uključujući Harryja, čija će uloga biti ključna, jer je on ipak „izabrani”) kako bi ih u tome spriječili.

Za potrebe opisa Potterova svijeta Rowling je skovala brojne neologizme. Dio građe i naziva (posebno za magična bića) preuzela je iz mitologije, neke je preformulirala (na primjer inkantacije za pojedine čarolije), a neke sama stvorila. Ovaj rad posvećen je upravo tim, novoskovanim, tj. novostvorenim riječima u originalu te u prijevodima serijala romana na tri južnoslavenska jezika.

5.2. Prijevodi Harryja Pottera na bugarski jezik

Svi prijevodi romana o Harryju Potteru na bugarski jezik objavljeni su u nakladi izdavačke kuće *Egmont (Егмонт България)*, no prevodili su ih različiti prevoditelji. Prvi roman, *Хару Потър и философският камък* prevela je Teodora Džebarova, a objavljen je 2000. godine.

Drugi, treći i četvrti roman (*Хари Потър и стаята на тайните*, *Хари Потър и затворникът от Азкабан* i *Хари Потър и огненият бокал*) objavljeni su 2001. i 2002. godine, a prevela ih je Mariana Ekimova-Melinška. Peti, šesti i sedmi roman objavljeni su 2003., 2005. i 2007. godine pod naslovima *Хари Потър и Орденът на феникса*, *Хари Потър и нечистокрвни принц* i *Хари Потър и даровете на смъртта* u prijevodu Emilije Maslarove.¹⁸

5.3. Prijevodi Harryja Pottera na hrvatski jezik

Romane o Harryju Potteru na hrvatski jezik preveli su Zlatko Crnković i Dubravka Petrović. Crnković je preveo prve tri knjige: *Harry Potter i kamen mudraca*, *Harry Potter i odaja tajni* te *Harry Potter i zatočenik Azkabana*, koje su izdane 2000. i 2001. godine, dok je Petrović prevela ostale četiri: *Harry Potter i plameni pehar*, *Harry Potter i Red feniksa*, *Harry Potter i Princ miješane krvi* te *Harry Potter i darovi smrti*, koje su izdane 2001., 2003., 2006. i 2008. godine. Svih sedam romana objavljeno je u nakladi izdavačke kuće *Algoritam*.

5.4. Prijevodi Harryja Pottera na slovenski jezik

Slovenski su prijevodi, točnije prvih pet knjiga, izašli u nakladi izdavačke kuće EPTA, dok su šesta i sedma izašle u nakladi izdavačke kuće *Mladinska knjiga* (koja je onda naknadno izdala i prvih pet knjiga). Sve knjige preveo je Jakob J. Kenda (s time da je prvi objavljeni prijevod šeste knjige prijevod Branka Gradišnika koji je dobio mnogo kritika, pa je Kenda naknadno preveo i šesti dio). Tako je *Harry Potter ter kamen modrosti* u slovenskom prijevodu objavljen 1999., *Harry Potter ter dvorana skrivnosti* 2000., *Harry Potter ter jetnik iz Azkabana* 2000., *Harry Potter ter ognjeni kelih* 2001., *Harry Potter ter Feniksov red* 2003., *Harry Potter ter princ mešane krvi* 2006. u prijevodu Branka Gradišnika, a 2008. u prijevodu Jakoba J. Kende te *Harry Potter ter svetinje smrti* 2008. g.¹⁹

¹⁸ Svi podaci preuzeti su sa internetske stranice Chitanka.info na kojoj se nalaze i online izdanja svih sedam romana u bugarskom prijevodu: <https://chitanka.info/serie/hari-potyur> (pristupljeno: 13.8.2020.)

¹⁹ Prijevodi koje sam koristila u prijevodu preuzeti su sa online platforme www.scribd.com (pristupljeno: 12.8.2020.), a budući da je ondje jedini dostupni prijevod *Princa mešane krvi*, zapravo Gradišnikov prijevod (*Harry Potter in Polkrvni princ*), njegovi prijevodi pojedinog neologizma bit će posebno označeni.

5.5. Pregled dosadašnjih analiza prijevoda neologizama iz romana o Harryju Potteru

S obzirom na Potterovu planetarnu popularnost nije neobično da postoji mnoštvo radova koji analiziraju neologizme stvorene u jeziku originala, kao i prijevode neologizama na pojedine jezike. Ovdje navodimo radove koji su nam poslužili kao polazište za našu analizu.

Analizu neologizama stvorenih na jeziku originala donose primjerice Marina Martínez Carbajal u radu *Neologisms in Harry Potter books* (2014) i Cristina Tonog Malimban u radu *Revisiting Neologisms in Harry Potter* (2019). Dok se Martínez Carbajal bavila modelima tvorbe i frekvencijom upotrebe neologizama u svih sedam knjiga serijala, Tonog Malimban analizirala je neologizme u prvoj knjizi (*Kamen mudraca*).

Što se tiče istraživanja prijevoda neologizama na hrvatski jezik, izdvojili bismo diplomske radove Lee Oraić *Neologizmi u knjizi Harry Potter and „Philosopher's stone“ i njezinom prijevodu na hrvatski* (2017) te Ivvone Fiket *Poredbeni prikaz neologizama u seriji romana o Harryju Potteru* (2020).

Kao posebno značajni izvor pri izradi ovoga rada poslužila nam je studija *Analiza neologizmov v seriji knjig o Harryju Potterju* (2018) Valentine Majer, u kojoj su uspoređeni tvorbeni modeli neologizama u originalu te u prijevodima na slovenski jezik.

Također, postoje i studije na ovu temu koji se bave prijevodima na druge slavenske jezike, kao na primjer: *Translations of Proper Nouns and Neologisms in Harry Potter* (2006) Eve Václavíkove, *Prevođenje vlastitih imena u češkom i hrvatskom jeziku* (2019) Marijane Markanović te *Образование неологизмов в Гарри Поттере* (na eng. *The formation of neologisms in Harry Potter*) (2016) Ivane Valjalo.

6. Analiza primjera stilističkih neologizama iz romana o Harryju Potteru

U ovom dijelu rada slijedi analiza izabranih neologizama iz serijala romana o Harryju Potteru (u izvorniku i u prijevodima na bugarski, hrvatski i slovenski jezik). Prvo slijedi prikaz analiziranoga korpusa i metodologije istraživanja, a nakon toga sama analiza pojedinih kategorija neologizama (nazivi za živa bića, nežive pojavnosti i vlastita imena). U posljednjem su poglavlju izneseni zaključci istraživanja.

6.1. Metodologija

Istraživanje je provedeno s ciljem utvrđivanja sličnosti i razlika u prijevodima stilističkih neologizama na pojedine južnoslavenske jezike.

U prvoj fazi analize romani su iščitavani u izvorniku te su, popisani potencijalni stilistički neologizmi. Nakon provjere pojedinih primjera u Hornbyjevu rječniku *Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English* (2005) utvrđen je konačan popis riječi za analizu.

Druga faza analize uključivala je pretragu stilističkih neologizma u bugarskim, hrvatskim i slovenskim prijevodima knjiga o Harryju Potteru, pri čemu su primjeri klasificirani u tri značenjske kategorije: (1) nazivi za živa bića, (2) nazivi za nežive pojavnosti i (3) vlastita imena. Također, treba naglasiti kako živa bića, nežive pojavnosti i imena zajedno daju širu sliku *potterovskog* svijeta, odnosno na neki način pokrivaju većinu pojmova ili grupa neologizama koje su iskovane za potrebe romana. Grupa neologizama koja je u ovome radu ispuštena iz analize jesu nazivi čarolija i njihovih inkantacija, koji su uglavnom latinskoga porijekla te su u većini slučajeva u prijevodima sačuvani u izvornom obliku.

U trećoj fazi analize neologizmi su kategorizirani u tri skupine s obzirom na način njihove prilagodbe u prijevodima: posuđenice, prevedenice, novotvorenice. Posuđenice se pritom dijele na posuđenice preuzete u izvornom obliku te posuđenice s pravopisnom i/ili strukturnom prilagodbom. Pravopisna prilagodba odnosi se na izmijenjen zapis riječi bez morfoloških promjena, dok se strukturna prilagodba odnosi na morfološke promjene u riječi (kada je na primjer dodan novi ili izmijenjen neki morfem izvorne riječi). Ako je riječ klasificirana kao prevedenica ili novotvorenica, označeno je je li riječ tvorbena ili netvorbena, nakon čega je kod tvorbenih riječi određen tip jezične tvorbe.

Nakon navedene klasifikacije uslijedila je pretraga etimoloških tumačenja neologizama na internetskim platformama *Harry Potter Wiki*, *The Harry Potter Lexicon* i *MuggleNet* te u traduktološkim studijama posvećenim toj temi.

U radu je popisano 198 stilističkih neologizama, a od toga je 68 reprezentativnih primjera podvrgnuto detaljnijoj analizi. Ostala 133 primjera navedena su u tablicama u *Appendixu*.

Pojmovi iz svake kategorije navedeni su abecednim redom zbog lakšeg snalaženja. Analiza provedena za potrebe ovoga rada kontrastivna je jer se uspoređuju prijevodi neologizma na tri južnoslavenska jezika u odnosu na jezik originala.

6.2. Nazivi za živa bića

U kategoriji *Nazivi za živa bića* izdvojili smo 40 primjera stilističkih neologizama. Kategorija obuhvaća nazive za bića, zvijeri i biljke. Tablica s popisom i opisom svih primjera dostupna je na stranici 58, a ovdje navodimo tablicu s primjerima čija analiza slijedi u nastavku poglavlja.

Engleski	Hrvatski	Kategorije	Tip tvorbe	Bugarski	Kategorije	Tip tvorbe	Slovenski	Kategorije	Tip tvorbe
acromantula	akromantula	posuđ. - p. p.	x	акромантула	posuđ. - p. p.	x	akromantela	posuđ. - p. i s. p.	x
basilisk	bazilisk	posuđ. - p. p.	x	базилиск	posuđ. - p. p.	x	bazilisk	posuđ. - p. p.	x
boggart	bauk	novotv.	netvorbena	богърт	posuđ. - p. p.	x	bavkar	novotv.	sufiksacija
bowtruckle	prutak	novotv.	sufiksacija	огъвач	sem. posuđ.	x	driada	seman. posuđ.	x
crups	krupovi	posuđ. - p. p.	x	крупове	posuđ. - p. p.	x	renčevci	novotv.	sufiksacija
dementor	dementor	posuđ. - izv. oblik	x	диментор	posuđ. - p. p.	x	morakvar	novotv.	slaganje
grindylow	gruvalica	novotv.	sufiksacija	гриндилоу	posuđ. - p. p.	x	mlevnikon	novotv.	sufiksacija
house-elf	kućni vilenjak	preved.	netvorbena	домашно духче	preved.	netvorbena	hišni vilinec	preved.	netvorbena
kappa	kapuka	posuđ. - s. p.	x	капитс	posuđ. - s. p.	x	kappe	posuđ. - s. p.	x
snargaluff	mesohvatka	novotv.	slaganje	вероломка	novotv.	slaganje	grljehujka	novotv.	stapanje

Tablica 1. Popis i opis analiziranih stilističkih neologizama iz kategorije *živo*.

Analiza primjera pokazala je da su u najvećem broju prijevoda neologizama ove kategorije na bugarski, hrvatski i slovenski jezik zadržani izvorni nazivi (pri čemu su neologizmi fonetski prilagođeni pojedinim jezicima). Takvi su primjeri u tablici klasificirani kao posuđenice, koje se nadalje dijele na one u izvornoj formi te na one s pravopisnom i/ili strukturnom prilagodbom. Treba imati na umu da neki nazivi za bića i zvijeri predstavljaju specifičnu potkategoriju neologizama, jer je mnoga bića i zvijeri iz romana o Harryju Potteru J. K. Rowling preuzela iz različitih (nacionalnih) mitologija. Prema tome, takvi primjeri ne spadaju u kategoriju neologizama.

6.2.1. Posuđenice sa strukturnom prilagodbom

Primjer posuđenice sa strukturnom prilagodbom u sva tri jezika u originalu glasi *kappa* (hr. *kapuka*, bug. *kanumc*, slo. *kappe*). Riječ je o japanskom vodenom demonu sličnom majmunu (umjesto krzna ima riblje krljušti) koji nastanjuje plitke bare i rijeke, a hrani se ljudskom krvlju. *Kapuka* je moguće zaustaviti prije nego što naškodi nekoj osobi tako da mu se dobaci krastavac na kojem je izdubljeno ime te osobe. Naziv za ovo stvorenje dolazi od japanske riječi *kappa-maki*, a označava vrstu krastavca koji se koristi u pripremi *sushija* (*Harry Potter Wiki*). Podrijetlo riječi očito je japansko, pa su sva tri prevoditelja u prijevodima zadržali izvorni naziv uz strukturne promjene.

6.2.2. Posuđenice s pravopisnom prilagodbom

Kao primjer za posuđenicu s pravopisnom prilagodbom u sva tri jezika može poslužiti riječ *acromantula* (hr. *akromantula*, bug. *акромантула*, slo. *akromantela*), koja označava vrstu divovskih paukova. Etimološki je riječ sastavljena od grčkog korijena *acros/acro*, što znači 'visok' ili 'vrh' te nastavka *-mantula*, koji se pojavljuje u riječi *tarantula*, a u izvorniku je nastala slaganjem tih sastavnica. Sva tri prijevoda glase hr. *akromantula*, bug. *акромантула* i slo. *akromantela*, stoga je riječ o posuđenicama s pravopisnom prilagodbom (s time da je u slovenskom prijevodu došlo i do strukturne prilagodbe, zbog promjene vokala u sufiksu). Također, naziv *basilisk* odnosi se na divovsku zmiju koja se naziva i „kraljicom zmija”, a riječ potječe od grčke imenice *basileus* ('kralj') i sufiksa *-iskos* za deminutivnu formu. U sva tri prijevoda došlo je do pravopisne prilagodbe.

6.2.3. Prevedenice

Riječ koja je u sva tri jezika označena kao prevedenica jest *house-elf* (hr. *kućni vilenjak*, bug. *домашно духче*, slo. *hišni vilinec*). Prema *Harry Potter Wiki* enciklopediji Rowlingova je inspiraciju za ova stvorenja dobila iz europskog folklora, čiji je čest motiv vilenjak ili neko slično biće koje obavlja kućanske poslove, a zauzvrat dobiva novac ili odjeću. U sva tri jezika riječ je o svezama uobičajenih riječi koje postoje u tim jezicima.

6.2.4. Novotvorenice

Kao primjer novotvorenice u sva tri jezika može poslužiti riječ *snargaluff* (hr. *mesohvatka*, bug. *вероломка*, slo. *grljehujka*). Riječ je o magičnoj biljci nalik kvrgavom panju koja u sebi ima skrivenu, trnjem prekrivenu lozu koja napada neprijatelja ako je isprovocirana. Plod biljke čine zelene mahune veličine grejpa koje se mogu ekstrahirati. Očito je da zbog svoje prirode *mesohvatka* može poslužiti kao vrsta obrane od neprijatelja, pa je između ostalog

korištena i u Bitci za Hogwarts (*Harry Potter Wiki*). U hrvatskom izdanju naziv ove biljke preveden je kao *mesohvatka*, što je novotvorenica nastala slaganjem riječi *meso* i *hvatati*, a dodan joj je i sufiks *-ka*. Bugarski prijevod glasi *вероломка*, što je također novotvorenica. Naime, u bugarskom jeziku postoji riječ *вероломен* u značenju 'podmukao', pa je prevoditelj pridjevu dodao imenski nastavak *-ka* i tako stvorio novu riječ slaganjem. Prijevod slovenskog neologizma glasi *grljehujka*, što je izvedenica riječi *grliti*. Prijevod neologizma na sva tri jezika odgovara naravi biljke, iako su u pojedinom jeziku naglašene njezine različite osobine (u hrvatskom da hvata meso, tj. plijen, u bugarskom da je „podmukla zbog svog veranja“, a u slovenskom da je „ona koja zagrljajem škodi“).

6.2.5. Različita prevoditeljska rješenja

Za pojedine primjere stilističkih neologizama ponuđena su različita prevoditeljska rješenja u prijevodima na bugarski, hrvatski i slovenski jezik. Već je iz tablice vidljivo kako se najveći broj novotvorenica nalazi u slovenskim prijevodima, dok su u hrvatskim i bugarskim prijevodima ona nešto rjeđa. Primjerice bića koja se nazivaju *crup(s)* (hr. *krupovi*, bug. *крупове*, slo. *renčevci*) vrsta su čarobnjačkih pasa koji potječu iz jugoistočne Engleske, a najbližiji su Jack Russell terijerima, od kojih se razlikuju račvastim repom. Smatra se da njihov naziv potječe od engleske riječi *croup* koja označava zadnjicu ili stražnji dio konja ili neke druge životinje (*Harry Potter Lexicon*). U bugarskom i hrvatskom prijevodu riječ je o posuđenicama s pravopisnom prilagodbom, dok je u slovenskom prijevodu riječ o novotvorenici. Naime, Kenda je *krupove* nazvao *renčevcima*, vjerojatno imajući na umu glagol *renčati*, što je u SSKJ-u objašnjeno kao „vikati prigušenim ili prijetećim glasom“ ili (u kontekstu životinja) „glasno režati“. Dakle, slovenski je prevoditelj glagolu dodao sufiks, pa je sufiksacijom nastala novotvorenica.

Drugi primjer čine zloglasna bića koja isisavaju sreću i zadovoljstvo iz ljudi, a nazivaju se *dementorima* (hr. *dementor*, bug. *дументор*, slo. *morakvar*). Izraz je zapravo preuzet iz latinske riječi *demens*, što znači 'biti lud' ili 'izgubiti razum' (*Harry Potter Wiki*). U izvorniku je, dakle, pridjevu dodan sufiks, dok je u hrvatskom prijevodu riječ o posuđenici u izvornom obliku. U bugarskom je prijevodu posuđenica pravopisno prilagođena. Iako u hrvatskom standardnom jeziku riječ *dementor* ne postoji, zanimljivo je da postoji u žargonu. Naime, Palinić u radu *Žargon zagrebačke mladeži i komunikacija putem alata za 'Instant Messaing'* (2019) navodi da ova riječ označava dementnu osobu, „pri čemu se ne misli na osobu koja boluje od demencije, već se upućuje na osobu koja je zbunjena i ošamućena od utjecaja opojnih sredstava“ (Palinić, 2019: 13). Osim toga, riječ se pojavljuje u popularnoj kulturi,

točnije u naslovu pjesme benda *Pips, chips and videoclips*. Iako ne možemo sa sigurnošću reći je li riječ u oba primjera preuzeta iz Harryja Pottera, očito je da joj je dodano novo značenje i da postoji u hrvatskom žargonu. Slovenski prijevod ove riječi glasi *morakvar*, a najvjerojatnije je riječ o složenici iz izraza *mora* i *kvar*, što može označavati 'kvarenje' ili 'štetu' (SSKJ). To je aluzija na moru i štetu koju ta bića izazivaju kod čovjeka, i nemaju veze s ludilom ili gubljenjem razuma na koje nas navodi original.²⁰

Kao treći primjer različitih prevoditeljskih rješenja može poslužiti neologizam *boggart* (hr. *bauk*, bug. *богџрт*, slo. *bavkar*). Hrvatski prijevod ove riječi semantička je posuđenica jer je prema HJP-u *bauk* „u narodnom vjerovanju neodređena prikaza od koje hvata strah; ono što zastrašuje; sablast”, a dolazi od riječi *bau-bau*, što je „familijarni izraz za plašenje djece; ono što bi moralo zastrašivati, a nije strašno, ili ga se tko boji bez razloga”. Dakle, naziv *bauk* u potpunosti odgovara naravi ovoga bića, s time da mu je značenje prošireno, jer je riječ o biću koje mijenja oblik, ovisno o tome čega nas je najviše strah. Zbog toga nitko ne zna kakvog je točno oblika jer se uvijek mijenja prema našim najgorim strahovima. Rowlingova je naziv *boggart* preuzela iz keltske mitologije u kojoj su oni vrste kućnih duhova (*Harry Potter Wiki*), no očito je kako je promijenila njihovu izvornu narav. Bugarski prijevod ovog neologizma posuđenica je s pravopisnom prilagodbom, koja je nastala postupkom transkripcije. U slovenskom je prijevodu riječ o novotvorenici nastaloj sufiksacijom. To je najvjerojatnije izvedenica od riječi *bav*, koja znači 'prestrašiti se koga' (SSKJ).

Zanimljiv primjer može biti stvorenje koje se u originalu zove *grindylow* (hr. *gruvalica*, bug. *гриндилоу*, slo. *mlevnikon*). To je zapravo vrsta vodenih demona koji uglavnom žive na području Irske i Britanije i koji se ponašaju neprijateljski prema čarobnjacima, vješticama i bezjacima. U originalu je neologizam sastavljen od riječi *grindel*, što u starom engleskom znači 'srditost' ili 'krutost', te riječi *low*, što znači 'nisko' (riječ je o stvorenjima koja žive nisko, tj. pod vodom). Hrvatski prijevod glasi *gruvalica*, što vjerojatno dolazi od glagola *gruvati* ili *grunuti*, koji u razgovornom jeziku znači 'nahrupiti, jurnuti'. Riječ je o novotvorenici nastaloj sufiksacijom. U bugarskom je prijevodu engleski izvornik transkribiran, a u slovenskom prijevod glasi *mlevnikon*, što je izvedenica od riječi *mletje* u značenju 'drobiti', čime je prevoditelj vjerojatno aludirao na srditu ili krutu narav bića.

²⁰ Majer (2018: 66) ističe da je Gradišnik predložio zadržavanje naziva *dementor* jer je riječ preuzeta iz slovenskog izraza *demenca*, odnosno *demencija*, no to nije prihvaćeno jer bi izazvalo pogrešne konotacije. Osim toga, Majer naglašava kako je u većini prijevoda izraz *dementor* zadržan, a da se izraz *morakvar* pojavio i u ePravopisu kao „nadnaravno biće iz romana o Harryju Potteru, čuvar zatvora Azkaban, koji žrtvi poljupcem isisava dušu”.

U tablici je naveden primjer neologizma za koji je hrvatski prevoditelj iskovao novotvorenicu, dok su bugarski i slovenski prevoditelji upotrijebili semantičku posuđenicu. Neologizam *bowtruckle* (hr. *prutak*, bug. *огъвач*, slo. *driada*) označava biće koje je stanovnik i zaštitnik stabala, vrlo ga je teško uočiti jer je malen (naraste najviše do 20 cm), a sastavljen je od kore drveta i grančica s dva mala smeđa oka. Naziv potječe od izraza *bow*, što u škotskom dijalektu znači 'prebivati', i *truckle*, što znači 'zauzeti podređeni položaj' ili 'prikloniti se' (*Harry Potter Wiki*). U hrvatskom je prijevodu neologizam preveden kao *prutak*, što je složenica riječi *prut* ('naziv za gipku šibu očišćenu od izbojaka i lišća', HJP) sa sufiksom *-ak* koji ima deminutivno značenje. U bugarskom je prijevodu neologizam preveden kao *огъвач* što znači 'savijač'), pa je riječ o semantičkoj posuđenici. Slovenski prijevod glasi *driada*, a riječ je o semantičkoj posuđenici, kao i u bugarskom jer prema SSKJ-u ona označava „nimfu iz grčke mitologije, koja živi u krošnjama drveća”. Iako određeni ekvivalent postoji u slovenskom prijevodu, on zapravo ne odražava izgled i obilježja izvornika.

6.3. Nazivi za nežive pojavnosti

U kategoriji *Nazivi za nežive pojavnosti* obrađena su ukupno 74 neologizama. U ovoj su kategoriji navedeni neki od najpoznatijih pojmova koji se vežu uz svijet Harryja Pottera, a koji predstavljaju neku neživu pojavnost. Tablica s popisom i opisom svih primjera dostupna je na stranici 59, a ovdje navodimo tablicu s primjerima čija analiza slijedi u nastavku poglavlja.

Engleski	Hrvatski	Kategorija	Tip tvorbe	Bugarski	Kategorija	Tip tvorbe	Slovenski	Kategorija	Tip tvorbe
animagus	animagus	posuđ. - izv. oblik	x	зоомаг	novotv.	slaganje	mag	seman. posuđ.	x
beater(s)	gonič	seman. posuđ.	x	бияч	seman. posuđ.	x	tolkač	seman. posuđ.	x
bludger	maljac	novotv.	sufiksacija	блъджьрит	posuđ. - p. p.	x	štamf	novotv.	netvorbena
chaser(s)	lovac	seman. posuđ.	x	гончия	seman. posuđ.	x	zasledovalec	seman. posuđ.	x
death eaters	smrtonoše	novotv.	slaganje	смъртожадни	novotv.	slaganje	jedci smrti	preved.	netvorbena
Firebolt	Vatrena munja	preved.	netvorbena	Светкавица	sem. posuđ.	netvorbena	Ognjena strela	preved.	netvorbena
golden snitch	zlatna zvrčka	preved.	sufiksacija	златен снич	posuđ. - p. p.	x	zlati zviz	preved.	netvorbena
heliopath	heliopati	posuđ. - p. p.	x	хелиопати	posuđ. - p. p.	x	heliopati	posuđ. - p. p.	x
horcrux	horkrus	posuđ. - p. p.	x	хоркрукс	posuđ. - p. p.	x	skrižvn	novotv.	netvorbena
keeper	vratar	seman. posuđ.	x	пазач	seman. posuđ.	x	branilec	seman. posuđ.	x
metamorphmagus	metamorfomagus	posuđ. - p. i. s. p.	x	метаморфмаг	posuđ. - p. i. s. p.	x	metamorfer	posuđ. - p. i. s. p.	x
muggle	bezbjak	seman. posuđ.	x	мъгъл	posuđ. - s. p.	x	bunkelj	novotv.	netvorbena
pensieve	sito sjećanja	novotv.	netvorbena	мислоем	novotv.	slaganje	mislito	novotv.	sufiksacija
portkey	putoključ	novotv.	slaganje	летекод	novotv.	slaganje	dvernik	novotv.	sufiksacija
quaffle	balun	seman. posuđ.	x	нуофъл	posuđ. - p. p.	x	lokl	novotv.	netvorbena
quidditch	metloboj	novotv.	slaganje	квидич	posuđ. - p. p.	x	quidditch	posuđ. - izv. oblik	x
rememberall	nezaboravak	novotv.	pref.-suf. tvorba	всепоминче	novotv.	slaganje	spominka	novotv.	sufiksacija
seeker	tragač	seman. posuđ.	x	търсач	seman. posuđ.	x	iskalec	seman. posuđ.	x
squib	hrkan	novotv.	sufiksacija	безмощен	novotv.	slaganje	šlapl	novotv.	netvorbena
The Elder wand	Bazgov štapić	preved.	netvorbena	Бъзовата пръчка	preved.	netvorbena	Prapalica	preved.	prefiksacija

Tablica 2. Popis i opis analiziranih stilističkih neologizama iz kategorije *neživo*.

6.3.1. Posuđenice s pravopisnom prilagodbom

Kao primjer posuđenice s pravopisnom prilagodbom izdvojen je neologizam *heliopath* (hr. *heliopat*, bug. *хелуонам*, slo. *heliopat*). Heliopat je duh vatre za kojeg se tvrdi da galopira i pali sve što mu se nađe na putu, a riječ je o jednom od mnogobrojnih stvorenja za koje je Luna Lovegood tvrdila da postoje, no dokazi o njihovu postojanju nisu nigdje drugdje evidentirani (*Harry Potter Wiki*). Engleski naziv dolazi od grčke riječi *helios* ('sunce') i sufiksa *-path* (od *pathes*, 'trpitelj'), pa može označavati 'onoga koji pati od sunca'. U sva tri jezika riječ je o posuđenici s pravopisnom prilagodbom.

6.3.2. Posuđenice s pravopisnom i strukturnom prilagodbom

Kao primjer posuđenice s pravopisnom i strukturnom prilagodbom može poslužiti riječ *metamorphmagus* (hr. *metamorfomagus*, bug. *метаморфмаг*, slo. *metamorfer*). To je naziv za vješticu ili čarobnjaka koji ima rijetku sposobnost da pukom voljom mijenja vlastiti fizički izgled, bez upotrebe čarolija ili Višesokovnog napitka. Etimologija riječi je latinska i grčka. Naime, u grčkom *meta* znači 'promjena', a *morph* 'oblik ili izgled', što u spoju znači 'promjena oblika/izgleda'. Budući da je tim grčkim riječima dodana latinska riječ za čarobnjaka (*magus*), riječ je o složenici. U sva tri jezika došlo je do pravopisne i strukturne prilagodbe posuđenice. Naime, hrvatski prijevod glasi *metamorfomagus*, iz čega je vidljivo umetanje vokala *o* između *morph* i *magus*, s time da je prijevod i pravopisno prilagođen. Bugarski prijevod glasi *метаморфмаг*, a strukturna prilagodba vidljiva je u promjeni sufiksa riječi. Slovenski prijevod glasi *metamorfer*, a riječ je o posuđenici s pravopisnom i strukturnom prilagodbom jer je slovenski prevoditelj ispustio drugu sastavnicu riječi. Tu drugu sastavnicu riječi (*mag*), koja je aluzija na čarobnjaka, zamijenio je sufiksom *-er*.

6.3.3. Semantičke posuđenice

Kao primjeri semantičkih posuđenica u sva tri jezika mogu poslužiti nazivi za pozicije u metloboju. U izvorniku se pozicije nazivaju *chaser(s)*, *beater(s)*, *keeper* i *seeker*.

Pogledajmo prvo bugarske prijevode. Lovci se na bugarskom nazivaju *гончия*, što je izvedenica od glagola *гоня*, koja znači 'trčati da bi se nekog sustiglo ili uhvatilo; goniti, tjerati' (РНБЕ). Izbor toga glagola u skladu je s originalom, koji u sebi sadržava korijen glagola *to chase* ('loviti'). Goniči se u bugarskom prijevodu nazivaju *биячи*, što, prema bugarskom rječniku, označava 'čovjeka koji udara druge ljude (obično kažnjivo)' (РНБЕ). Prijevod je ponovno u skladu s kontekstom originala i ulogama goniča u metloboju, čija je primarna zadaća udaranje maljaca prema protivničkim igračima. Vrtar se u bugarskom prijevodu naziva *пазач*, što prema bugarskom rječniku označava 'čovjeka koji na nešto pazi; čuvara'

(PHBE). Prijevodno rješenje također je u skladu s ulogom vratara. Posljednja pozicija u metloboju pripada tragaču, koji je na bugarskom preveden kao *трагач* ('tragač'), a kako je tragačeva zadaća pronaći zlatnu zvrčku, prijevod je u skladu s njegovom pozicijom. Što se tiče slovenskih prijevoda, oni glase: *zasledovalec*, *tolkač*, *branilec* i *iskalec*. Neologizam *zasledovalec* složenica je glagola *zasledovati*, što znači 'ići za nekim s određenom namjerom ili ići i kretati se' (SSKJ) i sufiksa *-lec*. Riječ *tolkač* dolazi od glagola *tolči*, što znači 'snažno udarati' (SSKJ), *branilec* označava osobu koja nešto štiti, a *iskalec* onoga koji „išče” odnosno traži. Hrvatski prijevodi glase: *lovac*, *gonič*, *vrtar* i *tragač*. U sva tri prijevoda riječ je o uobičajenim i prihvaćenim rječima u pojedinom jeziku koje se vrlo lako mogu identificirati, stoga je njihova konotacija vrlo jasna i razumljiva svima. Osim toga, spomenute riječi već postoje u svakome jeziku, no u kontekstu romana o Harryju Potteru njihovo je značenje povezano s određenom pozicijom i svrhom igrača u metloboju, pa je riječ o semantičkim posuđenicama.

6.3.4. Prevedenice

U kategoriju prevedenica u dva (od tri) jezika možemo uvrstiti riječ *Firebolt* (hr. *Vatrena munja*, bug. *Светкавица*, slo. *Ognjena strela*). Riječ je o vrsti trkaće metle koja je za vrijeme Potterovog školovanja bila najbrža metla na svijetu i druga koju je Harry posjedovao. Engleski naziv ove metle složenica je riječi *fire* ('vatra') i *bolt* ('munja'). Obje su sastavnice zadržane u hrvatskom i slovenskom prijevodu, dok je u bugarskom prijevodu upotrebljena semantička posuđenica jer riječ *светкавица* u bugarskom znači 'munja'.

Kao primjer za eventualne pogreške u prijevodu neke prevedenice može poslužiti pojam (*The Elder Wand* (hr. *Bazgov štapić*, bug. *Бъзовата пръчка*, slo. *Prapalica*). Riječ je o jednom od triju predmeta koji se zajedno nazivaju darovima smrti (uz Bazgov štapić darove smrti čine i kamen uskrснуća te plašt nevidljivosti). Prema dječjoj priči *Bajka o tri brata* štapić je bio prvi iskovani predmet od darova koji je najvjerojatnije izradila sama Smrt i poklonila ga najstarijem bratu, Antiochu Peverellu. Naime, Smrt je svakom od braće Peverell poklonila jedan od svojih darova prema njihovim željama; Antiochu najmoćniji čarobni štapić na svijetu (koji je Smrt načinila od bazgova drveta), Cadmusu kamen uskrснуća, a Ignotusu plašt nevidljivosti. Legenda također kaže da će sljedbenik koji krene u potragu za darovima i koji skupi sva tri dara postati gospodar smrti. Daleko najviše pažnje od sva tri dara privukao je štapić, najmoćniji od svih, koji može izvoditi izvanredne čarolije. Kako je već spomenuto, njega je Smrt načinila od bazgova drveta: „So Death crossed to an elder tree on the banks of

the river, fashioned a wand from a branch that hung there, and gave it to the oldest brother” (Rowling, 2007: 331)²¹. Štapić je, dakle, dobio naziv po drvetu od kojeg je načinjen i zato se na engleskom naziva *Elder wand*. U sva tri jezika riječ je o prevedenici, koja na bugarskom glasi *Бъзовата пръчка*, a na hrvatskom *Bazgov štapić*. Na slovenskom je pak riječ prevedena kao *Prapalica* jer je slovenski prevoditelj, čini se, *elder* greškom preveo kao 'star', a riječi *palica* (na slovenskom 'štapić') dodao je prefiks *pra-* koji označava 'prvotnost, početak ili dugo vremensko razdoblje' (SSKJ).

6.3.5. Novotvorenice

Neki su neologizmi u sva tri južnoslavenska jezika prevedeni kao novotvorenice. Primjerice, riječ *squib* (hr. *hrkan*, bug. *безмоуцен*, slo. *šlapl*) naziv je za osobu koja je rođena u čarobnjačkoj obitelji, ali ne posjeduje nikakav dar za čaranje, što je zapravo čini nekom vrstom bezjaka unutar čarobnjačke obitelji. Izraz najvjerojatnije dolazi iz engleskog izraza *damp squib* ('neeksplodirana petarda'), koja označava neko očekivano veselje, ali donosi razočaranje (*Harry Potter Wiki*). To se značenje poklapa s njihovom definicijom u *potterovskom* svijetu jer se od njih (budući da su potomci čarobnjaka) očekuje vješto korištenje magije, no kada se to ne dogodi, gotovo svi u obitelji ostanu razočarani. Također, prema *Harry Potter Wiki* enciklopediji pojam može označavati nepotpuno ili nedovoljno pražnjenje vatrenog oružja. Na tom bi se tragu možda mogao razumjeti i prijevod hrvatskog neologizma, iako mu podrijetlo nije sasvim jasno. Naime, na hrvatskom se takav čovjek naziva *hrkanom*, što eventualno možemo povezati s glagolom 'hrkati', koji znači „disati u snu, uz hrapav šum iz grla i nosa” (HJP). Ako proširimo značenje toga glagola, taj hrapav šum može nas podsjetiti na eksploziju ili petardu, za koju nam se čini da će svakog časa eksplodirati, no to se ne dogodi. Riječ je nastala sufiksacijom jer je na osnovu glagola 'hrkati' dodan sufiks – *an* (možda po uzoru na žargonizam 'krkan'). Na bugarskom je ova riječ prevedena kao *безмоуцен* (pojam nastao slaganjem riječi *без* i *моуцен*), što možemo prevesti kao 'slab ili bespomoćan' ili doslovno 'bez moći'. Hrkani su u odnosu na vještice i čarobnjake slabi i bespomoćni, no u bugarskim je prijevodima ovaj pojam lišen „eksplozivne ili petardične” konotacije. Slovenski je neologizam preveden kao *šlapl*, što najvjerojatnije dolazi od izraza *šlampasto* u značenju 'površno ili slabo' (SSKJ). Taj prijevod odgovara

²¹ „Tako je Smrt otišla do drveta bazge na riječnoj obali, od jedne grane izradila štapić i poklonila ga najstarijem bratu.“ (S originala prevela: T.L.)

karakteristikama hrkana, no kao i u bugarskom prijevodu naglasak je na slabosti onoga koji nema čarobne moći, a ne na razočaranju na koje nas navodi original.

Drugi primjer prijevoda novotvorenica u sva tri jezika jest riječ *pensieve* (hr. *sito sjećanja*, bug. *мислоем*, slo. *mislito*) koja označava predmet u koji se pohranjuju sjećanja. To je zapravo vrsta željezne ili kamene posude u koju su uklesane rune i drugi simboli, a ispunjena je srebrnom tekućinom ili plinom (sjećanjima). Ako detaljnije pogledamo tvorbu engleskog neologizma, vidjet ćemo da je nova riječ nastala *blendingom* ili stapanjem riječi *pensive*, što znači 'zamišljen' i riječi *sieve*, što znači 'sito'. Također, *pensive* dolazi od latinske riječi *pensare*, 'razmišljati'. Ako pak povežemo oba izraza, dobijemo predmet koji omogućava uranjanje u misli ili sjećanja (*Harry Potter Wiki*). Iz tablice proizlazi da u hrvatskim prijevodima prevoditeljica nije stvorila novu riječ stapanjem nego je dvije sastavnice jednog engleskog neologizma razdvojila u dvije riječi. Na taj smo način dobili predmet koji se zove *sito sjećanja*. U bugarskom prijevodu neologizam glasi *мислоем*. Riječ je nastala slaganjem, od osnove *мисл* i *ем* (*ем* je kapacitet, a *о* interfiks). U slovenskom je prijevodu neologizam preveden kao *mislito*. Ova riječ nastala je sufiksacijom, od glagola *misliti* i sufiksa *-to*, koji je oznaka za predmet.

Treći primjer je riječ *rememberall* (hr. *nezaboravak*, bug. *вспоминче*, slo. *spominka*). Riječ je o staklenoj kugli koja u sebi sadrži dim koji postaje crven ako njegov vlasnik nešto zaboravi. Već je na prvi pogled jasno kako je engleski neologizam nastao slaganjem dviju engleskih riječi, *remember* i *all*, što se doslovno može prevesti sintagmom 'sjetiti se svega' (*Harry Potter Wiki*). U bugarskim je prijevodima prevedeni neologizam nastao slaganjem riječi *все*, glagola *помня* ('zapamtiti', РНБЕ) i sufiksa *-че* kojim se tvore deminutivi. U hrvatskim je prijevodima neologizam preveden kao *nezaboravak*, nastao prefiksarno-sufiksalsnom tvorbom od čestice *ne*, glagola *zaboraviti* i sufiksa *-ak*, koji je oznaka za predmet. U slovenskim prijevodima neologizam ima manje sastavnica nego u bugarskim i hrvatskim prijevodima. On glasi *spominka*, a nastao je sufiksacijom riječi *spomin* ('sjećanje', SSKJ) u kombinaciji sa sufiksom *-ka*.

Još jedan zanimljiv predmet u Potterovom čarobnom svijetu, a ujedno i posljednji primjer ove podkategorije, naziva se *portkey* (hr. *putoključ*, bug. *летекод*, slo. *dvernik*). Riječ je o začaranom predmetu koji prenosi čarobnjaka na neku drugu lokaciju kada ga dotakne. Drugim riječima, *portkey* je vrsta transporta kojim se služe vještice i čarobnjaci. Etimološki neologizam dolazi iz francuskog izraza *porter* ('nositi') i engleskog izraza *key* ('ključ') (*Harry Potter Wiki*), a nastao je stapanjem. U bugarskim je prijevodima drugi dio sastavnice nešto

izmijenjen, pa imamo izraz *летекод*, koji je nastao slaganjem glagola *летя* i imenice *код*, što bi doslovno značilo 'kod za letenje'. Hrvatski izraz glasi *putoključ*, a nastao je slaganjem imenica 'put' i 'ključ'. Slovenski prijevod glasi *dvernik*, a riječ je nastala sufiksacijom od imenice *dver* ('vrata') i sufiksa *-ik*, koji označava predmet.

6.3.6. Različita prevoditeljska rješenja

U kategoriji *Nazivi za nežive pojavnosti* zabilježeno je najviše različitih prevoditeljskih rješenja među trima analiziranim prijevodima.

Jedan od najpoznatijih pojmova iz svijeta o Harryju Potteru jest *muggle* (hr. *bezjak*, bug. *мъгъл*, slo. *bunkelj*). On se odnosi na osobu koja nije rođena u čarobnjačkoj obitelji i koja ne posjeduje magične sposobnosti, a najčešće negira postojanje magije. *Muggle* je izvedenica iz engleskih riječi *mug* koja znači 'lakovjerna osoba' tj. „netko tko se da lako prevariti ili povući za nos jer ne vidi čarolije pred vlastitim nosom” te sufiksa *-le* koji je Rowlingova dodala kako bi riječ „zvučala razigranije” (*Harry Potter Wiki*). Iz tablice je vidljivo da je u bugarskim prijevodima pojam transkribiran. Hrvatski naziv za čovjeka koji ne zna čarati je *bezjak*, a sam pojam označava, kako stoji na HJP-u, „priglupa čovjeka” ili „onoga koji je neotesan; prostak”, stoga je riječ o semantičkoj posuđenici. U slovenskom je prijevodu neologizam preveden kao *bunkelj*, što najvjerojatnije dolazi od riječi *butelj*, koja označava „ograničena, priglupa čovjeka” (SSKJ), a koju je slovenski prevoditelj izmijenio ne bi li je ublažio – jednako kao i Rowlingova.²²

Još jedan od poznatijih pojmova iz svijeta Harryja Pottera jest *quidditch* (hrv. *metloboj*, bug. *квидиш*, slo. *quidditch*). Riječ je o najpoznatijem čarobnjačkom sportu, koji se igra na metlama. U metloboju svaki tim ima po sedam igrača (tri lovca, dva goniča, jednog vratara i jednog tragača), a cilj igre je osvojiti više bodova od protivničkog tima (svaki gol nosi 10 bodova, a hvatanje zlatne zvrčke nosi 150 bodova i označava kraj igre). Prema knjizi *Metloboj kroz stoljeća* naziv *quidditch* dolazi iz naziva mjesta Queerditch Marsh, gdje se prvi puta igrao. No, Rowlingova je zapravo izmislila, odnosno stvorila novu riječ i, kako sama kaže, željela je da riječ počinje slovom *q*, pa je jednostavno izmišljala različite riječi koje počinju tim glasom, sve dok nije došla do *quidditcha* i odlučila da je to naziv za kojim je tragala (*The Harry Potter Lexicon*). Iz tablice je već na prvi pogled vidljivo da je ovaj

²² Majer (2018: 87) ističe da izraz *bunkelj* čitatelje pomalo navodi na debljinu ili „okruglost”, što izostaje u izvorniku. Također ističe da je drugi prevoditelj predlagao domaći izraz *mugelj*.

neologizam u slovenskom prijevodu posuđenica u izvornom obliku, dok je u bugarskom prijevodu posuđenica s pravopisnom prilagodbom, nastao transkripcijom. U hrvatskim je prijevodima neologizam preveden kao *metloboj*. Crnković mu je dao značenje s obzirom na njegovu karakteristiku (da se igra na metlama), a postupkom slaganja, od dvije je sastavnice ('metla'+'boj'), stvorio novu riječ.

Još jedan primjer različitih prevoditeljskih rješenja neologizma u trima prijevodima jest riječ *animagus* (hrv. *animagus*, bug. *зоомаг*, slo. *mag*). To je naziv za čarobnjaka koji može promijeniti svoj oblik i pretvoriti se u životinju. Neologizam je u izvorniku tvorenica iz latinskih riječi *animal*, što znači 'životinja' i *magus*, što znači 'čarobnjak', a nastala je stapanjem jer je skraćen kraj prve riječi da bi se dobio novi pojam. U hrvatskom je prijevodu riječ o posuđenici s izvornim oblikom. Bugarska je prevoditeljica slaganjem stvorila neologizam na način da je prvu sastavnicu latinskog prijevoda zamijenila internacionalnim izrazom za životinje, a drugu je sastavnicu sačuvala kao u izvorniku, čime je nastala riječ *зоомаг*. Ona unatoč navedenim izmjenama upućuje na to da je riječ o čarobnjaku koji se pretvara u životinju. S druge strane, slovenski je prevoditelj u potpunosti ispustio prvi dio sastavnice i neologizam preveo samo kao *mag*, bez poveznice sa životinjom, što nije u skladu s neologizmom koji je J. K. Rowling iskovala u originalu.

Sljedeći primjer različitih prevoditeljskih rješenja jest pojam *horkrux* (hr. *horkruks*, bug. *хоркрукс*, slo. *skrižvn*), koji označava određeni predmet u kojem zle vještice i čarobnjaci mogu sakriti dio svoje duše kako bi bili besmrtni. Iz tablice je vidljivo da je u bugarskom i hrvatskom prijevodu riječ o posuđenicama s pravopisnom prilagodbom (u bugarskim je prijevodima pojam transkribiran), dok je u slovenskim prijevodima neologizam izmijenjen i glasi *skrižvn*. Etimologija ovog neologizma u izvorniku nije u potpunosti jasna, no moguće je da je sastavljen od starih engleskih izraza *hor*, što znači 'zloba' ili 'nečistoća', i *crux*, što znači 'vrč' ili 'posuda'. Moguće je i da je riječ o izvedenici iz engleske riječi *horrible* ('strašan, grozan'), i latinske riječi *crux* ('križ'). Osim toga, grčka riječ *hor* znači 'granica', što može biti referenca na granicu između života i smrti. Također, *crux* podsjeća i na *crucify* ('razapeti') i na *excruciating* ('bolno, grozno'), što je moguća aluzija na trganje duše i teška zlodjela (da bi se stvorio horkruks, čarobnjak mora počiniti ubojstvo, i onda dio duše „spremiti” u neki predmet) koja prethode stvaranju horkrukusa (*Harry Potter Wiki*). Majer (2018: 77) tvrdi da je Gradišnik ovaj neologizam prvo preveo na slovenski kao *horkruc* (pojam *horkruks* prvi puta se spominje u *Princu miješane krvi*, koju je prvi prevodio Gradišnik, a kasnije Kenda), što

znači da je neologizam prilagodio slovenskom jeziku sačuvavši konotacije koje su prisutne u originalu, dok je Kenda stvorio novi neologizam, najvjerojatnije iz riječi 'iskrivljenost' i 'križ'. Još jedan neologizam, povezan s Voldemortom, naziv je za njegove pristaše koji se u originalu nazivaju *Death Eater(s)* (hr. *smrtonoš*e, bug. *смъртожадни*, slo. *jedci smrti*). Ovaj je neologizam sastavljen od dvije sastavnice. Prva je leksem *death* ('smrt'), a druga *eater* ('izjelica'), što u prijevodu znači 'oni koji jedu smrt'. Iako etimologija neologizma nije poznata, na *Harry Potter Lexiconu* stoji da naziv zapravo „optužuje smrtonoš

e za njihovu zloću”, aludirajući na Adama i Evu, odnosno na njihovo jedenje jabuke sa stabla dobra i zla, dok je sintagma „jesti smrt” način na koji je taj trenutak opisan u Miltonovom *Izgubljenom raj*u. Kao što je vidljivo iz tablice, ovaj je neologizam na slovenski preveden leksemom koji je prevedenica, pa se tako Voldemortove pristaše nazivaju *jedci smrti*, dok je u bugarskim i hrvatskim prijevodima preveden složenicama. Na bugarskom neologizam glasi *смъртожадни*, što znači 'oni koji su žedni smrti'. S druge strane, u hrvatskim je prijevodima potpuno izostavljen značenski element koji se odnosi na 'jedenje smrti' jer je neologizam preveden kao *smrtonoš*e – 'oni koji nose smrt'.

Kao primjeri za različita prevoditeljska rješenja u sva tri jezika mogu poslužiti i nazivi za lopte koje se koriste u metloboju. Prva od njih naziva se *quaffle* (hr. *balun*, bug. *квоффл*, slo. *lokl*). To je najveća lopta u metloboju (veličine lopte za nogomet), a koriste je lovci za postizanje zgoditaka (lopta mora proći kroz jedan od tri obruča). Etimologija neologizma u izvorniku nije sasvim jasna, no moguće je da je riječ o složenici glagola *quaff*, što može značiti 'potegnuti, piti iz srca' (posebno u kontekstu alkoholnih pića) i sufiksa *-le*. U bugarskim je prijevodima riječ transkribirana, pa je to posuđenica s pravopisnom prilagodbom. U hrvatskim je prijevodima neologizam preveden kao *balun*, što je zapravo regionalni naziv za loptu (najčešće nogometnu, što je dobra aluzija budući da je balun izrađen od kože i da je veličine nogometne lopte), pa je riječ o semantičkoj posuđenici. U slovenskim je prijevodima neologizam preveden kao *lokl*, no nismo uspjeli pronaći nikakvu poveznicu ili etimološke korijene riječi. Sljedeća lopta koja se koristi (točnije, koriste se dvije u isto vrijeme) naziva se *bludger* (hr. *maljac*, bug. *блъджерум*, slo. *štamf*), a riječ je o crnim željeznim loptama (manjim od baluna) koje su začarane tako da nekog od igrača pokušavaju zbaciti s metle. Vjerojatno je riječ o složenici engleskog glagola *to bludgeon*, što znači 'tući ili mlatiti' (*Harry Potter Wiki*). U bugarskim je prijevodima neologizam transkribiran te mu je dodan sufiks *-um* pa je riječ o posuđenici s pravopisnom prilagodbom, dok su hrvatski i slovenski prevoditelji stvorili novotvorenicu. Na hrvatskom je neologizam preveden kao

maljac, što je najvjerojatnije složenica riječi *malj* ('veliko ručno oruđe, alat s valjkastim i dugim drškom, drveno ili željezno, kojim se nabija, razbija i snažno udara kako bi se dobio željeni oblik', (HJP) i sufiksa *-ac*, koji može označavati nešto maleno. U slovenskim prijevodima neologizam glasi *štamf*, što je izvedenica njemačkog glagola *stampfen*, koji znači 'tući'. Zanimljivo je da je prevoditelj stvorio izvedenicu iz njemačkog, a ne slovenskog glagola, što je, kako smo vidjeli, najčešći način stvaranja neologizama u slovenskim prijevodima. Posljednja lopta zove se *golden snitch* (hr. *zlatna zvrčka*, bug. *златен снуч*, slo. *zlati zviz*), a riječ je o najsitnijoj lopti, veličine oraha sa srebrnim krilima, koja je začarana tako da izbjegava tragača (čiji je jedini cilj uhvatiti zvrčku, što ujedno označava i kraj igre). Engleski se neologizam sastoji od dvije jednostavnije sastavnice, riječi *golden* ('zlatan') i *snitch* („najčešće naziv za doušnika ili onoga tko izgubi povjerenje”) (*Harry Potter Lexicon*). Prijevod prve sastavnice jednostavniji je nego prijevod druge jer je riječ o vrsti materijala od kojeg je lopta napravljena. Iz tablice vidimo da je u bugarskim prijevodima prvi dio preveden, a drugi izravno preuzet, dok u slovenskom prijevodu neologizam glasi *zlati zviz*. U mrežnom rječniku *Razvezani jezik* stoji da je *zviz* riječ iz ljubljanskog slenga koja, između ostalog, može značiti 'nešto brzo napraviti'. U hrvatskim je prijevodima neologizam preveden kao *zlatna zvrčka*, pri čemu je *zvrčka* izvedenica iz imenice *zvrk* („igračka koja se okreće vrteći se oko svoje osi”, HJP) i sufiksa *-ka*.

6.4. Imena

U kategoriji *Imena* obrađeno je ukupno 87 neologizama. U ovoj su kategoriji uvrštena vlastita imena, nadimci, nazivi i toponimi. Budući da je kategorija imena specifična, odnosno da je većina imena ili izravno preuzeta ili je riječ o prevedenicama, podijeljena je na dva potpoglavlja: *Toponimi* te *Vlastita imena, nadimci i nazivi*. Također, prijevodi imena specifični su u svakom jeziku, pa je tako u bugarskim prijevodima najviše posuđenica s pravopisnom prilagodbom zbog postupka transkripcije, dok su u slovenskim prijevodima imena najčešće prevedena kao novotvorenice. Tablica s popisom i opisom svih primjera dostupne su na stranicama 60-61, a dalje navodimo tablicu s primjerima čija analiza slijedi u nastavku poglavlja.

Engleski	Hrvatski	Kategorija	Tip tvorbe	Bugarski	Kategorija	Tip tvorbe	Slovenski	Kategorija	Tip tvorbe
Alastor Mad-Eye Moody	Alastor Divljooki Moody	preved.	slaganje	Аластор Лудоооки Мууди	preved.	slaganje	Alastor Noruč Nergga	novotv.	slaganje
Bellatrix Leastrange	Bellatrix Leastrange	izr. pre.	x	Белатрикс Лестранж	posud. - p.p.	x	Krasotilya L'Ohol	novotv.	netvorbena
Bloody Baron	Krvavi Barun	preved.	netvorbena	Кървавия барон	preved.	netvor.	Krvavi baron	preved.	netvorbena
Buckbeak	Kljunoslav	novotv.	slaganje	Бъкбийк	posud. - p.p.	x	Žreboklun	novotv.	slaganje
Crookshanks	Krivoňa	novotv.	sufiksacija	Крукшанкс	posud. - p.p.	x	Krivošap	novotv.	sufiksacija
Fang	Očňjak	seman. posud.	x	Фанг	posud. - izv.oblik	x	Čekan	seman. posud.	x
Fat Friar	Debeli fratar	preved.	netvorbena	Тлъстия монах	preved.	netvorbena	Debeli frater	preved.	netvorbena
Fat Lady	Debela dama	preved.	netvorbena	Дебелата дама	preved.	netvorbena	Debela gospa	preved.	netvorbena
Fluffy	Bundi	preved.	netvorbena	Луччо	preved.	netvorbena	Miško	preved.	netvorbena
Gilderoy Lockheart	Gilderoy Lockheart	izr. pre.	x	Гилдрой Локхарт	posud. - p.p.	x	Slatan Sharmer	novotv.	sufiksacija
Grimmauld Place	Grimmauldov trg	preved.	netvorbena	Гримо плейс	posud. - p.p.	x	Trochnmrkow trg	novotv.	slaganje
Gryffindor	Gryffindor	izr. pre.	x	Грифиндор	posud. - p.p.	x	Gryfondom	novotv.	slaganje
Hogsmeade	Hogsmeade	izr. pre.	x	Хогсмийд	posud. - p.p.	x	Meryascoveena	novotv.	slaganje
Hogwarts	Hogwarts	izr. pre.	x	Хогуртс	posud. - p.p.	x	Bradavičarka	novotv.	sufiksacija
Hufflepuff	Hufflepuff	izr. pre.	x	Хафълпф	posud. - p.p.	x	Pihpuff	novotv.	slaganje
Little Hangleton	Little Hangleton	izr. pre.	x	Литъл Хангълтън	posud. - p.p.	x	Spodnje Trupeltse	novotv.	sufiksacija
Lord VolDEMORT	Lord VolDEMORT	izr. pre.	x	Лорд Волдемор	posud. - p.p.	x	Lord Mriakenstein	novotv.	sufiksacija
Moaning Myrtle	Placljiva Mirta	preved.	sufiksacija	Стенецата Миртъл	preved.	sufiksacija	Javkajoča Jana	preved.	netvorbena
Moony	Lunac	preved.	sufiksacija	Лун	preved.	netvorbena	Lunco	preved.	sufiksacija
Mr Ollivander	Ollivander	izr. pre.	x	Господин Оливандър	posud. - p.p.	x	g. Olchenbat	novotv.	slaganje
Nearly Headless Nick	Skorobezglavi Nick	preved.	slaganje	Почтибезглавия Ник	preved.	slaganje	Skorajbrezglavi Nick	preved.	slaganje
Padfoot	Tihotap	novotv.	slaganje	Лап	preved.	netvorbena	Tacmeister	novotv.	slaganje
Peter Pettigrew	Peter Pettigrew	izr. pre.	x	Питър Петигрю	posud. - p.p.	x	Marius Mally	novotv.	netvorbena
Privet Drive	Kalinin prilaz	preved.	netvorbena	Привит Драйв	posud. - p.p.	x	Rožmarinova ulica	preved.	sufiksacija
Professor Binns	Profesor Binns	izr. pre.	x	Професор Бинс	posud. - p.p.	x	profesor Speedy	novotv.	sufiksacija
Prongs	Parožak	seman. posud.	x	Рог	preved.	netvorbena	Kopitlyaj	novotv.	sufiksacija
Ravenclaw	Ravenclaw	izr. pre.	x	Рейвнклоу	posud. - p.p.	x	Drznvraan	novotv.	slaganje
Remus Lupin	Remus Lupin	izr. pre.	x	Ремус Лупин	posud.	x	Remus Wulf	seman. posud.	x
Scabbers	Šugonja	novotv.	sufiksacija	Скабърс	posud. - p.p.	x	Škraba	novotv.	sufiksacija
Severus Snape	Severus Snape	izr. pre.	x	Сивирьс Снейп	posud. - p.p.	x	Robaus Raws	novotv.	netvorbena
Slytherin	Slytherin	izr. pre.	x	Слидерин	posud. - p.p.	x	Spolzgad	novotv.	slaganje
Victor Krum	Victor Krum	izr. pre.	x	Виктор Крум	posud. - p.p.	x	Zmagoslav Levy	novotv.	sufiksacija
Wormtail	Crvorep	novotv.	slaganje	Опаш	preved.	netvorbena	Glistorepy	novotv.	slaganje

Tablica 3. Popis i opis analiziranih stilističkih neologizama iz kategorije *vlastita imena*.

6.4.1. Toponimi

Najpoznatiji toponim iz serijala romana o Harryju Potteru sigurno je ime škole koju pohađa glavni junak, a koja se zove *Hogwarts* (hr. *Hogwarts*, bug. *Хогвортс*, slo. *Bradavičarka*). Na *Harry Potter Wiki* enciklopediji stoji kako je Rowlingova izjavila da je inspiraciju za naziv škole dobila po nazivu ruže koja se zove *Hogwort*. Također, postoji i mogućnost da je ime škole izvedeno iz riječi *warthog*, što znači 'bradavičasta svinja', a očito je da je redosljed slova u nazivu izvrnut (*Harry Potter Wiki*). Taj se postupak naziva metatezom jer se odvajaju dijelovi riječi koji se premeću na slogovnoj granici. U hrvatskim je prijevodima naziv doslovno preuzet, u bugarskim je riječ o posuđenici s pravopisnom prilagodbom (zbog postupka transkripcije), dok je u slovenskim prijevodima toponim novotvorenica. Slovenski je prevoditelj ispustio jednu sastavnicu naziva, dok je drugu doslovno preuzeo. *Wart* je 'bradavica', a *hog* 'svinja', što znači da je ispustio prvi element naziva. Također, kod takve vrste prijevoda treba imati na umu ciljanu čitateljsku publiku kojoj su prijevodi namijenjeni. Već je rečeno da je Harry Potter dječja literatura i literatura za mlade, pa je zapravo pitanje koliko problem predstavlja neprepoznatljivost intertekstualnih poveznica bugarskim ili hrvatskim čitateljima. U slučaju da se neki važan toponim prevede, kao primjerice ovaj, taj postupak može zahtijevati dodatna objašnjenja. Na primjer, ono što se neprestano ponavlja u

kontekstu Hogwartsa su logo i grb škole – veliko slovo H (prema početnom slovu riječi) oko kojeg se nalaze lav, zmija, jazavac i orao, simboli četiriju hogwartskih domova. Ne samo da je više puta u knjigama simbol detaljno opisan već bi promjena naziva škole zahtijevala i promjenu izgleda grba, školskih uniformi i drugih stvari na kojima se pojavljuje.

Kao jedan od zahtjevnijih primjera ističe se naziv ulice u kojoj žive Dursleyjevi, pod nazivom *Privet Drive* (hr. *Kalinin prilaz*, bug. *Привет Драјв*, slo. *Rožmarinova ulica*). Lathey je u knjizi *Translating Children's Literature* (2015: 48) istaknuo da britansku djecu ovaj naziv asocira na red i monotoniju prigradskog britanskog djetinjstva, na područje u kojima su uređene živice i vrtovi. Također, Lathey tvrdi da riječ *drive*, za razliku od riječi *street* ili *road*, upućuje na četvrti u kojima žive pripadnici viših društvenih klasa. Prema tome, naziv ulice je „višeslojan” i čitateljima sugerira da su Dursleyjevi konformisti koji žele biti normalni, i odvojeni od čarobnjačkog svijeta. Što se tiče same etimologije riječi, ona ima latinske korijene jer glagol *privet* na latinskom znači 'lišava nas'. Međutim, na *Pottermoreu* stoji da je Rowlingova odabrala riječi *privet* po nazivu za vrstu živice koja izolira prigradske kuće. Također se navodi kako joj se sviđjala veza s predgrađem i izolacijom, što se dobro povezal sa željom Dursleyjevih da budu normalni i izolirani (pogotovo od čarobnog svijeta). U tablici vidimo da je bugarska prevoditeljica naziv ulice transkribirala, pa je riječ o posuđenici s pravopisnom prilagodbom, dok su hrvatski i slovenski prevoditelji, svaki na svoj način, preveli taj toponim. U hrvatskom naziv ulice glasi *Kalinin prilaz*, što najvjerojatnije dolazi od riječi *kalina*. Prema HJP-u *kalina* ili *zimolez* „je vrsta grma iz porodice maslina”, dok je *drive* preveden kao prilaz, a ne ulica, što ipak zvuči otmjenije, pa je i više u skladu s izvornikom. U slovenskim je prijevodima toponim preveden kao *Rožmarinova ulica*, što se eventualno može objasniti činjenicom da je prevoditelj izmijenio vrstu biljke, odnosno živice. Ne samo da se u prijevodu izgubilo višeslojno značenje naziva ulice koje smo spominjali, već je i *drive* preveden kao ulica, što nas dodatno odvlači od konotacija iz originala.

Još jedan vrlo frekventan toponim u *potterovskom* svijetu ulica je koja se na engleskom zove *Diagon Alley* (hr. *Zakutna ulica*, bug. *Диагон-али*, slo. *Prečna ulica*). Riječ je o ulici u središtu Londona u koju se ulazi kroz kafić *Šuplji kotlić*, a na kojoj se nalaze trgovine s najrazličitijim čarobnim potrebštinama. Može se reći da je *Diagon Alley* glavno „shopping mjesto” za sve vještice i čarobnjake koji žive u Londonu, jer se između ostalih trgovina ondje nalaze čarobnjačka banka *Gringotts*, uredništvo *Dnevnog proroka*, *Krasopis i Bugačica*, *Eeylopsova kuća sova*, *Kvalitetna metlobojska oprema*, *Magična menažerija*, *Odjeća za sve prigode kod gospođe Malkin*, *Ollivanderova trgovina čarobnim štapićima*, *Slastičarnica*

Floreana Fortescuea, *Weasleyjevi čarozeci* i dr.. Sam naziv ulice zapravo je svojevrsna igra riječima. Naime, ako se riječi *Diagon Alley* izgovore zajedno dobiva se složenica *diagonalley*, što znači 'dijagonalno' ili 'poprečno'. Vjerojatno je slovenski prevoditelj zato naziv ulice preveo kao *Prečna ulica*. S druge strane, u bugarskim je prijevodima naziv transkribiran, dok je u hrvatskim preveden i glasi *Zakutna ulica*. U hrvatskom jeziku postoji pridjev *zakutan*, koji označava 'onoga koji se odnosi na zakutak, zakutnost' (HJP), što je najvjerojatnije aluzija na lokaciju ulice.

Još jedan zanimljiv primjer prijevoda toponima naziv je *Grimmauld Place* (hr. *Grimmauldov trg*, bug. *Гримо плејс*, slo. *Trochnmrkow trg*). Riječ je o adresi, odnosno ulici na kojoj se nalazi obiteljska kuća Blackovih, a koja je izgrađena u pretežito bezjačkom naselju. Na toj je adresi bilo sjedište Reda feniksa. Engleski je naziv nastao je spajanjem nekoliko sastavnica. Riječ *grim* znači 'jeziv, mračan', *auld* je stara škotska riječ za 'staro', *mould* je 'plijesan', a *place* znači 'mjesto' ili 'kraj', tako da je riječ o slaganju, odnosno složenici tih sastavnica. Doslovan bi prijevod bio „jeziva, stara, plijesan”, što u potpunosti odgovara prikazu kuće u romanima. Naime, u kući godinama nitko nije stanovao, pa su svi vrijedni predmeti koji su se nalazili u njoj gotovo u potpunosti propali. Bugarski je toponim transkribiran, pa je riječ o posuđenici s pravopisnom prilagodbom, hrvatski je prevednica jer je *place* u hrvatskom prijevodu preveden kao *trg*, a slovenski je novotvorenicica. Naime, u slovenskom je prijevodu toponim preveden kao *Trochnmrkow trg*. Prijevod asocira na slovensku riječ *trohnenje*, što znači 'trunuti' i 'mrk' u smislu 'mračan', što je dobra asocijacija s obzirom na lokaciju. Osim toga, u pisanoj formi riječ završava sa slovom *w*, čime je postignut efekt egzotičnosti i mističnosti.

Selo koje se u originalu zove *Hogsmeade* (hr. *Hogsmeade*, bug. *Хогсмуїд*, *Meryascoveena*) jedino je naselje u Britaniji u kojem žive isključivo čarobnjaci, a budući da se nalazi u neposrednoj blizini Hogwarta, često je izletišta učenika. Etimologija engleskog izraza nije poznata, no vjerojatno je aluzija na *hog*, što znači 'svinja' i *mead*, što znači 'medica'. U hrvatskom je prijevodu riječ o izravnom posuđivanju, u bugarskom je toponim nastao transkripcijom, a u slovenskom je iskovana novotvorenicica. *Meryascoveena* je vjerojatno složenica riječi *merjasec* ili 'vepar' i *vino*, a prevoditelj je prvoj slovenskoj riječi dodao engleski grafem *y* i drugoj izmijenio zapis, što čitatelje navodi na zaključak da je riječ o stranom mjestu.

Posljednji toponim koji se u ovom poglavlju analizira zove se *Little Hangleton* (hr. *Little Hangleton*, bug. *Литъл Хангълтџн*, slo. *Spodnje Trupeltse*). Naime, riječ je o engleskom zaseoku koji je najpoznatiji po tome što se u njemu nalazi obiteljska kuća Riddleovih. Etimološki riječ *hangleton* potječe od riječi *hangle*, što znači 'željezna udica, kuka' i sufiksa *-ton*, koji se najčešće koristi kod imenovanja općina (*Harry Potter Wiki*). Na hrvatskom je toponim izravno preuzet, na bugarskom je transkribiran, a na slovenskom je stvorena novotvorenica koja glasi *Spodnje Trupeltse*. Majer (2018: 113) naglašava da je riječ o izvedenici od riječi *truplo*, koja pobuđuje mnoštvo negativnih asocijacija. Majer nadalje zaključuje da je prevoditelj ovo mjesto okarakterizirao osobitostima različitim od onih iz originala vjerojatno zbog njegove povijesti i asocijacija u izvorniku (*to hang* – 'objesiti'). Naime, u tom su selu živjeli Riddleovi (Voldemortovi predci s očeve strane) i Gauntovi (Slytherinovi potomci i Voldemortovi predci s majčine strane). To je također mjesto na kojem je Voldemort ubio Riddleove i mjesto njegova povratka u materijalno tijelo 14 godina nakon pada.

6.4.2. Vlastita imena i nazivi

Budući da je kategorija vlastitih imena i naziva specifična neologizmi će biti analizirani pojedinačno za svaki jezik.

Imena i nadimci ljudi i životinja u bugarskim se prijevodima gotovo nikada ne prevode na bugarski (uz nekoliko iznimaka), odnosno, ona su transkribirana, tj. fonetički prilagođena bugarskom jeziku. Iznimku predstavljaju složena opisna imena i nadimci koji se sastoje od imenica i opisnih pridjeva. Na primjer, u imenu *Alastora Mad-Eye Moodyja* prevedeno je samo *mad-eye* (*Аластор Лудоокия Мууди*), *Bloody Baron* preveden je kao *Кървавия барон*, *Fat Friar* kao *Тлъстия монах*, *Fat Lady* kao *Дебела дама*, *Moaning Myrtle* kao *Стенеца Муртъл*, a *Nearly Headless Nick* kao *Почтибезглавия Ник*. Također, jedna od rijetkih životinja čije je ime prevedeno troglavi je pas *Fluffy* (na bugarskom *Пухчо*, što je često ime za čupave pse i mačke), čije je ime isto donekle opisno (može značiti 'paperjasto, glupasto'). Osim njega, prevedeni su još samo nadimci Jamesa Pottera, Siriusa Blacka, Remusa Lupina i Petera Pettigrewa – zbog toga što su nadimke dobili prema životinjama u koje se mogu pretvarati. Naime, Potter, Black i Pettigrew neregistrirani su animagusi koji su se naučili pretvarati u životinje kako bi bili podrška Lupinu tijekom njegovih preobrazbi (Lupin je vukodlak). Ne samo da su se uspješno pretvarali u životinje već su si po njima dali nadimke.

Moony, nadimak za Lupina, preveden je kao *Лун* (aluzija na preobrazbu za punog mjeseca), *Padfoot* je preveden kao *Јан* (aluzija na šapu jer se Black pretvara u psa), *Prongs* kao *Роз* (aluzija na rogove jer se Potter pretvara u jelena), a *Wormtail* kao *Онау* (aluzija na rep od crva jer se Pettigrew pretvara u štakora).

Što se tiče hrvatskih prijevoda, kao što je vidljivo u tablici, situacija je vrlo slična kao u bugarskim prijevodima. Jedina je razlika u tome što su u hrvatskim prijevodima imena životinja uglavnom prevedena jer ona u originalu najčešće nešto sugeriraju, odnosno ukazuju na neku karakteristiku njihova gospodara. Tako je primjerice *Buckbeak* preveden kao *Kljunoslav*. *Buck* vjerojatno znači 'smjestiti nekoga', što može ukazivati na to da se Kljunoslava može jahati, dok *beak* znači 'kljun' i upravo je od te druge sastavnice engleskog neologizma u hrvatskim prijevodima izvedeno njegovo ime. Drugi je primjer *Crookshanks*, koji je preveden kao *Krivonja*. Etimologija engleskog imena vjerojatno se odnosi na mačkine krive noge, a dolazi od riječi *crook* što znači 'pregib' i *shank* 'koljenica' (*Harry Potter Wiki*). Treći je primjer ime *Fang*, koje je doslovno prevedeno kao *Očnjak* (aluzija na velike pseće zube jer se radi o psu za lov na veprove). Kao zadnji primjer iz tablice može poslužiti ime koje u originalu glasi *Scabbers*, a koje je prevedeno kao *Šugonja*. Engleska riječ *scabby*, znači 'prekriven krastama, šugav', a samo je ime vjerojatno aluzija na otrcani izgled štakora koji je u obitelji Weasley bio 12 godina. Životni je vijek običnog štakora nekoliko godina, no kada se ispostavi da je Šugonja zapravo Peter Pettigrew, koji je animagus, postaje jasno zašto je toliko „ocufan”. Ostala imena i nadimci u hrvatskim prijevodima uglavnom nisu prevedena (osim, kao što je bio slučaj i s bugarskim, s nadimcima Pottera, Lupina, Blacka i Pettigrewa, a koji u hrvatskim prijevodima glase *Parožak*, *Lunac*, *Tihotap* i *Crvorep*).

Iz tablice je također očito kako su vlastita imena, nadimci i nazivi u slovenskim prijevodima gotovo uvijek prevedeni, tako da će ostatak ovog poglavlja biti posvećen tim razlikama, a ona najzanimljivija imena i nazivi bit će detaljnije analizirani.

Za priču veoma važno i poprilično upadljivo, ime je Lorda Voldemorta, koji se u slovenskim prijevodima zove *Lord Mrlakenstein*. Iako je Voldemortovo rođeno ime u izvorniku Tom Marvolo Riddle (Tom po ocu, a Marvolo po djedu), ono je u slovenskim prijevodima također promijenjeno i glasi *Mark Marvolo Neelstin*. No, činjenica je da je Tom Marvolo Riddle u engleskom zapravo akronim za *I am Lord Voldemort*, tako da ćemo se uglavnom osvrnuti na ime koje si je sam nadjenio jer je ono puno učestalije u romanima. Iako Rowlingova nikada nije sasvim jasno otkrila etimologiju Voldemortova imena, postoji nekoliko teorija. Naime,

mors ili *mortum* latinska je riječ za smrt (kao i u brojnim drugim romanskim jezicima), tako da bi ime moglo značiti 'predstavnik ili ambasador smrti'. Ipak, vjerojatno najtočnija etimologija bila bi francuska rečenica *vol de mort*, koja doslovno znači 'let smrti' što je dobra korelacija s obzirom na njegov strah od umiranja, na sva zlodjela koja je počinio, a i na činjenicu da može letjeti zrakom bez metle ili nekog drugog pomagala. Također, *vol de mort* na francuskom može značiti i 'krađa smrti' što je ponovno dobra konotacija s obzirom da on traga za besmrtnošću (*Harry Potter Wiki*). Prema tome, njegovo je ime u izvorniku nastalo spajanjem nekoliko francuskih riječi, a u slovenskim je prijevodima također nastalo slaganjem nekoliko sastavnica. Prevoditelj je upotrijebio arhaičnu slovensku riječ za truplo (*mrlak*) i dodao mu nastavak tipičan za prezimena njemačkih aristokrata. Također, ostavio je anagram engleskog izvornika (iako je iz njega izbacio ime Marvolo), tako da je to vjerojatno razlog promjene njegova rođenog imena u Mark Neelstin.

Također, jedno od zanimljivijih prijevoda vlastitih imena jest ime Bellatrix Leastrange. Naime, riječ je o jednoj od najvjernijih Voldemortovih sljedbenica, koja je između ostalog ubila svog rođaka Siriusa Blacka i koja je kletvom Cruciatu mučila Franka i Alice Longbottom (Nevilove roditelje) dok nisu izgubili razum. Njezino je ime u izvorniku, poput mnogih drugih koji dolaze iz kuće Black, izvedeno iz imena zvijezda. Naime, Bellatrix je treća najsajjnija zvijezda u zviježđu Orion, a poznata je i kao „Amazonska zvijezda”. Etimologija njezina imena vjerojatno je povezana s Amazonkama, tj. ženama ratnicama iz grčke mitologije, jer je riječ o jednoj od najopasnijih i najokrutnijih smrtonoša. Također, njezino je ime latinskog porijekla, jer *bella* na latinskom znači 'lijepa', a to je ujedno i nominativ plurala latinske imenice *bellum*, što znači 'rat', a tom je korijenu dodan sufix *-trix*, koji je vrlo čest kod latinskih ženskih imena. Očito je kako je riječ o aluziji na ženskog ratnika i na oličenje ženske ljepote. Leastrange vjerojatno dolazi od francuske riječi *l'étrange* značenja 'neobičan, čudan', što je vjerojatno aluzija na njezinu mentalnu nestabilnost, iako je to tehnički prezime njezina supruga Rodolphusa (*Harry Potter Wiki*). U slovenskim je prijevodima njezino ime i prezime prevedeno kao Krasotillya L'Ohol. Očito je da joj je ime izvedeno iz slovenske riječi *krasota*, što bi značilo 'izvanredna ljepota' s dodanim nastavkom koji ukazuje na strano podrijetlo. To je svakako dobra aluzija na latinski korijen, no u prijevodu nedostaje i aluzija na ratnicu koja je u originalu gotovo uočljivija od ljepote. Prezime joj najvjerojatnije dolazi od riječi 'ohola', čime je prevoditelj vjerojatno htio ukazati na njezin karakter.

Ime Severusa Snapea dolazi iz latinskog i znači 'oštar, ohol', a to je korijen i engleskog glagola *severe* koji znači 'ozbiljan'. J. K. Rowling je izjavila kako je prezime *Snape* preuzela iz imena jednog engleskog sela u Suffolku, a *snape* je također i engleski glagol koji znači 'biti krut, ukrotiti' (*Harry Potter Wiki*). Što se tiče slovenskih prijevoda, njegovo je ime prevedeno kao Robaus Raws. Robaus je izvedenica iz slovenske riječi *robotost*, što znači 'neotesan, nezgrapn', a prevoditelj ga je vjerojatno upotrijebio jer je to jedna od Snapeovih karakteristika, i latinskog sufiksa *-us* koji je čest u latinskim muškim imenima. Što se tiče njegova prezimena, nije sasvim jasno zašto ga je Kenda tako preveo, no u SSKJ-u stoji kako *ravs* može označavati „sukob, pogotovo s upotrebom kandži”, što zapravo nije jedna od Snapeovih karakteristika ili osobina, tako da ostaje nejasno zašto je prezime tako prevedeno.

Također, zanimljiv je i prijevod prezimena gospodina Ollivandera, majstora čarobnih štapića koji je svoju trgovinu imao u Zakutnoj ulici. Na *Harry Potter Wiki* enciklopediji stoji kako je Ollivanderovo ime, *Garrick*, staro englesko ime koje znači 'onaj koji vlada kopljem', a prezime je mediteranskog podrijetla i znači 'onaj tko posjeduje štapić masline'. U slovenskom je prijevodu prevedeno samo njegovo prezime (iz jednostavnog razloga jer se u knjigama zapravo nikad nije spominjalo njegovo ime, već ga se uvijek oslovljavalo prezimenom), a glasi *Olchenbat*. Riječ j o složenici koja je nastala spajanjem riječi *oljka* ('maslina') i riječi *bat* (vrsta drvenog oruđa), a kojoj je prevoditelj izmijenio fonetski zapis. Iako je u prijevodu zadržana aluzija na maslinu, bat se u mnogočemu razlikuje od štapića.

Iako je Peter Pettigrew već nekoliko puta spomenut u ovoj analizi, još nije detaljnije pojašnjeno njegovo ime te prijevod njegova imena na slovenski. Naime, postoji nekoliko konotacija s kojima se njegovo ime i prezime mogu povezati. Najprije, Peter/Petar jedan je od Kristovih apostola koji ga je izdao, a na kraju se pokajao (moguća konotacija s Pettigrewom njegova je izdaja Potterovih, što je rezultiralo smrću Lily i Jamesa). Prezime Pettigrew također može biti izvedenica francuskih riječi *petit* 'mali' i engleske riječi *grew* 'rasti', što se povezuje sa sintagmom „malo izrasti”. Osim toga, možebitna referenca na vrijeme koje je proveo kao Ronov ljubimac može biti i igra riječima *pet+I+grew*. Također, moguće je da je *petit* zapravo dolazi od *petty*, što znači 'biti manjeg značenja ili trivijalan', što je vjerojatno referenca na njegov manjak talenta, koji je nadoknadio prijateljevanjem s Jamesom, Remusom i Siriusom (*Harry Potter Wiki*). S druge strane, u slovenskim je prijevodima on nazvan *Marius Mally*. *Mally* je definitivno izvedenica od *majhen* s promijenjenim sufiksom koji ponovno ukazuje na strano podrijetlo, a jedan od mogućih razloga zašto mu je prevoditelj dao ime *Marius* može biti poštivanje aliteracije koja je uočljiva u originalu. No, time se

zapravo gubi konotacija koja je prisutna u izvorniku (naglašavanje nevažnosti), a istaknuta je samo njegova fizička karakteristika.

Kao što je to vidljivo iz analiziranih primjera, u slovenskim se prijevodima u najvećoj mjeri prevoditelj vodio za nekom karakteristikom, osobinom ili fizičkim izgledom pojedinog lika. To ujedno znači da se najviše udaljio od izvornika, jer se time može izgubiti neka konotacija iz izvornika. S druge strane, ako u obzir uzmemo ciljanu čitateljsku publiku, u ovom slučaju slovensku djecu kojoj je roman namijenjen upada u oči da prevoditelj za njih nije „slovenizirao prijevode” pojedinih imena i nadimaka što je nekako očekivano ako se imena uopće prevode. Na neki im je način, „dozu egzotičnosti” dao sufiksima koji nisu slovenski, što djeca mogu prepoznati kao strano podrijetlo. Iz tablice je vidljivo da je situacija identična i s nekim drugim imenima. Tako je primjerice *Gilderoy Lockheart* preveden kao *Slatan Sharmer* (zbog šarmantnosti), *Luna Lovegood* kao *Loona Liupka* (vjerojatno zbog ljupkosti), *Madam Pinc* kao *Madam Monockel* (jer je knjižničarka, pa mora nositi naočale ili monokl), *Profesor Binns* kao *Profesor Speedy* (vjerojatno aluzija na njegovu sporost, naime, Binns je duh čija su predavanja iz Povijesti magije toliko monotona i dosadna da se vjeruje kako je profesor umro, no to nije primijetio pa je jednostavno nastavio predavati kao duh), *Remus Lupin* kao *Remus Wulf* (jer je vukodlak), *Rubeus Hagrid* kao *Hagrid Ruralus* (aluzija na njegovo seosko podrijetlo), *Victor Krum* kao *Zmagoslaf Levy* (jer je jedan od najboljih i najpopularnijih tragača na svijetu, što očito znači da mora uvijek pobjeđivati jer je slavni sportaš) itd.

U slovenskim su prijevodima izmijenjeni i nazivi školskih domova u Hogwartsu, koji su dobili ime prema svojim osnivačima Godricu Gryffindoru, Roweni Ravenclaw, Helgi Hufflepuff i Salazaru Slytherinu. Vjerojatno najpoznatiji dom (u kojem se nalaze Harry, Ron i Hermiona) jest Gryffindor, koji je prije svega dom hrabrih i odvažnih. Na *Harry Potter Wiki* enciklopediji stoji mnoštvo etimoloških tumačenja, no izdvojit ćemo samo neka. Moguće je da ime *Gryffindor* složenica iz riječi *griffin* (na hrvatskom *grifon*), što je mitološko stvorenje s tijelom lava i glavom orla (inače, simbol Gryffindora je lav). Također, u starom engleskom *dor* može značiti 'ulaz, vrata', na francuskom *d'or* znači 'zlatan' (što je jedna od Gryffindorskih boja), a podrijetlo može biti i grčko od *dora*, 'dar', tako da postoje brojne kombinacije koje se možda mogu povezati u *Golden Gift of the Lion*. Slovenski prijevod imena *Gryffindor*, *Gryfndom* može se objasniti aluzijom na prvo spomenuto etimološko objašnjenje (spajanje riječi *gryfon* i *dom*). Jedna od upečatljivijih promjena naziva sigurno je ime školskog doma koji je osnovala Rowena Ravenclaw, a koji prima učenike koji su bistroumni i željni znanja.

Naime, naziv je složenica engleske riječi *raven*, što znači 'vrana' i *claw*, što znači 'kandža' (iako je simbol doma orao). Ako se u obzir uzme da su vrane jedne od najinteligentnijih ptica, aluzija na kvalitete koje se cijene u ovom domu očita je. U slovenskim prijevodima naziv doma glasi *Drznvraan* (a *Rowena* je prevedena kao *Daniela*), što je neologizam stvoren iz riječi *drznost*, što znači 'nadati se učiniti nešto unatoč nesigurnosti' (SSKJ) te riječi *vran* s promijenjenim zapisom riječi. S obzirom da drskost nije jedna od kvaliteta koja se cijeni u domu Ravenclawa i da u originalu ne postoji aluzija na nešto slično, prijevod je poprilično nespretan i nelogičan. Treći dom u Hogwartsu, koji prima učenike koji su prije svega marljivi, predani, odani i poštenu, zove se *Hufflepuff*, a njihov je simbol jazavac. Naziv je zapravo igra riječi iz *huff* i *puff*, što znači 'puhati, dahtati', a spominje se u bajci o tri prašćića i odnosi se na težak posao od kojeg pušemo i dahćemo od umora, što je vjerojatno aluzija na vrijedne i predane učenike koje dom prima (*Harry Potter Wiki*). U slovenskim je prijevodima dom preveden kao *Pihpuff* (a *Helga* kao *Perwola*), što je složenica iz riječi *pihati* (u značenju 'puhati') i nastavka *-puff*, koji je zadržan prema izvorniku. Četvrti, posljednji po redu dom je Salazara Slytherina, koji prima prepredene, snalažljive i ambiciozne učenike, a simbol mu je zmija (Slytherin je bio *parsel ust*, što znači da je mogao razgovarati sa zmijama, i jedini od četvorice osnivača koji je htio dopuštati upis u školu samo potomcima čistokrvnih vještica i čarobnjaka, a njegov je potomak i baštinik, Lord Voldemort). Naziv doma dolazi iz riječi *slithering* koja znači 'savijati se', što je aluzija na zmijino kretanje. U slovenskim prijevodima dom je preveden kao *Spolzgad*, a neologizam je složenica riječi *spolzeti* ('skliznuti') i riječi *gad* ('zmija, riđovka'), što ukazuje na to da prevoditelj nije u potpunosti sačuvao semantiku imena iz izvornika, već je neologizam preveo s obzirom na neku od zmijinih karakteristika.

6.5. Rasprava

Od 198 neologizama koji su prikazani u tablicama, samo je 13 primjera na jednak način prevedeno na bugarski, hrvatski i slovenski jezik. Promotrimo zastupljenost pojedinih vrsta prevoditeljskih rješenja na tri jezika:

	Hrvatski	Bugarski	Slovenski
Posuđenice	37	87	20
Sem. posuđenice	12	15	20
Prevedenice	63	60	58
Novotvorenice	46	36	100
Izravno prevođenje	40	0	0
Ukupno	198	198	198

Tablica 4. Tablični prikaz zastupljenosti pojedinih vrsta prevoditeljskih rješenja na tri jezika.

Iz tablice proizlazi da u bugarskim prijevodima ima najviše posuđenica (kategorija je obuhvaćala posuđenice s pravopisnom, posuđenice sa strukturnom te posuđenice s pravopisnom i strukturnom prilagodbom). Također je vidljivo da je broj semantičkih posuđenica u sva tri jezika podjednak. Najveća razlika među pojedinim jezicima vidljiva je u broju novotvorenica. Hrvatski prijevodi imaju devet novotvorenica više nego bugarski, dok hrvatski i bugarski prijevodi zajedno imaju manje novotvorenica nego slovenski. Kategorija pod nazivom *izravno prevođenje* odnosi se na prijevode imena, a budući da se u hrvatskim prijevodima imena rijetko prevode (najčešće ako je ime ili nadimak opisan), hrvatski ima najveći broj izravno prevedenih riječi. U bugarskim prijevodima izravno prevedene riječi izostaju jer transkripcija na ćirilčno pismo podrazumijeva pravopisnu prilagodbu. S druge strane, iako je slovensko pismo latinica, u slovenskim prijevodima nema nijednog izravno prevednog imena.

Što se tiče različitih prevoditeljskih rješenja u trima jezicima za pojedine kategorije, dobiveni rezultati su sljedeći: u kategoriji živih bića ukupno je 24 različito prevedenih neologizama (od 38), u kategoriji neživih pojavnosti ih je 50 (od 74), dok ih je u kategoriji imena ukupno 24 (od 87). Međutim, treba napomenuti da prilikom utvrđivanja broja različitih prevoditeljskih rješenja u sva tri jezika nisu ubrojane prevedenice.

Iz tablice također možemo iščitati da su zbog najvećeg broja posuđenica, velikog broja prevedenica i najmanjeg broja novotvorenica bugarski prijevodi najbliži izvorniku. Za razliku od bugarskih prijevoda u slovenskim prijevodima najveći je broj novotvorenica, a najmanji

prevedenica, posuđenica i izravnog prevođenja, pa možemo zaključiti da je od ova tri južnoslavenska jezika slovenski jezik najrazličitiji od izvornika. Hrvatski se prijevodi nalaze negdje između bugarskih i slovenskih, s najvećim brojem prevedenica i riječi koje su izravno prevedene.

Najzastupljeniji tvorbeni modeli u sva tri jezika slaganje su i sufiksacija. U hrvatskim je prijevodima najviše neologizama nastalo slaganjem (27), zatim sufiksacijom (25), stapanjem (5), prefiksacijom (1) i prefiksarno-sufiksalsnom tvorbom (1). U bugarskim je prijevodima također najviše neologizama nastalo slaganjem (25), sufiksacijom (17) te stapanjem (2). U slovenskim je prijevodima najviše neologizama nastalo slaganjem (40) i sufiksacijom (40) te stapanjem (5). Iz navedenih je podataka vidljivo da su u sva tri jezika najproduktivniji tvorbeni modeli slaganje i sufiksacija te da oba tvorbeni modela imaju približno jednak broj primjera.

Iako se, polazimo li od tvorbenih modela, čini da među ova tri južnoslavenska jezika nema većih razlika u prijevodima u odnosu na engleski original, provedena analiza pokazuje da su razlike najuočljivije u prijevodima pojedinih kategorija (posuđenica, semantičkih posuđenica, prevedenica i novotvorenica), a ne u tvorbenim modelima. Kako je već ranije navedeno, broj semantičkih posuđenica i prevedenica u sva je tri jezika podjednak, dok bugarski prijevodi imaju duplo više posuđenica nego hrvatski i slovenski zbog velikog broja transkribiranih riječi. Iz tablice je također vidljivo da je najveća razlika u prijevodima novotvorenica, kojih u bugarskom ima najmanje (37), a u slovenskom najviše (100).

Ovdje se nameće pitanje što je uzrok navedenim razlikama među analiziranim prijevodima – pogotovo zato što bugarski, hrvatski i slovenski pripadaju istoj jezičnoj porodici. Osim unutarjezičnih (strukturnih) razlika među njima, držimo da su utvrđene razlike povezane s jezičnom politikom, točnije jezičnim purizmom.

Jezični purizam je „djelatnost u težnji da se književni jezik, osobito njegov rječnik, približi idealu čistoće tako da se odstranjuju usvojene internacionalne riječi ili riječi iz jezika prema kojima je purizam upravljen u nekom vremenu; jezično čistunstvo”. Turk (1996: 63) ističe da se, kada se govori o purizmu, u prvi plan stavlja odnos prema jezičnim elementima stranog podrijetla, što podrazumijeva isključivost i netolerantnost te općenito težnju da se iz jezika uklone svi elementi, koji su nastali kao posljedica kulturnih, civilizacijskih i jezičnih dodira: posuđivanja i interferencija. Autorica također navodi (1996: 65) da kulturna povijest potvrđuje da se purizam većeg intenziteta ne javlja slučajno, već je uvijek odgovor na

nepovoljne izazove uvjetovane kulturnim, civilizacijskim i naročito političkim čimbenicima. Turk tako zaključuje kako to znači da su nacionalni jezici koji su u nekom razdoblju bili izloženi jakom stranom utjecaju zbog specifične povijesno-političke situacije razvili purističku reakciju kojom su nastojali očuvati jezičnu samobitnost i prepoznatljivost kao oblik nacionalne samobitnosti. To se osobito odnosi na hrvatski, slovenski, češki, slovački, ali i na druge jezike jer su svjesna višestoljetna i izražena germanizacija i hungarizacija postigle u povijesno uvjetovanom kontaktu u tzv. malih naroda jezični purizam i oslanjanje na vlastite snage.

Iako bugarski, hrvatski i slovenski jezik pripadaju kategoriji tzv. manjih jezika, navedene razlike u prijevodima pojedinih neologizama ukazuju da se ova tri jezika međusobno razlikuju s obzirom na tip purizma. Budući da slovenski prijevodi imaju veći broj novotvorenica u odnosu na bugarski i hrvatski te da u slovenskim prijevodima nema nijednog izravno prevedenog imena, možemo zaključiti da je u slovenskom jeziku zastupljeniji snažniji tip purizma nego u bugarskom i hrvatskom.

Međutim, pitanje je je li uzrok razlika isključivo jezični purizam. Ako pogledamo rezultate istraživanja provedenog u ovom radu, uočljivo je da je slovenski prevoditelj skloniji uporabi domaćih riječi, u odnosu na hrvatskog i bugarskog prevoditelja. Moguće je da je to pitanje jezične politike u pojedinoj zemlji, no također je moguće da je to pitanje nekih drugih čimbenika. Naime, moguće je da je to odabir samog prevoditelja (ako je purist), a moguće je da je u pojedinoj zemlji jači utjecaj institucija koje se bave 'kontrolom' jezika. Osim toga, moguće je da se iz financijskih razloga u nekim zemljama ne provode lekture i korekture prijevoda.

Osim toga, u radu je već ranije spomenuto da treba uzeti u obzir tko je ciljana čitateljska publika. Već je utvrđeno da romani o Harryju Potteru pripadaju dječjoj književnosti, pa je i očekivana jača intervencija prevoditelja nego što bi bio slučaj s prijevodom teksta za odrasle.

7. Zaključak

Svijet Harryja Pottera zamišljen je i predstavljen u romanima do najsitnijih detalja, a kako bi to sve bilo moguće Rowlingova je iskovala i leksik koji bi ga opisao, odnosno u engleskom je stvorila nove riječi koje su bezjacima nepoznate. U ovom smo radu takve riječi kategorizirali među stilističke neologizme. Iz istraživanja smo vidjeli kako su razlike u prijevodima u nekim kategorijama veće, a u nekima manje. Analiza je pokazala da su prijevodi stilističkih neologizama na bugarski najslbličiji izvorniku, na hrvatski nešto manje, a na slovenski najmanje. Najzastupljeniji tvorbeni model stilističkih neologizama su slaganje i sufiksacija kako u originalu tako i u prijevodima. Također, treba imati na umu da pojedini neologizmi iz originala često imaju više mogućih konotacija, a nerijetko je riječ o igri riječima, što je uvijek vrlo izazovno prevoditi. Izbor prevoditeljske strategije neologizama zasigurno je povezan s odnosom pojedinih jezika prema elementima iz stranih jezika, kao i s prevoditeljevom pretpostavkom što je najbolje rješenje za potencijalnu čitateljsku publiku kojoj su romani namijenjeni. Sigurno je da romani o Harryju Potteru pripadaju dječjoj književnosti, no treba imati na umu da je prije svega riječ o dobi koja bi otprilike odgovarala dobi za odlazak u Hogwarts (od deset, jedanaest godina nadalje), što znači da je riječ o školarcima koji su sigurno, barem donekle, već upoznati s engleskim jezikom (a vjerojatno su to bugarski i hrvatski prevoditelji više imali na umu nego slovenski). Također, treba uzeti u obzir da su romani izlazili u razmaku od deset godina, što nužno znači da su neka djeca odrastala zajedno s Harryjem, pa su recimo tako neki od njih kao jedanaestogodišnjaci čitali *Kamen mudraca*, dok su *Darove smrti* čitali praktički kao odrasli ljudi kojima ipak takve velike promjene nisu potrebne. Držimo da se gotovo svi mogu složiti da je odlika dobrog prevoditelja prepoznavati intertekst originala i pokušati ga inkorporirati u prijevod, no pitanje je treba li to činiti sa svakim neologizmom, i još više je li Rowlingina namjera bila da djeca koja Pottera čitaju u originalu prepoznaju baš svaku referencu ili konotaciju. Također, ostaje i otvoreno pitanje koliko dijete kao čitatelj dobiva time što mu je sve prevedeno i što ima vrlo malo doticaja s originalom. Na kraju krajeva, kako god dijete zvalo pojedini predmet, biljku, biće, zvijer, toponim ili lik važnija je poruka koju mu oni donose jer ipak čitatelja – dijete više formira sadržaj, nego sama forma.

Što se pak tiče sadržaja, očito je kako popularnost Harryja Pottera ne jenjava ni s novim generacijama, iako je prošlo čak 23 godine od prvog objavljivanja *Kamena mudraca*. Izgleda

da su se u čarobni svijet najpoznatijeg mladog čarobnjaka zaljubili mnogi, oni koji su ga samo čitali, oni koji su ga gledali, možda i oni koji su ga negdje usputno uhvatili, a sigurno najviše oni koji su s njime odrastali. Ako ga pitate, vjerojatno bi vam svako dijete reklo da želi imati čarobne moći kojima može promijeniti svijet, a vjerojatno bi vam i svaki odrastao čovjek rekao da želi čarobni štapić kojim bi si mogao olakšati život, pa iako Harry Potter to sve ima, poanta nije samo u tome. Najljepši dio *potterovskog* svijeta zapravo je priča. Priča o prijateljstvu, odrastanju, majčinskoj ljubavi i žrtvi, o dobru i zlu i o tome kako kao djeca imamo jednake predispozicije i mogućnosti da napravimo što želimo, ali kako nas naši vlastiti odabiri definiraju i pretvaraju u ono što danas jesmo. Rowlingova je vjerojatno sve to imala na umu kada je pisala priču i pri tome je uspjela stvoriti svijet opisan do najsitnijih detalja. Svijet u kojem postoje najrazličitija čarobna bića o kojima možemo skrbiti, svijet u kojem je najvažnija sporedna stvar na svijetu metloboj, ali i svijet u kojem učimo pripremljati čarobne napitke, predmete pretvaramo u životinje, učimo se boriti protiv mračnih sila, slušamo o povijesti i zakonima magije, putujemo metlom, letiprahom ili putoključem, zabavljamo se isprobavajući Weasleyeve zabušantske zbirke, a sve to činimo s uživanjem. I baš zato, Pottera uvijek iznova uzimamo u ruke, bez obzira na to kako su sve te riječi prevedene na pojedini jezik.

8. Appendix

Tablica 1: Nazivi za živa bića

Engleski	Hrvatski	Kategorije	Tip tvorbe	Bugarski	Kategorije	Tip tvorbe	Slovenski	Kategorije	Tip tvorbe
acromantula	akromantula	posuđ. - p. p.	x	акромантула	posuđ. - p. p.	x	akromantela	posuđ. - p. i s. p.	x
basilisk	bazilisk	posuđ. - p. p.	x	базилиск	posuđ. - p. p.	x	bazilisk	posuđ. - p. p.	x
blast-ended skrewt	praskavi repuni	novotv.	sufiksacija	раконоги огнемети	novotv.	sufiksacija	ritotrobi zaribanci	novotv.	sufiksacija
boggart	bauk	novotv.	netvorbena	богърт	posuđ. - p. p.	x	bavkar	novotv.	sufiksacija
bowtruckle	prutak	novotv.	sufiksacija	огъвач	sem.posuđ.	x	driada	seman. posuđ.	x
chinese fireball	grimizna kineska meteorka	preved.	netvorbena	червени гайски огнен змей	preved.	netvorbena	kitajska gobarjevka	novotv.	sufiksacija
common welsh green	velška zelena (zmajica)	preved.	netvorbena	уелски зелен (змеј)	preved.	netvorbena	welška zelenka	preved.	netvorbena
crumple-horned snorkack	gužveljave rogatice	novotv.	sufiksacija	нагънаторог шнорхелоподобен квакльовец	novotv.	sufiksacija	švedrorogi šmrčik	novotv.	sufiksacija
crups	krupovi	posuđ. - p. p.	x	крупове	posuđ. - p. p.	x	renčevci	novotv.	sufiksacija
dementor	dementor	posuđ. - izv. oblik	x	диментор	posuđ. - p. p.	x	morakvar	novotv.	slaganje
Devil's snare	Đavolja zamka	preved.	netvorbena	дјаволска примка	preved.	netvorbena	hudičeva zanka	preved.	netvorbena
doxy biting fairy	vilenice	preved.	netvorbena	доксисти	posuđ. - s. p.	netvorbena	barbike	preved.	netvorbena
flobberworm	čekinjaši	preved.	sufiksacija	пихтиести червеи	preved.	netvorbena	tubobube	novotv.	stapanje
grim	Groza	preved.	netvorbena	злия Грим	preved.	netvorbena	Krut	preved.	netvorbena
grindylow	gruvalica	novotv.	sufiksacija	гриндилоу	posuđ. - p. p.	x	mlevnikon	novotv.	sufiksacija
gurdyroot	gurdikorijen	posuđ. - p. p.	x	стражев корен	preved.	netvorbena	bulakoren	novotv.	slaganje
hippogriff	hipogrif	posuđ. - p. p.	x	хипогриф	posuđ. - p. p.	x	hipogrif	posuđ. - p. p.	x
house-elf	kućni vilenjak	preved.	netvorbena	домашно духче	preved.	netvorbena	hišni vilinac	preved.	netvorbena
hungarian horntail	mađarska bodljorepa	preved.	slaganje	унгарски шипоносец	novotv.	slaganje	romunska reporoževka	novotv.	slaganje
kappa	kapuka	posuđ. - s. p.	x	капитс	posuđ. - s. p.	x	kappe	posuđ. - s. p.	x
knarls	knarlovi	posuđ. - p. p.	x	бодливец (бодливците)	preved.	sufiksacija	ježi	preved.	netvorbena
leprechaun (clauricorn)	vilenjaci zlatonosci	preved.	slaganje	лепрекони	posuđ. - s. p.	x	irski škrateljci	posuđ. - s. p.	x
mandrake (mandragora)	mandragora (bunovina)	posuđ. - p. p.	x	мандрагора	posuđ. - p. p.	x	mandragora	posuđ. - p. p.	
nargles	narglovi	posuđ. - p. p.	x	нарѓли	posuđ. - s. p.	x	nargliji	posuđ. - s. p.	x
niffler	šnjofavac	novotv.	sufiksacija	душко	seman. posuđ.	x	šnofeljček	novotv.	sufiksacija
norwegian ridgeback	norveški kukudrilo	novotv.	netvorbena	норвежки гребеногърбушко	novotv.	slaganje	norveški grbavec	preved.	sufiksacija
pixies	vilovnici	novotv.	sufiksacija	феите	preved.	netvorbena	škrateljci	novotv.	sufiksacija
porlock	porloci	posuđ. - p. p.	x	рунтавите хоботковци	novotv.	sufiksacija	pestunkoni	novotv.	slaganje
puffskein	jastučarke	novotv.	slaganje	надувковци	preved.	sufiksacija	mufovatki	novotv.	slaganje
pygmy puff	patuljasne pufnice	novotv.	sufiksacija	пуккавели мњици (sg. пуккавел мњик)	novotv.	sufiksacija	pigmejčivkice	posuđ. - s. p.	x
red cap	crveni čepici	preved.	sufiksacija	червеношапковци	preved.	slaganje	rdeče kapice	preved.	sufiksacija
snargaluff	mesohvatka	novotv.	slaganje	вероломка	novotv.	slaganje	grljehujka	novotv.	stapanje
swedish short-snout	švedski kratkonosac	preved.	slaganje	шведски књсонос	preved.	slaganje	švedska kratkogobčnica	preved.	slaganje
thestrall	testral	posuđ. - p. p.	x	тестролите	posuđ. - s. p.	x	žvadri	novotv.	netvorbena
troll	trol	posuđ. - p. p.	x	трол	posuđ. - p. p.	x	trol	posuđ. - p. p.	x
veela	veela	posuđ. - izv. oblik	x	вийли	posuđ. - s. p.	x	vyle	posuđ. - s. p.	x
Whomping willow	Napadačka vrba	preved.	sufiksacija	Плащещи върба	preved.	sufiksacija	Vrba mesarica	preved.	sufiksacija

Tablica 2: Nazivi za nežive pojavnosti

Engleski	Hrvatski	Kategorija	Tip tvorbe	Bugarski	Kategorija	Tip tvorbe	Slovenski	Kategorija	Tip tvorbe
Amortentia	Amortentia	posud. - izv. oblik	x	Амортенция	posud. - p. p.	x	Amortencija	posud. - p. p.	x
animagus	animagus	posud. - izv. oblik	x	зоомаг	novotv.	slaganje	mag	seman. posud.	x
apparition	aparacija	posud. - s. i p. p.	x	магипортация	novotv.	slaganje	udejanjanje	seman. posud.	x
auror	auror	posud. - izv. oblik	x	аврор	posud. - p. p.	x	auror	posud. - izv. oblik	x
beater(s)	gonič	seman. posud.	x	бияч	seman. posud.	x	tolkač	seman. posud.	x
bezoar	bezoar	posud. - izv. oblik	x	безоар	posud. - izv. oblik	x	bezoar	posud. - izv. oblik	x
bludger	maljac	novotv.	sufiksacija	блъджърит	posud. - p. p.	x	štamf	novotv.	netvorbena
butterbeer	pivoslavac	novotv.	slaganje	бирен шейк	preved.	netvorbena	maslenušek	novotv.	sufiksacija
chaser(s)	lovac	seman. posud.	x	гончия	seman. posud.	x	zasledovalec	seman. posud.	x
clankers	zveckalice	novotv.	sufiksacija	дрънкаче	novotv.	sufiksacija	klonke	novotv.	netvorbena
dark mark	tamni znamen	preved.	netvorbena	черния знак	preved.	netvorbena	Mojstrovno znamenje	novotv.	netvorbena
death eaters	smrtonoš	novotv.	slaganje	смъртожадни	novotv.	slaganje	jedci smrti	preved.	netvorbena
Deflagration deluxe	Deluks deflagracija	preved.	netvorbena	Блясъци и гръмотръсци	novotv.	sufiksacija	Pirotehnična pustolovščina	seman. posud.	netvorbena
deluminator	deluminator	posud. - izv. oblik	x	загасител	novotv.	sufiksacija	ugaševalnik	novotv.	sufiksacija
Felix felicitis	Felix felicitis	posud. - izv. oblik	x	Феликс Фелицис	posud. - p. p.	x	Blagis Blagodarius	novotv.	sufiksacija
Fever fudge	vruće vrućice	preved.	netvorbena	карамелчета „Трескавелчета“	novotv.	sufiksacija	vročinski vetrc	novotv.	netvorbena
Firebolt	Vatrena munja	preved.	netvorbena	Светкавица	sem. posud.	netvorbena	Ognjena strela	preved.	netvorbena
floo network	letimreža	novotv.	slaganje	пудролинните	novotv.	slaganje	frčamrežje	novotv.	slaganje
Floo powder	Letiprah	novotv.	slaganje	летежна пудра	preved.	netvorbena	prašek frčašek	novotv.	sufiksacija
foe-glass	zlotvozor	novotv.	slaganje	врагоглед	novotv.	slaganje	zrcalo sovražnikov	preved.	netvorbena
galleon	galeon	posud. - p. p.	x	галеон	posud. - p. p.	x	guld	novotv.	netvorbena
golden snitch	zlatna zvrčka	preved.	sufiksacija	златен снич	posud. - p. p.	x	zlati zviz	preved.	netvorbena
healer	vidari	preved.	netvorbena	лечители	preved.	netvorbena	zdravilci	preved.	sufiksacija
heliopath	heliopati	posud. - p. p.	x	хелиопати	posud. - p. p.	x	heliopati	posud. - p. p.	x
horcrux	horkrus	posud. - p. p.	x	хоркрукс	posud. - p. p.	x	skrižvn	novotv.	netvorbena
howler	urlojav	novotv.	slaganje	конско	seman. posud.	netvorbena	tulba	seman. posud.	netvorbena
inferius	inferius	posud. - izv. oblik	x	инфер	posud. - s. p.	x	inferius	posud. - izv. oblik	x
instant darkness powder	prašak za instant mrak	preved.	netvorbena	прах „Внезапен мрак“	preved.	netvorbena	prašek instantni mračevac	novotv.	sufiksacija
invisibility cloak	plašt nevidljivosti	preved.	netvorbena	мантия невидимка	preved.	netvorbena	plašč nevidnosti	preved.	netvorbena
keeper	vratar	seman. posud.	x	пазач	seman. posud.	x	branilec	seman. posud.	x
Knight bus	Moćni autobus	preved.	netvorbena	Среднощен рицар	preved.	netvorbena	Vitez ponoćjak	novotv.	slaganje
knut	knut	posud. - izv. oblik	x	кнут	posud. - p. p.	x	firić	novotv.	netvorbena
Legilimency	Legilimenacija	posud. - s. i p. p.	x	легилимантика	posud. - s. i p. p.	x	čitljivija	novotv.	netvorbena
lunscope	lunaskop	posud. - s. i p. p.	x	луноскоп	posud. - s. i p. p.	x	lunoskop	posud. - s. i p. p.	x
Marauder's map	Mapa za haranje	novotv.	sufiksacija	Хитроумната карта	novotv.	slaganje	Ravbarjeva karta	novotv.	netvorbena
Merlin's beard	Merlinove mi brade	preved.	netvorbena	мъла се в брадата на Мерлин	preved.	netvorbena	pri Merlinovi bradi	preved.	netvorbena
metamorphmagus	metamorfo magus	posud. - p. i s. p.	x	метаморфмаг	posud. - p. i s. p.	x	metamorfer	posud. - p. i s. p.	x
mirror of Erised	zrcalo Erised	posud. - izv. oblik	x	огледалото Еиналеж	preved.	netvorbena	Zrcalo Ajnenerperh	preved.	netvorbena
mudblood	mutnjak	novotv.	sufiksacija	тънородче	novotv.	slaganje	brezkrvnež	seman. posud.	x
muggle	bezbjak	seman. posud.	x	мъгъл	posud. - s. p.	x	bunkelj	novotv.	netvorbena
Nosebleed nougat	nosokrvni nugati	preved.	slaganje	дражетата „Кръв от нослето“	preved.	netvorbena	krvavonosne karamele	preved.	slaganje
Occlumency	Oklumencija	posud. - s. i p. p.	x	окулмантика	posud. - s. p.	x	brambovija	novotv.	sufiksacija
omnioculars	svezor	novotv.	slaganje	всевизор	novotv.	slaganje	blizogledi	novotv.	slaganje
parseltongue	parselski (jezik)	posud. - p. p.	x	змийски	preved.	netvorbena	kačji jezik	preved.	netvorbena
patronus	patronus	posud. - izv. oblik	x	покровител	seman. posud.	x	varuh	seman. posud.	x
pensieve	sito sjećanja	novotv.	netvorbena	мислоем	novotv.	slaganje	mislito	novotv.	sufiksacija
Philosopher's stone	Kamen mudraca	preved.	netvorbena	Философски камък	preved.	netvorbena	Kamen modrosti	preved.	netvorbena
Polyjuice potion	Višesokovni napitak	preved.	slaganje	Многоликова отвара	novotv.	slaganje	Mnogobitni napoj	novotv.	slaganje
portkey	putoključ	novotv.	slaganje	летекод	novotv.	slaganje	dvernik	novotv.	sufiksacija
prefect	prefekt	posud. - p. p.	x	отличник	seman. posud.	x	predstavnik studentov	preved.	netvorbena
probity probe	napipavalke poštenja	novotv.	sufiksacija	Неподкупните жезли	novotv.	netvorbena	pipajpipalke	novotv.	slaganje
puking pastilles	bljuvalice	novotv.	sufiksacija	бонбончето „Блъв-блъв“	novotv.	netvorbena	bruhaški biskvitki	novotv.	sufiksacija
quaffle	balun	seman. posud.	x	куофл	posud. - p. p.	x	lokl	novotv.	netvorbena
quidditch	metloboj	novotv.	slaganje	квидич	posud. - p. p.	x	quidditch	posud. - izv. oblik	x
rememberall	nezaboravak	novotv.	pref.-suf. tvorba	вспоминиче	novotv.	slaganje	spominka	novotv.	sufiksacija
Resurrection stone	Kamen uskrnsnuća	preved.	netvorbena	Животворни камък	novotv.	slaganje	Kamen vstajenja	preved.	netvorbena
secrecy sensor	tajnomjer	novotv.	slaganje	тайносензор	novotv.	slaganje	senzor skrivnosti	preved.	netvorbena
seeker	tragač	seman. posud.	x	търсач	seman. posud.	x	iskalec	seman. posud.	x
sickle	srp	preved.	netvorbena	сикл	posud. - s. p.	x	srpec	preved.	sufiksacija
sneakoscope	činkoskop	novotv.	sufiksacija	опасноскоп	novotv.	sufiksacija	zahrbtovid	novotv.	slaganje
Sorting hat	Razredbeni klobuk	novotv.	netvorbena	Разпределителна шапка	novotv.	netvorbena	Klobuk izbiruh	preved.	netvorbena
spattergroit	kozičava grujavica	novotv.	netvorbena	шаренопръска	novotv.	slaganje	glivični ožig	seman. posud.	x
spectrespecs	duhočale	novotv.	stapanje	незримоглед	novotv.	slaganje	spektrošpegle	novotv.	slaganje
squib	hrkan	novotv.	sufiksacija	безмоощен	novotv.	slaganje	šlapl	novotv.	netvorbena
The Elder wand	Bazgov štapić	preved.	netvorbena	Бъзовата пръчка	preved.	netvorbena	Prapalica	preved.	prefiksacija
Thief's downfall	kradljivčev pad	preved.	netvorbena	Крадљов пад	preved.	netvorbena	Roparjev padec	preved.	netvorbena
time-turner	vremokret	novotv.	stapanje	времевърт	novotv.	stapanje	časotresk	novotv.	stapanje
Ton-tongue toffee	karamela jezikoduljica	novotv.	stapanje	Карамелики Тонезик	preved.	slaganje	jezične karamele	preved.	netvorbena
Umbigular slashkilter	umbigularni rezerez	novotv.	stapanje	побойниците писиранодрешковци	novotv.	stapanje	umgumbulni klicofer	novotv.	slaganje
unspeakables	neizrecivi	preved.	prefiksacija	непродумващи	preved.	prefiksacija	neimenljivi	preved.	prefiksacija
vanishing cabinet	ormar za nestajanje	preved.	netvorbena	вълшебен сандък	seman. posud.	x	radiomara (Gradiš. pr.)	novotv.	stapanje
Veritaserum	veritaserum	posud. - izv. oblik	x	веритасерум	posud. - izv. oblik	x	reserum	novotv.	stapanje
Wildfire whiz-bangs	eksplozivne vabilice	novotv.	sufiksacija	пиратките примамки	novotv.	sufiksacija	bežipetarde	novotv.	slaganje
wracksput	umolaža	novotv.	netvorbena	хаплив бръмбазък	novotv.	netvorbena	krešbenični sesalni nategi	novotv.	netvorbena

Tablica 3: Imena (A-L)

Engleski	Hrvatski	Kategorija	Tip tvorbe	Bugarski	Kategorija	Tip tvorbe	Slovenski	Kategorija	Tip tvorbe
Alastor Mad-Eye Moody	Alastor Divljooki Moody	preved.	slaganje	Аластор Лудоокија Мууди	preved.	slaganje	Alastor Noruč Nergga	novotv.	slaganje
Arithmancy	Aritmancija	posud. - p. i. s. p.	x	Аритмантика	posud. - p. i. s. p.	x	Numerologija	seman. posud.	x
Barty Crouch Snr	Bartemius Crouch	izr. pre.	x	Бартемис Крауч	posud. - p. p.	x	Barty Hules	novotv.	netvorbena
Bellatrix Leastrange	Bellatrix Leastrange	izr. pre.	x	Белатрикс Лестранж	posud. - p. p.	x	Krasotilya L'Ohol	novotv.	netvorbena
Bloody Baron	Krvavi Barun	preved.	netvorbena	Кървавия барон	preved.	netvorbena	Krvavi baron	preved.	netvorbena
Buckbeak	Kijunoslav	novotv.	slaganje	Бъкбийк	posud. - p. p.	x	Žreboklun	novotv.	slaganje
Charms	Čarolije	preved.	netvorbena	Вълшебство	preved.	netvorbena	Uroki	preved.	netvorbena
Cornelius Fudge	Cornelius Fudge	preved.	x	Корнелиус Фъдж	posud. - p. p.	x	Cornelius Sushmaar	novotv.	slaganje
Crookshanks	Krivoňja	novotv.	sufiksacija	Крукшанкс	posud. - p. p.	x	Krivošap	novotv.	sufiksacija
Daily Prophet	Dnevni prorok	preved.	netvorbena	Пророчески вести	preved.	sufiksacija	Preroške novice	preved.	netvorbena
Dark Lord	Gospodar tame	preved.	netvorbena	Черния лорд	preved.	netvorbena	Mojstromč	novotv.	netvorbena
Diagon Alley	Zakutna ulica	preved.	slaganje	Дијон-али	posud. - p. p.	x	Prečna ulica	preved.	netvorbena
Divination	Proricanje sudbine	seman. posud.	x	Пророкуване	seman. posud.	x	Vedeževanje	seman. posud.	x
Dobby	Dobby	izr. pre.	x	Доби	posud. - p. p.	x	Trapets	novotv.	netvorbena
Dolores Umbridge	Dolores Umbridge	izr. pre.	x	Долорес Ёмбридж	posud. - p. p.	x	Kalavara Temyna	novotv.	slaganje
Duelling Club	Duelanski klub	preved.	netvorbena	Клубът по дуелиране	preved.	netvorbena	Dvobojevalski krožek	preved.	netvorbena
Fang	Očňjak	seman. posud.	x	Фанг	posud. - izv. oblik	x	Čekani	seman. posud.	x
Fat Friar	Debeli fratar	preved.	netvorbena	Тлъстия монах	preved.	netvorbena	Debeli frater	preved.	netvorbena
Fat Lady	Debela dama	preved.	netvorbena	Дебелата дама	preved.	netvorbena	Debela gospa	preved.	netvorbena
Flourish and Blotts	Krasopis od Bugačice	preved.	slaganje	Флорис и Блотс	posud. - p. p.	x	Lepopis in pivnik	preved.	slaganje
Fluffy	Bundi	preved.	netvorbena	Пухчо	preved.	netvorbena	Miško	preved.	netvorbena
Forbidden forest	Zabranjena šuma	preved.	netvorbena	Забранената гора	preved.	netvorbena	Prepovedani gozd	preved.	netvorbena
Gilderoy Lockheart	Gilderoy Lockheart	izr. pre.	x	Гилдрой Локхарт	posud. - p. p.	x	Slatan Sharmar	novotv.	sufiksacija
Great Hall	Velika dvorana	preved.	netvorbena	Голяма зала	preved.	netvorbena	Velika dvorana	preved.	netvorbena
Grimmauld Place	Grimmauldov trg	preved.	netvorbena	Гримо плейс	posud. - p. p.	x	Trochnmrkow trg	novotv.	slaganje
Gryffindor	Gryffindor	izr. pre.	x	Грифиндор	posud. - p. p.	x	Gryffondom	novotv.	slaganje
He-Who-Must-Not-Be-Named	Onaj-Čije-Se-Ime-Ne-Smije-Izgovoriti	preved.	netvorbena	Онзи-който-не-бива-да-се-назовава	preved.	netvorbena	Tisti, Ki Ga Ne Smemo Imenovati	preved.	netvorbena
Hog's Head Inn	Veprva glava	preved.	netvorbena	Свинската глава	preved.	netvorbena	Pri merjaščevi glavi	preved.	netvorbena
Hogsmeade	Hogsmeade	izr. pre.	x	Хогсмийд	posud. - p. p.	x	Meryascoveena	novotv.	slaganje
Hogwarts	Hogwarts	izr. pre.	x	Хогвортс	posud. - p. p.	x	Bradavičarka	novotv.	sufiksacija
Honeydukes	Medičarnica	novotv.	slaganje	Меденото царство	preved.	sufiksacija	Medeni car	preved.	sufiksacija
Horace Slughorn	Horace Slughorn	izr. pre.	x	Хорас Слъгхорн	posud. - p. p.	x	Limax	novotv.	slaganje
Hufflepuff	Hufflepuff	izr. pre.	x	Хафълпаф	posud. - p. p.	x	Pihpuff	novotv.	slaganje
Kingsley Shacklebolt	Kingsley Shacklebolt	izr. pre.	x	Кингзли Шакълболт	posud. - p. p.	x	Krallek Kehomet	novotv.	slaganje
Knockturn Alley	ul. Nokturno	preved.	netvorbena	Мракон-али	preved.	sufiksacija	Nokturna ulica	preved.	netvorbena
Kreacher	Kreacher	izr. pre.	x	Крийчър	posud. - p. p.	x	Spack	novotv.	netvorbena
Leaky Cauldron	Šuplji kotlić	preved.	netvorbena	Продънения котел	preved.	netvorbena	Počeni kotel	preved.	netvorbena
Little Hangleton	Little Hangleton	izr. pre.	x	Литъл Хангълтън	posud. - p. p.	x	Spodnji Trupeltse	novotv.	sufiksacija
Little Whinging	Little Whinging	izr. pre.	x	Литъл Уининг	posud. - p. p.	x	Spodnji Stokts	novotv.	sufiksacija
Lord Voldemort	Lord Voldemort	izr. pre.	x	Лорд Волдемор	posud. - p. p.	x	Lord Mrlakenstein	novotv.	sufiksacija
Ludo Bagman	Ludo Bagman	izr. pre.	x	Людвик Багман	posud. - p. p.	x	Ludo Maalhar	novotv.	slaganje
Luna Lovegood	Luna Lovegood	izr. pre.	x	Луна Лъвгуд	posud. - p. p.	x	Loona Liupka	novotv.	netvorbena

Tablica 3: Imena (M-Y)

Madam Pinc	Madam Pinc	izr. pre.	x	Мадам Пинс	posud. - p. p.	x	madam Monckel	seman. posud.	x
Magical Menagerie	Magična menažerija	preved.	netvorbena	Магическата менажерия	preved.	netvorbena	Čarobna menezherija	preved.	netvorbena
Minerva McGonagall	Minerva McGonagall	izr. pre.	x	Минерва Макгонгол	posud. - p. p.	x	Minerva Mchudurra	novotv.	netvorbena
Moaning Myrtle	Plačljiva Mirta	preved.	sufiksacija	Стенещата Миртъл	preved.	sufiksacija	Javkajoča Jana	preved.	netvorbena
Moony	Lunac	preved.	sufiksacija	Лун	preved.	netvorbena	Lunco	preved.	sufiksacija
Mr Ollivander	Ollivander	izr. pre.	x	Господин Оливандър	posud. - p. p.	x	g. Olchenbat	novotv.	slaganje
Nagini	Nagini	izr. pre.	x	Наджини	posud. - s. i p. p.	x	Nagini	oblik	x
Nearly Headless Nick	Skorobezglavi Nick	preved.	slaganje	Почтибезглавия Ник	preved.	slaganje	Skorajbezglavi Nick	preved.	slaganje
Neville Longbottom	Neville Longbottom	izr. pre.	x	Невил Лонботъм	posud. - p. p.	x	Neville Velerit	novotv.	slaganje
Nymphadora Tonks	Nymphadora Tonks	izr. pre.	x	Нимфадора Тонкс	posud. - p. p.	x	Fatale Tanga	novotv.	slaganje
Padfoot	Tihotap	novotv.	slaganje	Лап	preved.	netvorbena	Tacmeister	novotv.	slaganje
Peevs	Peevs	izr. pre.	x	Пийвс	posud. - p. p.	x	Zhopmack	novotv.	slaganje
Peter Pettigrew	Peter Pettigrew	izr. pre.	x	Питър Петигрю	posud. - p. p.	x	Marius Mally	novotv.	netvorbena
Pigwidgeon (Pig)	Prasac	seman. posud.	x	Пигвиджън (Пиг)	posud. - p. p.	x	Volfram	seman. posud.	x
Privet Drive	Kalinin prilaz	preved.	netvorbena	Привит Драйв	posud. - p. p.	x	Rožmarinova ulica	preved.	sufiksacija
Professor Binns	Profesor Binns	izr. pre.	x	Професор Бинс	posud. - p. p.	x	profesor Speedy	novotv.	sufiksacija
Professor Flitwick	Profesor Flitwick	izr. pre.	x	Професор Флитвик	posud. - p. p.	x	profesor Colibri	novotv.	netvorbena
Professor Grubbly-Plank	Profesorica Grubbly-Plank	izr. pre.	x	Професор Гръбли-Планк	posud. - p. p.	x	profesor Tcherwiva-Dyla	novotv.	slaganje
Professor Pomona Sprout	Profesorica Pomona Sprout	izr. pre.	x	Професор Спраут	posud. - p. p.	x	Pomona Ochrow	novotv.	slaganje
Professor Quirrell	Profesor Quirrell	izr. pre.	x	Професор Куиръл	posud. - p. p.	x	profesor Smottan	novotv.	sufiksacija
Prongs	Parožak	seman. posud.	x	Рог	preved.	netvorbena	Kopitlyaj	novotv.	sufiksacija
Ravenclaw	Ravenclaw	izr. pre.	x	Рейвнклоу	posud. - p. p.	x	Drznvraan	novotv.	slaganje
Remus Lupin	Remus Lupin	izr. pre.	x	Ремус Лупин	posud. - p. p.	x	Remus Wulf	seman. posud.	x
Rita Skeeter	Rita Skeeter	izr. pre.	x	Рита Скийтър	posud. - p. p.	x	Rita Brentsell	novotv.	sufiksacija
Room of Requirement	Soba potrebe	preved.	netvorbena	Нужната стая (Влез-излез)	preved.	netvorbena	Sobana ZI-ZIN /Sobana KZTD	novotv.	netvorbena
Rubeus Hagrid	Rubeus Hagrid	izr. pre.	x	Рубеус Хагрид	posud. - p. p.	x	Hagrid Ruralus	novotv.	sufiksacija
Rufus Scrimgeour	Rufus Scrimgeour	izr. pre.	x	Руфус Скримджър	posud. - p. p.	x	Rufus Tepeshkar	novotv.	sufiksacija
Runes	Rune	posud. - p. p.	x	Руни	posud. - p. p.	x	Runa	posud. - p. p.	x
Scabbers	Šugonja	novotv.	sufiksacija	Скабърс	posud. - p. p.	x	Škraba	novotv.	sufiksacija
Severus Snape	Severus Snape	izr. pre.	x	Сиверъс Снейп	posud. - p. p.	x	Robaus Raws	novotv.	netvorbena
Shell Cottage	Školjka	seman. posud.	x	Черупката	seman. posud.	x	Brežni dom	preved.	netvorbena
Shrieking Shack	Vriščava daščara	preved.	slaganje	Къщата на крясците	preved.	netvorbena	Besneča brunarica	seman. posud.	x
Skiving snackboxes	Zabušantska zbirka	preved.	netvorbena	Кутийки с лъготийки	preved.	netvorbena	Slastne strahote	preved.	netvorbena
Slytherin	Slytherin	izr. pre.	x	Слидерин	posud. - p. p.	x	Spolzgad	novotv.	slaganje
The Burrow	Jazbina	seman. posud.	x	Хралупата	seman. posud.	x	Jazbina	seman. posud.	x
The Quibbler	Odgonetač	preved.	sufiksacija	Дрънкало	seman. posud.	x	Razkrito	novotv.	sufiksacija
Three Broomsticks Inn	Tri metle	preved.	netvorbena	Трите метли	preved.	netvorbena	Pri treh metlah	preved.	netvorbena
Tom Marvolo Riddle	Tom Marvolo Riddle	izr. pre.	x	Т. М. Ридъл	posud. - p. p.	x	Mark Marvolo Neelstin	novotv.	netvorbena
Transformation	Preobrazba	preved.	netvorbena	Трансмутираща	preved.	netvorbena	Spreminjanje oblike	preved.	netvorbena
Triwizard Tournament	Tromagijski turnir	preved.	slaganje	Тримажически турнир	preved.	slaganje	Trišolski turnir	preved.	slaganje
Victor Krum	Victor Krum	izr. pre.	x	Виктор Крум	posud. - p. p.	x	Zmagoslaf Levy	novotv.	sufiksacija
Weasleys' Wizard Wheezes	Weaslijevi čarozeci	novotv.	slaganje	Магийски шеговийки от Уизли	preved.	netvorbena	Vražje vragolije bratov Weasley (Gradiš. pr.)	preved.	netvorbena
Winky	Winky	izr. pre.	x	Уинки	posud. - p. p.	x	Uchka	novotv.	netvorbena
Wormtail	Cvrep	novotv.	slaganje	Опаш	preved.	netvorbena	Glistorepy	novotv.	slaganje
You-Know-Who	Znate-Več-Tko	preved.	netvorbena	Вие-знаете-кой	preved.	netvorbena	Saj Veš Kdo	preved.	netvorbena

9. Popis literature

- Algeo, John (1991) *Fifty Years Among the New Words*, Cambridge University Press, Cambridge. https://assets.cambridge.org/97805214/49717/excerpt/9780521449717_excerpt.pdf (pristupljeno: 10.10.2020.)
- Anić, Vladimir. 1998. *Rječnik hrvatskoga jezika*. Novi liber: Zagreb., 3. Prošireno izdanje.
- Babić, Stjepan. 2002. *Tvorba riječi u hrvatskome književnome jeziku*. Zagreb: HAZU – Nakladni zavod Globus.
- Bojadžiev, Todor. 2002. *Българска лексикология*. Sofija: Izdavačka kuća „Anubis“.
- Bojadžiev, Todor et. al. 1999. *Съвременен български език: Фонетика, Лексикология, Словообразуване, Морфология, Синтаксис*; udžbenik za studente filoloških fakulteta i pedagoških instituta. Sofija: Izdavačka kuća „Petar Beron“.
- Bondžolova, Valentina: *За okazjiналното словообразуване в българския език (Контаминация, вставъчно словообразуване и междусловно налагане)*, Българистични проучвания. Т. 10. Актуални проблеми на българистиката и славистиката. ВТ, 2005.
- Bugarški, Ranko. 2013. *Sarmagedon u Mesopotamaniji*. Beograd: Biblioteka XX vek.
- Bugarški, Ranko. 2019. *Srpske slivenice: Monografija sa rečnikom*. Novi Sad: Akademska knjiga.
- Cvitan, Dalibor. 1970. „Osobitosti kritike književnosti za djecu“. *Umjetnost i dijete* (II), br. 9-10, str. 19-21
- Dragičević, Rajna. 2011. *Leksika kvalifikovana kao individualna u srpskim deskriptivnim rečnicima*. u: Ružić, Vladislava; Pavlović, Slobodan (ur.) *Leksikologija. Onomastika. Sintaksa*.
- Fiket, Ivonna. 2020. *Poredbeni prikaz neologizama u seriji romana o Harryju Potteru*, diplomski rad, Učiteljski fakultet, Sveučilište u Zagrebu.
- Lathey; Gillian. 2015. *Translating Children's Literature*. London, New York: Routledge, Taylor & Francis group.
- Hameršak Marija, Zima, Dubravka. 2015. *Uvod u dječju književnost*. Zagreb: Leykam international d.o.o.
- Honselaar, Wim. 2002. *Newspeak, lexicography and computers*, Lexical Norm and National Languages. Lexicography and Language Policy in South-Slavic Languages after 1989, (ed. Lučić, R.). Verlag Otto Sagner, München, 102-108.
- Hornby, Albert, Sidney. 2005. *Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English*, sedmo izdanje, Oxford University Press.
- Hrvatski enciklopedijski rječnik*. 2002. Zagreb, Novi liber.
- Ivir, Vladimir. 1978. *Teorija i tehnika prevođenja*, udžbenik za I. i II. god. Pozivnouslymerenog obrazovanja i vaspitanja srednjeg stupnja prevodilačke struke. Sremski Karlovci: Centar „Karlovačka gimnazija“ Sremski Karlovci.

- Klingberg, Göte. 1986. *Children's Fiction in the Hands of the Translators*, Lund: CWK Gleerup.
- Majer, Valentina. 2018. *Analiza neologizmov v seriji knjig o Harryju Potterju*, magistrsko delo, Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru.
- Majhut, Berislav. 2008. „Uvodna razmatranja o hrvatskom dječjem romanu”. *Hrvatska misao* (XII), br. 1 (33), str. 65-74.
- Markanović, Marijana. 2019. *Prevođenje vlastitih imena u češkom i hrvatskom jeziku*, diplomski rad, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu.
- Marković, Ivan. 2011. *Hrvatske stopljenice. Novina u slengu, jeziku reklame i novina*. U: Diskurs i dijalog: Teorije, metode i primjene. Ur. V. Karabalić et al. Osijek: Filozofski fakultet Sveučilišta u Osijeku, str. 223–238.
- Martínez Carbajal, Marina. 2014. *Neologisms in Harry Potter books*, trabajo de fin de grado, Facultad de filosofía y letras, Universidad de Valladolid.
- Mikić Čolić, Ana. 2012. *Neologizmi u hrvatskom jeziku nakon 1990. godine*, doktorska disertacija, Filozofski fakultet, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku.
- Muhvić-Dimanovski, Vesna. 2005. *Neologizmi: problemi teorije i primjene*, FF press, Zagreb.
- Nodelman, Perry. 2008. *The Hidden Adult: Defining Children's Literature*. Baltimore: The Johns Hopkins University press.
- Oraić, Lea. 2017. *Neologizmi u knjizi „Harry Potter and Philosopher's Stone” i njezinom prijevodu na hrvatski*, diplomski rad, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu.
- Otašević, Đorđe. 2008. *Nove reči i značenja u savremenom standardnom srpskom jeziku : lingvistički aspekt*, Alma, Beograd.
- Palinić, Lea. 2019. *Žargon zagrebačke mladeži i komunikacija putem alata za „Instant Messaing“*: diplomski rad, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu.
- Rey, Alain. 1995. *Essays on terminology*. Amsterdam: John Benjamins.
- Rondeau, Guy. 1984. *Introduction à la terminologie*. Gaetan Morin, Quebec.
- Rowling, J. K. “The Harry Potter Complete Collection (Books 1-7) eBook.” Pottermore Shop.https://eur.shop.pottermore.com/collections/ebooks/products/harry_potter_the_complete_collection_17_9781781106464 (pristupljeno: 10.8.2020.)
- Rowling, J. K. 2001. *Harry Potter i kamen mudraca*. Algoritam: Zagreb, preveo s engleskoga Zlatko Crnković, šesto izdanje
- Rowling, J. K. 2001. *Harry Potter i odaja tajni*. Algoritam: Zagreb, preveo s engleskoga Zlatko Crnković, peto izdanje
- Rowling, J. K. 2014. *Harry Potter i zatočenik Azkabana*. Algoritam: Zagreb, preveo s engleskoga Zlatko Crnković, dvanaesto izdanje

- Rowling, J. K. 2017. *Harry Potter i plameni pehar*. Algoritam: Zagreb, prevela s engleskoga Dubravka Petrović, jedanaesto izdanje
- Rowling, J. K. 2007. *Harry Potter i Red feniksa*. Algoritam: Zagreb, prevela s engleskoga Dubravka Petrović, peto izdanje
- Rowling, J. K. 2007. *Harry Potter i Princ miješane krvi*. Algoritam: Zagreb, prevela s engleskoga Dubravka Petrović, treće izdanje
- Rowling, J. K. 2007. *Harry Potter i darovi smrti*. Algoritam: Zagreb, prevela s engleskoga Dubravka Petrović, prvo izdanje
- Rowling, J. K. “Хари Потър”, preuzeto s Chitanka.info: <http://chitanka.info/serie/hari-potyr> (pristupljeno 10.8.2020.)
- Rowling, J. K. *Harry Potter in kamen modrosti*, preuzeto sa Scribd.com: <https://www.scribd.com/doc/258737059/Harry-Potter-Kamen-Modrosti> (pristupljeno 12.8.2020.)
- Rowling, J. K. *Harry Potter in dvorana skrivnosti*, preuzeto sa Scribd.com: <https://www.scribd.com/document/242687780/Harry-Potter-in-Dvorana-Skrivnosti-J-K-K-Rowling> (pristupljeno 12.8.2020.)
- Rowling, J. K. *Harry Potter in jetnik iz Azkabana*, preuzeto sa Scribd.com: <https://www.scribd.com/document/258736170/Harry-Potter-Jetnik-Iz-Azkabana> (pristupljeno 12.8.2020.)
- Rowling, J. K. *Harry Potter in ognjeni kelih*, preuzeto sa Scribd.com: <https://www.scribd.com/document/270003370/Harry-Potter-Ognjeni-Kelih> (pristupljeno 12.8.2020.)
- Rowling, J. K. *Harry Potter in Feniksov red*, preuzeto sa Scribd.com: <https://www.scribd.com/document/239099123/Harry-Potter-Feniksov-Red> (pristupljeno 12.8.2020.)
- Rowling, J. K. *Harry Potter in Polkrvni princ*, preuzeto sa Scribd.com: <https://www.scribd.com/document/258051565/Harry-Potter-Polkrvni-Princ> (pristupljeno 12.8.2020.)
- Rowling, J. K. *Harry Potter in svetinje smrti*, preuzeto sa Scribd.com: <https://www.scribd.com/doc/146360195/Svetinje-Smrti-Harry-Potter-7-1-Knjiga> (pristupljeno 12.8.2020.)
- Samardžija, Marko. 1995. *Leksikologija s poviješću hrvatskoga jezika: udžbenik za 4. razred gimnazije*, Školska knjiga, Zagreb.
- Samardžija, Marko. 2002. *Nekoć i nedavno*. Odabrane teme iz leksikologije i novije povijesti hrvatskoga standardnoga jezika, Izdavački centar Rijeka, Rijeka.
- Simeon, Rikard. 1969. *Enciklopedijski rječnik lingvističkih naziva*, Matica hrvatska, Zagreb.
- Shavit, Zohar. 1986. *Poetics of Childten's Literature*. Athens i London, University of Georgia Press.
- Sicherl, Eva; Žele, Andreja: *Prekrivanke u slovenščini z vidika vpliva angleškega jezika*, Jezik in slovstvo, letnik 63 (2018.), št. 1.

Šipka, Danko. 2006. *Osnovi leksikologije i srodnih disciplina*, drugo, izmijenjeno i dopunjeno izdanje. Novi Sad, Matica Srpska

Štebih Golub, Barbara. 2015. *Okazionalizmi u hrvatskome publicističkome stilu*: <https://stilistika.org/stiloteka/rasprave/79-okazionalizmi-u-hrvatskome-publicistickom-stilu> (pristupljeno 29.7.2020.)

Tonog Malimban, Cristina. 2019. *Revisiting Neologisms in Harry Potter*. ハリーポッターにおける造語の再考 クリスティーナ マリンバン.

Toporišič, Jože. 1976. *Slovenska slovnica*. Maribor: Založba Obzorja Maribor.

Turk, Marija. 1996. *Jezični purizam*, članak u časopisu *Flumensia*, vol. 8, br. 1/2, (1996)

Václavíková, Eva. 2006. *Translation of Proper Nouns and Neologisms in Harry Potter*, B. A. Major Thesis, Faculty of Arts, Masaryk University.

Valjalo, Ivana. 2016. *Образование неологизмов в Гарри Поттере*, diplomski rad, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu.

Venuti, Lawrence. 2008. *The Translator's Invisibility: A history of translation* (2nd edn), New York and London: Routledge.

Zima, Dubravka. 2001. *Moderna bajka u hrvatskoj dječjoj književnosti*. Zlatni danci 3 - Bajke od davnina pa do naših dana / Pintarić, Ana - Osijek : Pedagoški fakultet Osijek, Matica hrvatska Osijek, 2001.

Zgusta, Ladislav. 1991. *Priručnik leksikografije*. Sarajevo: Svjetlost

Online izvori:

Български тълковен речник, (PHБЕ): <https://rechnik.chitanka.info/talkoven> (pristupljeno: 20.8.2020.)

Harry Potter Wiki: https://harrypotter.fandom.com/wiki/Main_Page (pristupljeno: 16.8.2020.)

Hrvatski jezični portal: Neologizam <http://hjp.znanje.hr/index.php?show=search> (pristupljeno: 15.7.2020.)

Hrvatska enciklopedija: Dječja književnost: <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=15567> (pristupljeno: 3.8.2020.)

Hrvatska enciklopedija: Neologizam: <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=43389> (pristupljeno: 15.7.2020.)

Muggle Net: <https://www.mugglenet.com/> (pristupljeno: 16.8.2020.)

Pottermore: <https://www.wizardingworld.com/news/500-million-harry-potter-books-have-now-been-sold-worldwide> (pristupljeno 12.8.2020.)

Razvezani jezik: <http://razvezanijezik.org/> (pristupljeno: 1.9.2020.)

Slovar slovenskega knjižnega jezika, (SSKJ):

https://fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=130&View=1&Query=* (pristupljeno: 20.8.2020.)

The Harry Potter Lexicon: <https://www.hp-lexicon.org/> (pristupljeno: 16.8.2020.)